

LÂM NGỮ ĐƯỜNG

TINH HOA XỬ THẾ

(SÁCH HỌC LÀM NGƯỜI)

NHÀ XUẤT BẢN ĐỒNG NAI

LÂM NGŨ ĐƯỜNG

TINH HOA XỬ THẾ

(SÁCH HỌC LÀM NGƯỜI)

NHÀ XUẤT BẢN ĐỒNG NAI

TÌNH HOA XỬ THẾ

(Sách học làm người)

LÂM NGŨ DƯƠNG

Chịu trách nhiệm xuất bản :

HOÀNG VĂN BÓN

Biên tập : **ĐẶNG TẤN HƯỚNG**

Sửa bản in : **ANH VŨ - QUANG NGỌC**

Bìa : **MẠNH CƯỜNG**

In 1.000 cuốn, khổ 10 x 18 cm tại XN In Q.1

Địa chỉ : 161 - 163 Bến Chương Dương, Q.1 - TP.HCM

Điện thoại : 8394393 - 8361485

Số Đăng ký KHXB 02TXH - 557/CXB. Cục Xuất Bản
cấp ngày 16/9/1996. In xong và nộp lưu chiểu tháng
11 năm 1996.

LỜI TÁC GIẢ

Kính thưa quý vị,

Từ xưa đến nay, trong tất cả mọi sinh hoạt của đời sống con người, người đời thường thẩm định giá trị cuộc sống của mỗi người qua một danh từ đơn giản "NHÂN CÁCH".

Nhưng, thế nào là nhân cách con người?

Và,

Vì sao con người lại hơn thua, khôn dại chỉ bằng hai tiếng Nhân Cách đơn sơ?

Sống trong cuộc đời nhiều phức tạp, giữa một xã hội bon chen: đời sống con người dần dần bị nhịp sống cơ năng lôi cuốn, mọi người sống trong hoàn cảnh hiện tại, hoàn toàn nhìn đời bằng một cặp mắt lơ là ngơ ngác, xác định vị trí tinh thần hoàn toàn phiếm diện và một chiều, cuộc sống thuần túy con người không còn trung thực và thuần túy đối với chính mình.

Trong khung cảnh đó, nhưng ai đã từng tha thiết ôm ấp một hoài bão lớn lao là lôi cuốn đời sống cơ năng con người rời ra cái nhìn phiếm diện quả thật phức tạp vô cùng.

Đời sống hiện hữu của con người thật đáng bi quan hơn lúc nào hết.

Bi quan vì cuộc đời đã đi toàn bằng bè trái, tất cả những TINH HOA của một nghệ thuật SỐNG thuần túy đã hoàn toàn bị đảo lộn, coi thường. CHÂN không tạo được, THIỆN không

được dung bôi và MỸ hoàn toàn bị đời quên lãng.

Đứng trước thời đại, cuộc sống con người chỉ chấp nhận hiện tại, mà ít tha thiết với tương lai và rời xa quá khứ Ấy, theo quan niệm của riêng tôi thiết tưởng không gì đáng làm hơn là ghi lại ở đây một vài điều hay, lẽ phải trong nghệ thuật xử thế - một điều kiện mà con người không thể thiếu - của con người để hầu như kéo được những gì mà người đời sẽ mai một trong tương lai.

Việc làm đó đối với tôi chỉ có một giới hạn đơn sơ và nhỏ hẹp như thế. Tôi không nuôi cao vọng gì ngoài tư tưởng tâm thường là được phép trình bày những nghệ thuật xử thế của con người qua hai thế hệ XƯA và NAY và đem dùng trong hoàn cảnh hiện tại.

Nội dung của “TINH HOA XỬ THẾ” là như thế.

Trong những phần chi tiết của một tác phẩm RÈN NGƯỜI - một danh từ thời đại được chỉ định và thông dụng hiện nay dành cho những tác phẩm giáo dục cuộc đời - tôi chỉ nêu lên một vài điều kiện thông thường nhỏ nhặt, bằng những kinh nghiệm trong quá khứ và hiện tại, nói một cách khác hơn là tôi xin được trình bày tất cả những gì tôi đã thu đoạt được trong nghệ thuật xử thế của người xưa và hiện tại mà thôi.

“TINH HOA XỬ THẾ” theo tôi là một quyển sách trình bày những nghĩ thức, nghệ thuật xử thế của người và người, ngoài ra tôi cũng chẳng mong muốn gì hơn.

Với tác phẩm này tôi xin được hân hạnh trình bày cùng quý vị những ý kiến của riêng tôi trên một lãnh vực đơn thuần - XỬ THẾ.

Như đã nói với tiêu đề "Tinh hoa xử thế", vì vậy tập sách này tôi xin phép quý vị được trình bày mấy quy tắc xử thế quý báu của người xưa - Những người đã gây dựng cho con người chúng ta những nền móng vững chắc trong cách dẫn dụ lòng người - mà tôi tin tưởng nó sẽ giúp được quý vị phân nào trong đời sống giao tế giữa NGƯỜI và NGƯỜI cũng như giữa CÁ NHÂN và XÃ HỘI.

Ý kiến riêng tôi chỉ có thể, với những quan niệm đơn sơ như trên nên tôi xin được hầu chuyện cùng quý vị bằng những "Tinh hoa xử thế" bằng bốn phần chính:

a) Những quy tắc căn bản trong nhân cách con người.

- Trong phần này, đứng dưới hình thức những lá thư ngô, tôi xin được trình bày khái quát về mấy quan niệm tinh thần chung của một cá nhân qua nhân cách con người.

b) Phần thứ hai trình bày mấy quy luật cần thiết trong nghệ thuật xã giao và chỉ nam xử thế.

- Phần này được coi như phần chính và trình bày một vài quan niệm xã giao cùng nghệ thuật xử thế con người.

c) Phần thứ ba: Một nghệ thuật sống để tạo cho cuộc đời một nguồn lý tưởng.

- Phần này có tính cách bổ túc cho phần hai đưa ra mấy nhận định để kiến tạo đời sống hiện

tại cũng như tương lai.

d) Phần cuối cùng là những gương xử thế của người đời qua sách vở Cổ kim.

- Phần này trình bày bằng một tinh cách dẫn chứng những xảo thuật xử thế của người xưa và lấy đó coi như tiêu biểu cho cuộc đời.

Nội dung **TINH HOA XỬ THẾ** là như vậy.

Kính thưa quý vị,

Như tôi đã trình bày ở phần trên, trong một xã hội bon chen, đời sống con người dần dần bị nhিপ sống cơ năng lôi cuốn, mọi người sống trong hoàn cảnh hiện đại hoàn toàn nhìn đời bằng một cặp mắt lơ là, lơ đãng, xác định vị trí tinh thần hoàn toàn phiếm diện và một chiều, cuộc sống thuần túy con người không còn trung thực với chính bản thân mình nữa, bấy nhiêu điều đó xảy ra trong cuộc sống hiện đại, thiết tưởng ghi lại những lối sống, cùng nghệ thuật xử thế Cổ kim, tôi nghĩ làm công việc đó trong xã hội ngày nay không phải là một việc làm vô ích mà trái lại.

Với những cảm nghĩ đơn sơ và tâm thường như thế nên tôi viết nên mấy dòng này để ghi lại những **"TINH HOA XỬ THẾ"** mà xét ra chưa đến lỗi thời, vô ích.

Để kết thúc, nếu những tư tưởng này của cá nhân tôi mà bạn thấy được một vài điều hợp vậy giờ đây xin bạn hãy ngồi lại đây cùng tôi đàm đạo về mấy điều **"TINH HOA XỬ THẾ"** vậy.

LÂM NGỮ ĐƯỜNG

PHẦN THỨ NHẤT

RÈN LUYỆN

TÌNH THẦN

CHƯƠNG I

NHÂN CÁCH LÀ GÌ

Trong đời sống con người hằng ngày chúng ta thường nghe mọi người khi nói đến chuyện về xử thế hoặc giao tiếp đều thường hay nhắc nhở đến hai tiếng nhân cách.

Hai tiếng nhân cách luôn luôn được nhắc nhở đến bất cứ nơi đâu, bất cứ trên phương diện nào cũng thế con người luôn luôn bao giờ cũng thường hay chú trọng vào nhân cách. Người ta sẽ khâm phục, ngưỡng mộ hoặc coi thường, khinh khi con người qua hai tiếng thông thường là nhân cách. Từ một chuyện thông thường trong lúc giao tế đến một chuyện to tát quan trọng như giao thiệp làm ăn, nơi học đường, hoặc chốn công cộng, trong gia đình, ngoài tình bạn hữu bao giờ người ta cũng thường chú trọng, để ý đến hai tiếng NHÂN CÁCH.

Đặt thành vấn đề chúng ta đều nhận thấy rằng tiếng NHÂN CÁCH đương nhiên chiếm một địa vị quan trọng trong cuộc sống con người. Nhân cách đóng vai một ông thầy trong nếp sống. Nhân cách có mặt đầy khắp mọi nơi. Nhân cách không phân biệt hạng người nào, dù sang hay hèn, dù trí thức hay ngu dân. Tất cả đều được nhân cách khai thác và gọi đến.

Trước một chuyện quan yếu như vậy, con người tự nhiên thấy mình ưu tư, băn khoăn trước hai tiếng NHÂN CÁCH. Nhưng, nhân cách là gì?

Tại sao con người coi nặng về nhân cách?

Nếu thiếu nhân cách con người sẽ ra sao?

Vì sao con người sống trên đời thường hay chú trọng vào hai vấn đề nhân cách?

Bao nhiêu câu hỏi là bao nhiêu thắc mắc của con người. Con người luôn luôn suy nghiệm về tất cả những gì nhận thấy liên hệ vào đời sống của mình. Người ta luôn luôn tự thấy mình cần phải giải quyết được tất cả những gì thắc mắc chung quanh hai tiếng đó. Đặt thành câu hỏi nhân cách là gì. Chúng ta có thể tìm được câu trả lời đơn giản như sau: NHÂN CÁCH là cách đối xử trong con người đối với gia đình cũng như ngoài xã hội, nhân cách là một hình thức xử thế cao đẹp hoàn toàn chứng tỏ cho mọi người thấy rằng con người mình là một con người có giáo dục, biết suy nghiệm được những điều phải trái sống trên đời. Nhân cách là những gì thể hiện sự giáo dục hiện hữu trong con người. Nó là một hình thức xã giao tốt đẹp và nhiều lịch sự nhất của con người, nhân cách con người là như thế.

Bây giờ chúng ta đã hiểu được định nghĩa của hai tiếng nhân cách là gì, giờ đây chúng ta nên tìm hiểu đến những nguyên tắc thông thường trong nhân cách con người, và vì sao nhân cách con người lại chiếm một địa vị quan

trọng trong cuộc sống tinh thần.

Như chúng ta đã biết con người sống trên trường đời khi mới sinh ra con người đã được tạo hóa phú thác cho mỗi người một khối óc, một sức lực thông minh và kèm theo là một thể xác nữa. Nếu thân thể con người tượng trưng cho những gì hiện diện trong cuộc đời thì linh hồn là tượng trưng cho những gì vô hình hiện diện trong cuộc sống loài người. Ai cũng có một phần linh hồn nằm trong thể xác, nếu con người chỉ có thể xác mà không linh hồn lúc đó con người không còn là con người trung thực với chính mình nữa mà là một con người mất trí hay loạn óc mà thôi. Nếu phần thể xác giúp cho con người chứng minh được sự hiện diện và sức vóc của mình thì linh hồn tượng trưng cho sự khôn ngoan lanh lợi của con người để tranh giành cuộc sống hiện hữu. Linh hồn và thể xác phải đi đôi, con người không thể có cái này mà thiếu mất cái kia như vậy con người sẽ trở thành con người mất bình thường trong cuộc sống.

Nói như vậy chúng ta đã nhận thấy sự tương quan giữa hai phần thể xác và linh hồn trong một khía cạnh. Khía cạnh thứ hai chúng ta sẽ nhận thấy là sự tương giao trong phần vô hình. Phần vô hình này lại là một phần quan trọng nhất cho cuộc sống tinh thần. Con người nếu đã có phần thể xác thì phải làm sao cho phần tinh thần hoàn toàn với chính mình. Muốn phần thể xác hoàn toàn rất dễ, nhưng nếu muốn cuộc sống tinh thần hoàn toàn theo thì đây là một điều rất khó.

Điều khó khăn nhất đó chính là nhân cách con người.

Khi giao tiếp hàng ngày với những người chung quanh phần thể xác chưa đủ, bạn phải có một tinh thần minh mẫn, một cách xử thế hoàn toàn, lúc đó bạn mới hy vọng chiếm được lòng người đối diện một cách hoàn hảo. Cách đó là một yếu tố chinh phục lòng người, và chính yếu tố chinh phục đó được người đời gọi nôm na bằng một danh từ hoa mỹ là xử thế, là nhân cách.

Trong cuộc sống thường ngày nếu bạn là một con người khôn ngoan chinh phục lòng người bằng hành động, bằng cử chỉ, bằng nhân cách như thế tôi tin tưởng bạn sẽ là người gặt hái thành công dễ dàng như trở bàn tay, không một chỗ nào khó khăn mà bạn không chiếm được, nhưng ngược lại nếu bạn kém khôn ngoan tể nhị, thiếu sáng suốt, xử thế với một cách vụng về nhất định ngưỡng cửa của cuộc đời sẽ khó lòng dành cho bạn một chỗ đứng tốt đẹp, nói nôm na là bạn sẽ thất bại hoàn toàn chỉ vì thiếu khôn ngoan chinh phục lòng người mà thôi. Cách chinh phục lòng người đó được gọi là cách xử thế. Xử thế cũng là cả một nghệ thuật, có rất nhiều người học hành thật kém cỏi, vốn liếng văn chương chẳng được là bao nhưng lại thành công trên đường đời một cách dễ dàng, ngược lại trên cõi đời này cũng không thiếu thốn hạng người giàu sang, danh vọng nhưng thật vụng về trên nghệ thuật xử thế không chinh phục được lòng người. Đó là một bằng chứng cho mọi người thấy

sự quan hệ của bộ môn xử thế. Trước khi muốn đi chinh phục người ngoài bạn nên tự chinh phục lấy con người của bạn trước. Đó là một điều kiện tối yếu nhất mà bạn cần phải nhớ. Nhân cách con người khó khăn là ở chỗ đó.

Bạn bao giờ cũng nên nhớ cho một điều rằng nếu bạn khôn ngoan trong nghệ thuật xử thế chẳng những bạn thành công trong mọi lãnh vực mà bạn còn được người ngoài khen ngợi bạn là một con người hoàn toàn, con người khôn ngoan, đứng đắn. Tất cả những danh từ tốt đẹp như lành lợi, bản lĩnh, đứng đắn, mưu trí, bất thiệp, lịch sự đều do hai tiếng nhân cách mà ra. Ngược lại nếu bạn không biết xử thế chinh phục lòng người nhất định bạn sẽ thua thiệt trong mọi vấn đề và bạn còn bị người ngoài cho rằng con người bạn kém cỏi nữa.

Sự quan hệ của nhân cách con người quan trọng là như thế.

Từ xưa đến nay những bậc vĩ nhân anh hùng cái thế từng tạo tên tuổi vang lừng, lưu lại tiếng thơm cho hậu thế chẳng qua là vì tính tình và nhân cách cùng nghệ thuật xử thế của họ mà thôi. Một con người khôn ngoan thành công trong mọi vấn đề mà nhất là phương diện chinh phục được lòng người thì nhất định được mọi người nể trọng. Chuyện đời của người nên hay hư đều nằm gọn trong nghệ thuật xử thế mà thôi. Con người tạo được thành công là nhờ tài xử thế. Con người thất bại chua cay bị mọi người khinh

miệt chỉ vì cá nhân tầm thường mà ra.

Con người sống trong cuộc đời mà không có đầy đủ tư cách làm người thì con người đó luôn luôn là những người bất lịch sự, thiếu học mà thôi. Con người đó tượng trưng cho những gì hèn hạ, thấp kém xấu xa nhất trong thiên hạ mà thôi.

Với những điểm vừa dẫn chứng, chúng ta thấy rằng nhân cách con người là một điều kiện cần thiết và tối yếu mà người đời phải theo đuổi. Vì thế cho nên nếu thiếu tư cách con người bị coi là thấp kém hèn hạ, do đó nên con người luôn đặt mình trước một chuyện quan trọng là nhân cách và cũng vì thế cho nên nhân cách con người trở thành một bài toán khó trong cách thức học làm người và nên người.

Tóm lại nhân cách là phần quan yếu nhất cho cuộc sống, nó sẽ đưa con người đến vinh quang tươi sáng hay thất bại hoàn toàn tất cả đều do nhân cách mà thôi, vì lẽ đó nên con người ai cũng thấy được rằng nhân cách là một chuyện cần thiết cho con người.

CHƯƠNG II

RÈN LUYỆN NHÂN CÁCH

Con người khi bước vào cuộc sống ai ai cũng thường gặp những khó khăn trắc trở, do tùy hoàn cảnh gây nên. Đứng trước một hoàn cảnh nào đó con người bạn ít nhất thông thường hoàn cảnh và biết uốn nắn tùy thời để chinh phục những khó khăn trong hiện tại hầu hướng tương lai đến chỗ tươi sáng hơn, dễ dàng hơn, những ý thức hướng dẫn và giải thoát cuộc đời đó là một thứ phương pháp rèn luyện nhân cách con người bạn.

Có nhiều hoàn cảnh khó khăn ngoài ý của bạn nghĩ, trong những lần gặp phải hoàn cảnh khó khăn đó chính là lúc nhân cách bạn phải đóng vai một ông thầy trong cuộc sống, giúp đỡ nhiều cho bạn vượt qua được những trắc trở bất thường đó.

Nhân cách con người có thành công hay không là ở chỗ đó.

Khi bước vào cuộc sống bạn phải tỉnh khôn nhiều hơn để làm chủ như thế bạn mới mong chiến thắng được những trở ngại của cuộc đời. Nhân cách con người không phải chỉ là những bước tâm thường, đơn sơ như chào hỏi qua loa rồi thôi mà trái lại nó còn đòi hỏi ở bạn một sự khôn

ngoan biết lừa lọc, óc nhận xét của bạn phải tinh tường để nhận thức được đâu là điều hay lẽ phải để tiến những bước tiến chắc chắn trên đường đời nữa.

Muốn vượt qua tất cả những khó khăn con người bạn trước nhất phải trui rèn lại nhân cách của mình đang có, bạn phải gắng công chịu khó tìm hiểu những gì còn thiếu sót, chấp nhận những gì khôn ngoan của người khác đã làm bên ngoài mà trong con người bạn chưa có, bạn phải gắng công chịu khó tìm hiểu những thất bại đó để tạo cho mình một kinh nghiệm quý báu cho cuộc sống. Những kinh nghiệm đó sẽ đem đến cho bạn những chân giá trị thực tiễn nhất cho cuộc đời bằng những hình thức nhân cách trong tính tình của bạn.

Muốn rèn nhân cách trước nhất bạn phải là một người có tính thần cầu tiến. Luôn luôn chịu khó tìm hiểu những gì của người đã làm những thành công của người khác, đồng thời bạn cũng phải tự mình kiểm thảo lại tất cả những gì mình có trong tâm hồn rồi đem so lại những cái đoạt được từ bên ngoài vào sở kiến của mình bên trong, lấy những kinh nghiệm đó làm một thứ kinh nghiệm cho chính bản thân mình, bạn còn phải chịu khó đi tìm tòi học hỏi những người chung quanh, bạn phải chấp nhận những lời khen chê của người khác nếu nhận thấy trong cái khen hay chê của người khác có tính cách xây dựng, bạn cũng cần đặt lại với lòng tự ái của bạn sao cho đúng nơi, đúng chỗ, sao cho thích hợp với con người của bạn. Bạn phải chịu đựng những

thất bại của bạn đã qua và phải coi đó như là những kinh nghiệm quý báu nhất cho cuộc đời bạn đang sống, bạn cũng cần phải có một tinh thần cầu tiến biết tiến, biết lùi cho đúng chỗ, tinh thần bạn phải luôn tu tính sáng suốt, biết nhận thức được mọi chuyện chung quanh mình, đồng thời cũng cần kiểm điểm lại những hành động của mình đã làm trong quá khứ và coi đó như là những bài học quý giá nhất của chính bản thân của bạn trong cuộc sống hàng ngày. Bạn cũng cần tập luyện lại những thứ tính tình tâm thường, nồng nổi của bạn nữa. Nói tóm lại bạn phải là người luôn luôn biết sửa đổi tính tình theo sao cho thích hợp với người ngoài. Như thế bạn mới tạo được thành công.

Nếu bạn là một người còn thiếu nhiều kinh nghiệm về nghệ thuật xử thế thì bạn nên tự mình trau dồi những kinh nghiệm quý giá của những người chung quanh bạn trước đã, sau đó mới chính là, con người của bạn.

Bạn đừng bao giờ tự cao quá, tin tưởng vào tương lai nhiều quá, ý lại vào cá nhân nhiều mà thất bại chua cay.

Con người khi trời sinh ra trên đời ai cũng như ai vì thế mà bạn đừng bao giờ tin tưởng vào tài cán của mình nhiều mà sẽ có hại vì nó tạo cho bạn mang thêm lòng tự cao tự đại, tin tưởng vào cá nhân mình mà coi thường người khác, như thế là sai là hỏng. Nhân cách con người bạn phải luôn luôn thay chiều đổi hướng để thích hợp với mọi người, bạn phải nhận thức và phán đoán xem đâu là điều hay lẽ phải mà làm theo cũng như để tránh né cho kịp thời.

Nhân cách con người thì ai ai cũng có, kẻ ít, người nhiều, kẻ khôn, người dại nhưng điều kiện cần thiết hay không là bạn phải nên tự rèn luyện lại tính tình của bạn trước đã. Con người khi sinh ra cho đến khôn lớn không ai khác ai, không ai hơn ai cả, có hiểu như thế con người bạn mới chính thức tìm được một lối thoát cho cuộc đời.

Muốn được thành công trên mọi mặt, bạn phải tự mình trau dồi lấy nhân cách của cá nhân mình trước nhất, rồi sau đó bạn mới có thể đi chinh phục kẻ khác. Và, có chinh phục được mình trước đã mới mong chinh phục được người sau.

Hằng ngày, bạn còn có cơ hội tiếp xúc với thật nhiều người, bạn lại có nhận thức được những phương cách giao tế, cùng xử thế bên trong con người đó vì thế cho nên bạn còn phải tìm hiểu và học thêm cho thật hoàn toàn. Không một ai có thể tự hào với mọi người rằng mình là một con người có nhân cách hoàn toàn mà là phải theo học lại những kẻ khác hơn mình nữa. Ai ai cũng cùng chịu chung một số phận là tự tìm lấy chân lý cho cuộc đời mà tìm hiểu nhiều hơn cho sau cuộc sống thích hợp với mình mà thôi.

Tóm lại, nếu muốn thành công trên đường đời điều kiện tiên quyết là bạn nên tự kiểm điểm lấy nhân cách của mình trước và nếu đã nhận thấy mình còn kém xã giao thì nên coi đó như là những tấm gương cho mình tiến bước và tìm cơ hội đó để học hỏi thêm thì đây là một điều hoàn toàn.

Chinh nhân cách đã tạo nên loài người, vì thế con người luôn bao giờ cũng tự trau dồi nhân

cách của mình sao cho toàn vẹn như thế mới tìm được sự thành công mong muốn.

Nếu bạn coi thường nhân cách, không chịu sự học hỏi của người khác, nhất định không bao giờ bạn tìm thấy ánh sáng thành công trong cuộc đời cũng như trong công việc của bạn làm. Nói như thế không có nghĩa là con người phải hoàn toàn chịu ảnh hưởng của nhân cách trong mọi lãnh vực. Nhưng, chính nhân cách là một con đường ngắn nhất đưa bạn tiến đến ngưỡng cửa thành công trong nhiều vấn đề nếu không bảo là tất cả.

Con người sống nếu thiếu nhân cách chắc chắn không bao giờ tìm được thành công dù là nhỏ mọn. Nếu con người còn bảo thủ những tư tưởng tầm thường thì nhất định con người sẽ lần hồi đi đến những đoạn đường suy vong nguy hiểm.

Tóm lại, nhân cách là một trong những vấn đề quan yếu nhất cho con người và con người nếu muốn thành công trên đường đời phải luôn luôn trui rèn nhân cách để dùng nhân cách làm một lợi thế chinh phục lòng người và là con đường ngắn nhất, thích hợp nhất giúp cho con người cảm thấy gần gũi với thành công hơn bất cứ trên một lãnh vực nào của cuộc đời.

CHƯƠNG III

TỪ NHÂN CÁCH ĐẾN XỬ THẾ

Nhân cách của con người là những điều quan trọng mà con người không thể nào thiếu trong linh hồn được. Con người nếu đã sinh trong cuộc đời mà không có nhân cách, hoặc nhân cách bị thiếu thốn, cuộc sống con người trở thành vô nghĩa vì lúc đó đời sống con người không còn một giá trị nào khả dĩ làm cho cuộc đời mình có thêm được ý nghĩa. Nếu cuộc đời con người có được ý nghĩa và con người hơn được những sinh vật khác sống trong quả đất chỉ vì loài người có được nhân cách của mình mà thôi.

Nhận thức được những điều trên, con người luôn luôn trở thành một cái đích cho cuộc đời, con người phải luôn luôn tự mình trau dồi lấy nhân cách để làm cho giá trị bản thân được ngày thêm nâng cao và nhờ đó lý tưởng nhân sinh được tăng trưởng nhanh chóng, nhờ thế mà người ta trở thành lịch sự hơn mọi vật.

Trong những phương thức của cuộc đời trong nhân cách, con người tiến đến cuộc sống hòa đồng trong đời sống cộng đồng xã hội tư tưởng chung, đó người đời thường gọi là nghệ thuật xử thế.

Tiếng XỬ THẾ có nghĩa là những ý thức

con người đối với con người trong đời sống xã hội. Nghĩa đơn thuần câu xử thế có nghĩa đơn sơ là cách giao tiếp sao cho lịch lãm giữa những người đang sống trong xã hội với nhau. Từ lời ăn tiếng nói đến tư cách của mình đối với người trên, kẻ dưới. Tiếng xử thế không giới hạn trong phạm vi gia đình mà ngược lại danh từ xử thế được khái niệm trong công cuộc giao tiếp với những người ngoài xã hội. Tư tưởng xử thế cũng còn là những cách đối đáp khôn ngoan, những mẹo vặt, xảo thuật của người đời đối với những người đang sống chung trong một cuộc sống. Con người luôn luôn va chạm những thực tại của cuộc sống, trong những lần va chạm đó chúng ta cần phải có một tư thế để ứng phó kịp thời với mọi người đang sống chung quanh chúng ta. Một người chủ lấy tình cảm cảm hóa người làm công, diu dắt người đó làm theo những điều mình mong muốn, đó cũng là một nghệ thuật xử thế. Trong một cuộc sống hỗn độn, người này dùng mẹo vặt để lợi dụng người kia đây chính là một tiêu xảo trong trường xử thế.

Nói tóm lại, xử thế là những phương thức giúp cho con người tạo được một phần tình cảm cho chính mình hoặc gây thêm những gì gọi là bất mãn, tất cả đều nằm chung một mục tiêu để xử thế.

Trong cuộc sống, con người có một điều mà người ta luôn luôn áp dụng đi đối với xử thế là nhân cách.

Nhân cách và xử thế như hai vật, thể xác và

linh hồn nếu nhân cách là phần linh hồn cho cuộc sống con người tạo cho người đời có thêm một lý tưởng trong cuộc sống hiện hữu đưa con người tiến dần đến cứu cánh cho ý nghĩa cuộc đời gây thêm một phần nào hậu thuẫn thì chính tư cách xử thế là phần thiết thực giúp con người tự nâng cao cá nhân mình trong cuộc sống chung đụng của xã hội.

Không một ai có thể hành động đơn phương bằng nhân cách mà không cần có phương thức xử thế, nếu con người chỉ có nhân cách mà thôi thì con người đó không chiếm được gì cả trong cuộc sống vì nhân cách mà không có tài xử thế thì không khác gì một chiếc ốc không hồn, con người có nhân cách không chưa đủ mà còn phải dùng đến tư cách xử thế nữa. Vì tư cách xử thế là một môi trường giúp con người phát triển thêm tư thế của chính mình trong cuộc sống xã hội. Nhân cách là một, mà xử thế lại là một mục tiêu khác, cần phải thi hành liên tục theo sau. Tư cách con người có được hoàn toàn khi nào con người hội đủ hai điều kiện nhân cách lịch sự và tài xử thế hoàn hảo lúc đó con người mới nắm được những mấu chốt thành công trong cuộc đời.

Chúng ta phải hiểu được rằng tư cách con người quan yếu là nhân cách, nhân cách cùng những kinh nghiệm sống của cuộc đời qua tài xử thế phải đi đôi, không thể có cái này mà thiếu cái kia, nếu một trong hai bị thiếu thốn thì cuộc đời con người trở nên vô nghĩa.

Nói như thế, tôi tin là nhiều người sẽ không đồng tư tưởng với tôi mà cho rằng nhận định như thế là quá hẹp hòi không thể nào thích hợp.

Nhưng tôi nhận thấy không phải là thế, vì chúng tôi đã tìm thấy con người không thể nào có một mà bị thiếu mất một trong nghệ thuật xử thế.

Tôi cũng có thể đoán chắc cùng quý vị rằng nếu quý vị hãy thử đem ra cuộc đời mà áp dụng và nếu quý vị ra công phu suy ngẫm trong những sách vở kim thì quý vị sẽ nhận thức được điều đó một cách rõ ràng hơn. Một ông vua, bà chúa cho đến hàng dân dã bạch đinh ai ai cũng thế, không vì một lý do gì chỉ có nhân cách thực sự mà không có tài xử thế thì làm sao chúng ta có thể chiếm được cảm tình của người khác, trí khôn con người đã giới hạn nhau trong điều kiện đó. Nếu bạn đã sống nhiều ắt là bạn nhận thấy được rằng bạn cần nhân cách thì cần nhưng muốn biểu dương nhân cách của bạn khôn khéo hay không nhất định bạn phải áp dụng một nghệ thuật xử thế hoàn bị. Có xử thế được hoàn bị con người mới tự thấy mình nhân cách không bị lãng quên. Nói như thế chúng ta sẽ hiểu được đâu là một tư thế của cuộc đời.

Để có thể tạo thêm một tiêu chuẩn cho cuộc sống, chúng ta thấy rằng từ nhân cách đến xử thế là một bước đường gần nhưng chúng ta phải vận dụng những khả năng hiện hữu mới mong chiếm được nó. Không bao giờ ta có thể cam đoan là có tài xử thế mà không cần nhân cách.

Nhận thức nhân cách kèm theo một nghệ thuật xử thế hoàn hảo tức là quý vị đã nhận định được những điều quan yếu của cuộc đời. Từ những nhận định đó con người tiến đến chỗ cao hơn trong cuộc sống thực tại, hiện hữu.

Một điều nữa cũng cần nên biết là nhân

cách con người tức là hình thức giáo dục trong cuộc sống. Chúng ta phải hiểu rằng có nhân cách tức là con người có giáo dục. Cuộc sống con người sống trên đời nếu so về phần thể xác thì ai cũng như ai, không bao giờ có chuyện kẻ hơn, người kém. Cái hơn, cái kém của con người là ở nhân cách mà thôi.

Đi ra ngoài đường chúng ta nhận thức được những điều đó, nhiều người có những kinh nghiệm xử thế và nhân cách siêu việt là những người thường thường có một tâm giáo dục khá tinh tường. Trong một cuộc tiếp xúc với một người gần bạn, bạn sẽ có dịp nhận thức được người đó, nếu người đối diện với bạn là một con người bất thiệp lịch lãm thì nhất định người đó phải là một con người có giáo dục hơn người, vì nếu con người thiếu giáo dục nhất định không bao giờ là con người lịch lãm được.

Nói tóm lại, nhân cách và nghệ thuật xử thế phải đi đôi, nếu con người chỉ có một trong hai thứ ấy nhất định con người không bao giờ trở thành một người hoàn toàn được.

Điều kiện cần thiết cho con người phải có là nhân cách đẹp, xử thế hay là một người hoàn toàn.

Nhân cách và xử thế là hai danh từ khác nhau nhưng ý nghĩa thường bổ túc cho nhau; có thể cuộc đời mới mang lại nhiều ý nghĩa trong thực tại.

CHƯƠNG IV

NHỮNG CÁCH CHINH PHỤC LÒNG NGƯỜI

Trên trường xử thế có một điều khó khăn nhất mà con người phải khôn ngoan mới làm được đó là những cách chinh phục lòng người.

Sống trong một cuộc sống nhiều bon chen, cuộc sống con người trở thành khó khăn, muốn tranh thủ thắng lợi trước nhất phải biết tranh thủ nhân tâm. Bạn nên biết sống theo thời, sống thế nào mà những người chung quanh mình không mất lòng với họ là ở chỗ đó mà thôi, nếu bạn sống một mình thì cuộc đời chắc chắn không phức tạp nhưng khổ một điều là cuộc sống của bạn không thể chỉ thu gọn trong một phạm vi cố định là gia đình và thân tộc bạn mà thôi, trái lại bạn còn phải sống cho xã hội, cuộc sống của bạn không thể chỉ sống với cá nhân được mà phải sống trong một cuộc sống cộng đồng. Con người lương tri luôn luôn phức tạp, chuyện chinh phục lòng người khó ở chỗ đó. Cuộc sống hiện hữu con người không phải là một thú sống qua ngày mà phải sống chung, đời sống tập thể nên con người phải chinh phục những khó khăn chung quanh trước khi mở ngõ cho tương lai, nếu bạn ý thức cuộc sống thật cao rộng thì nhất định một điều

là đời sống bạn không trở thành khô khan cần cỗi, bằng trái lại, nghĩa là bạn chỉ biết cá nhân mình, cho chính bản thân mình là quan hệ thì nhất định cuộc sống bạn sẽ gặp những khó khăn phiền toái nhất.

Có thấu hiểu trường đời như thế mới có thể giúp con người chinh phục được những khó khăn trong hoàn cảnh hiện tại để xây dựng và kiến tạo một tương lai rực rỡ hơn, sáng lạn hơn...

Như trong hai phần trên tôi đã trình bày cùng bạn là con người trước nhất phải hiểu biết, am tường những phương châm xử thế của người đời, có thấu triệt những khúc mắc đó con người mới hy vọng xây dựng tương lai cho chính bản thân mình được. Một trong những điều kiện tối thiết đòi hỏi ở con người là nhân cách mà thôi. Nhân cách là một môi trường đưa con người tiến gần nhau hơn để cùng nhau chung sức kiến thiết lấy một nền tảng tương lai trong cuộc sống của mình. Nếu người nào thành công trên phương diện xử thế nhất định người đó thành công trên trường đời.

Giờ đây, tôi xin được trở lại vấn đề xử thế nhưng trong phần này tôi xin phép được trình bày một vài tư tưởng của cá nhân tôi trên một phương diện tinh thần: Đó là phương diện lương tâm. Tìm ra một phương thức chinh phục nhân tâm trong cuộc sống hiện hữu của con người.

Chinh phục lòng người là một chuyện khó. Nhưng chuyện khó không có nghĩa là không làm

được. Tuy nhiên chuyện làm được hay không lại là tùy người. Nếu bạn là một người khôn ngoan lanh lợi thì tôi tin chắc chắn là bạn dễ thành công và những mẫu chuyện giáo dục như trong quyển sách này không thành vấn đề nữa. Vì đối với con người bản lĩnh, nhiều mưu trí, luôn luôn biết rào đón ngăn chặn sự mất lòng và luôn luôn chiều chuộng người khác. Do đó, chuyện chinh phục không phải là một chuyện không thể làm được. Nhưng ngược lại nếu bạn không có những cái nhìn tinh đời, nói theo danh từ văn chương thì bạn thiếu cái nhìn soi lòng người, bạn không tìm được yếu điểm của người khác. Như thế thì chuyện chinh phục lại là một chuyện khá quan trọng đối với tất cả mọi người. Nó không cần con người phải có một tâm hiệu biết siết chặt nhưng nó cần con người ý thức trách nhiệm và lòng tự tin, óc phục thiện đến cao độ. Chinh phục nhân tâm chỉ có thể thôi.

Có rất nhiều cách thức chinh phục, lấy nhân tâm con người, có thể bạn chinh phục kẻ khác bằng một nụ cười nhẹ nhàng, một thái độ rộng lượng cởi mở, hay qua một câu chuyện vui đùa, bạn đã có thể chinh phục lòng người khá dễ dàng. Song chinh phục được người ngoài như thế cũng chưa có thể tin tưởng là mình sẽ thành công mà có một vài khi thất bại chua cay.

Dứng trước mắt chúng ta ngày nay ta nhìn thấy xã hội hiện hữu có rất nhiều người có một biệt tài xử thế, nhưng cũng có thể bạn sẽ thấy những cái tâm thường trơ trên lỗ bịch thường

làm cho người ngoài thay vì có cảm tình với bạn thì họ lại trở thành người không thích hợp với bạn nữa. Cái khó khăn là như thế.

Những cách xử thế thông thường nhất thường nằm vào những chỗ quan yếu như:

1. Lời nói, giọng cười.
2. Tính tình.
3. Lễ phép đối với người ngoài.

1 - Lời nói, giọng cười.

Trước nhất là lời nói giọng cười. Lời nói giọng cười có ảnh hưởng rất nhiều trong trường xã giao. Khi đi ra đường có thể bạn gặp một người mà từ trước đến nay bạn không hề quen tên biết mặt bao giờ. Lần đầu tiên đó bạn đã có dịp tiếp xúc với họ, mặc dù chỉ một lần thôi, nhưng sau lần đó có thể lời nói giọng cười đã làm cho bạn tự cảm thấy say sưa thích thú ngồi nghe và sau lần gặp gỡ đó bạn còn tin tưởng và mong mỏi để được cùng nhau ngồi nói chuyện nữa. Đó cũng là một phương thức thu phục nhân tâm. Trong lúc ấy cũng có một người trong một xóm hay một khu sống cận kề nhà bạn nhưng bạn không bằng lòng vì người đó thiếu xã giao và không biết cách chinh phục lòng người.

Đối với cá nhân bạn cũng thế, có thể bạn gặp một người thân bạn và người ấy rất vui mừng gặp nhau nhưng trong khi nói chuyện với nhau bạn tỏ ra thiếu cách xã giao như vắng tục, to tiếng hay giọng cười kém nhã. Do đó, làm cho

người nói chuyện với bạn đâm ra bực bội rồi đánh giá bạn.

Lời nói và giọng cười rất có ảnh hưởng cho nhân cách bạn, bạn phải nhớ người ta có thể ghét bạn qua lời nói dù chưa một lần gặp bạn, cũng có thể người ta sẵn sàng giúp bạn chỉ vì một lời nói mà thôi. Tất cả đều là những điều kiện cần thiết mà bạn phải cần chăm sóc và sửa chữa nếu thấy mình còn kém.

2 - Tính tình.

Tính tình là một điều quan trọng vô cùng, sau lời nói giọng cười người ta chú trọng đến tính tình của bạn. Muốn chinh phục được lòng người, bạn phải tự sửa chữa lấy tính tình mình luôn luôn nhã nhặn, lễ phép, đứng đắn với mọi người, không thất tín, không câu thả, không vô lễ và nhất là thành thật, bạn phải có như thế mới chinh phục được lòng người.

Thêm một phần khác là trong tính tình: bạn phải luôn luôn khôn khéo tế nhị hiểu được lòng người mà bạn đang tiếp xúc, bạn phải thông minh và luôn luôn khôn khéo có như vậy mới thành công. Cách chinh phục lòng người tức là cách lấy lòng người biến người xa lạ thành một người bạn thân và như thế là đã thành công trong trường xử thế.

3 - Lễ phép đối với người ngoài.

Điểm cuối cùng trong những cách chinh

phục lòng người là phải luôn luôn lễ phép với người ngoài.

Đối với người bạn chưa từng quen tên biết mặt trong những lần giao tiếp đầu tiên, bạn phải lễ phép. Lễ phép là một điều luôn luôn phải có, nếu bạn chinh phục người khác mà thiếu lễ phép nhất định không bao giờ bạn thành công.

Chúng ta vẫn hiểu lễ phép là một hình thức nhưng chính hình thức đó lại là một cách chinh phục lòng người hay nhất. Thật không có gì lấy lòng người dễ dàng hơn là ăn nói hoàn toàn, thêm vào đó còn có lễ phép nữa. Nếu bạn có lễ phép mọi người sẽ quý mến bạn và tôn trọng vì họ cho bạn là một người lịch sự. Ngược lại dù bạn có giàu có tài tình đến đâu nữa mà thiếu lễ phép thì chỉ là vô nghĩa mà không mang lại một kết quả thực tiễn nào cả.

Tóm lại những phương thức chinh phục lòng người là phải khôn ngoan, tinh tường sự thế và lòng người, kèm theo là con người nên luôn luôn trau dồi bản thân qua những hình thức xã giao, lời nói giọng cười, tính tình và lễ phép.

Đó là một kinh nghiệm xử thế.

PHẦN THỨ HAI
CÁCH XỬ THẾ

CHƯƠNG 1

NHỮNG NGUYÊN TẮC XÃ GIAO

A - Bình tĩnh và thật bình tĩnh.

Từ trước đến nay trong những câu chuyện danh truyền trong nghệ thuật xử thế, bạn cũng như tôi - rất có thể chúng ta cùng nhau đồng ý - đều nhận thấy trong kho tàng của người xưa có một thứ phép niêu nhiệm, hay là một nguồn linh được giúp cho con người thành công trong nghệ thuật xử thế của con người, trong mọi lãnh vực xã giao thân cận trong cuộc sống thường ngày đó là yếu tố bình tĩnh và thật bình tĩnh.

Bình tĩnh cũng là một thứ chất liệu nguy hiểm nhất cho những ai thành công hoặc thất bại trong trường đời. Ngoài xã hội, chúng ta công nhận được ngay điều đó, tầm quan trọng của nó quan yếu nhất thì trong nghệ thuật xử thế. Chúng ta có thể tự an lòng khi con người cá nhân của chúng ta tự trui luyện cho mình một khuôn thước lý tưởng là bình tĩnh. Chúng ta nên luôn luôn tâm niệm trong lòng chúng ta mỗi một công thức duy nhất là:

SÁNG SUỐT + BÌNH TĨNH = THÀNH CÔNG

Chìa khóa của thành công, chúng ta có thể gom góp và tìm thấy trong công thức sau đây:

SÁNG SUỐT và BÌNH TĨNH; THÀNH CÔNG

Tại sao?

Bạn đặt câu hỏi là vì sao lại có công thức này?

Bạn lấy làm thắc mắc nguyên nhân nào có thể thành công trên trường đời bằng một thứ công thức đơn thuần như thế sao?

Bạn khó nghĩ không hiểu vì nguyên nhân nào lại có thể có công thức kỳ quặc ấy?

Tôi tin tưởng bạn đặt câu hỏi và thắc mắc điều ấy không phải là vô lý vì tôi tự nghĩ trong trường đời không một câu chuyện gì là vô lý cả, và chính vì thế tôi xin trình bày cùng tất cả các bạn công thức đơn thuần ấy.

SÁNG SUỐT

Điểm đầu tiên là sáng suốt, một lý do quan trọng nhất trong nghệ thuật xử thế và dẫn dụ lòng người, một thứ chìa khóa của thành công, một lá bùa hộ mạng cho những ai không thích thất bại.

Sáng suốt có một tầm quan trọng vô cùng so với chính cuộc sống con người.

Tại sao?

Như chúng ta ai ai cũng thừa hiểu, con người gồm có hai phần quan thiết là LINH HỒN và THỂ XÁC. Vâng, đúng thế, con người nào cũng có hai phần quan trọng ấy, linh hồn và thể xác, thiếu một trong hai, con người trở thành vô nghĩa. Nếu thể xác là những gì kết tinh con người

trong cuộc sống hiện hữu thì tinh thần hay linh hồn đóng một vai trò chủ chốt trong cuộc đời. Nhìn thẳng vào trong thực tại, thì linh hồn là một biểu tượng của tâm linh, cơ thể con người chỉ là phần hiện thực còn linh hồn là hiện tượng siêu hình, tuy nhiên chúng ta phải thừa nhận một sự thật tối hậu là con người có khôn ngoan hay ngu si, đần độn đều do linh hồn. Nói như thế chúng ta thấy được rằng linh hồn chịu trách nhiệm gián tiếp trong đời sống nhưng lại đóng vai quan hệ nhất trong cuộc sống bằng tinh thần của chúng ta. Con người chúng ta không thể sống bằng thể xác mà thiếu linh hồn, trong vai trò sống của con người chúng ta nhận thấy rằng thể xác đóng vai trò ảo tưởng, con người tượng trưng cho sự khôn ngoan là do linh hồn mà ra. Trước nhất con người phải kể linh hồn là phần nòng cốt trong con người.

Con người sống không thể thiếu được, nhưng nói như thế chúng ta cũng không phủ nhận sự quan hệ của đời sống thể xác chúng ta.

Trở lại vấn đề sáng suốt, như tôi đã trình bày trong phần trên là con người có linh hồn, chính vì yếu tố có linh hồn chúng ta phải có hỗn phận, làm sao cho linh hồn mình mãi, trí tuệ sáng suốt hay nói khác đi, chúng ta có nhiệm vụ làm cho mình khôn hơn như thế mới mong thành công trong trường đời.

Muốn chiếm đoạt thành công, chúng ta trước nhất phải khôn ngoan đó là lý do chính,

nhưng trước khi muốn khôn ngoan hơn người chúng ta phải tự luyện tập cho mình tinh thần sáng suốt trước đã. Sáng suốt có một tầm mức quan trọng và ích lợi không ngừng, trong một công chuyện gì cũng thế, bạn nên sáng suốt phê phán nhận thức tìm ra cho mình một chân giá trị có ích lợi trong thực tại, những ích lợi đó đừng bao giờ đi quá xa ích lợi hiện hữu, nghĩa là nó không phải một thứ giấc mơ hồ, một lập luận viễn vông không có lập trường chính đáng. Tại sao thế? Bạn nên nhớ con người luôn luôn phải sáng suốt nhận thức tất cả mọi công việc trong quá trình hoạt động cũng như những thành bại trong tương lai, sở dĩ chúng ta phải ôn lại quá trình hành động là để tự tạo cho mình một đức tin và hướng công chuyện về tương lai là muốn cho mình có một lý tưởng, cho cuộc sống trong đời ta có một cái đích. Chúng ta làm việc luôn luôn có một cái đích để hướng dẫn chúng ta, không có đích không khác đi thuyền không lái suốt đời chỉ toàn là lông bông không ra gì cả. Khi hướng tương lai sang một chiều hướng nhất định rồi chúng ta phải sáng suốt nhận định tương lai, tìm cho mình một đáp số trong khi công chuyện kết thúc: đó là một trong những công thức quan yếu nhất cho cuộc đời, luôn luôn làm công chuyện gì bạn cũng hướng tương lai thành một chủ hướng nhất định và từ đó chúng ta làm thành một điểm tựa để tựa điểm từ đi hướng đến tương lai và như thế là chúng ta đã nắm được 80% câu chuyện khi kết thúc.

Trong khi hướng công việc sang một chiều hướng nhất định rồi chúng ta phải can đảm chịu đựng những trở ngại bất ngờ, những diễn biến đột ngột để tránh ngã lòng, phòng ngừa thất bại, sự né tránh do gọi chung trong một danh từ là SÁNG SUỐT.

Trở lại bàn ngã cân bàn là sáng suốt, chúng ta thấy được rằng trong nghệ thuật xử thế điều cốt yếu nhất là phải sáng suốt: Sáng suốt để nhận thức công chuyện thành bại, sáng suốt để tránh những hậu quả bất ngờ, sáng suốt để khỏi thất bại v.v...

Ôc sáng suốt còn giúp chúng ta tránh được những áp lực, những trở ngại thông thường hay gặp phải, bạn cũng cần đào luyện lấy tinh thần trách nhiệm đi đôi với lòng sáng suốt. Con người sáng suốt thường hay có đủ những yếu tố thành công. Bạn hãy thử nghĩ khi làm một công chuyện gì đó mà bạn thiếu sáng suốt thì công việc sẽ như thế nào? Nhất định là hoàn toàn thất bại, một sự thất bại chưa cay đến độ nhục nhâ nhất mà không bao giờ bạn tránh khỏi. Hằng ngày trong khi giao tiếp với mọi người chung quanh, bạn cũng cần phải sáng suốt nhận thức đâu là sai đâu là phải, không phải bất cứ một chuyện gì bạn cũng chấp nhận, không phải một chuyện gì bạn cũng từ chối hay câu kinh với mọi người chung quanh bạn mà làm chuyện tổn hại đến lòng kính mến của người khác.

Trong một trường hợp nào đó, bạn tiếp xúc

với một người bạn chưa quen hay một người bạn đã biết nhưng người này thường hay có những hành động cũng như cử chỉ không được khả kính đối với bạn, mặc dù bạn đã biết lương tâm người ấy nhưng tôi khuyên bạn hãy sáng suốt không nên vì một lý do đó bạn gây mất lòng với người ấy. Người ấy làm phiền lòng bạn ư? Xin bạn hãy sáng suốt cứ điềm tĩnh, bình thản trả lời chấp thuận hay từ chối lời đề nghị của người đó xong rồi sau đó bạn hãy cố định thần mà phê phán, chính trong lúc này tĩnh sáng suốt đóng vai trò chủ chốt trong công chuyện, bạn nên thanh thản nhẹ nhàng mà quyết định lấy công chuyện của bạn như thế là bạn thành công.

Tĩnh hoa của xứ thế là như thế, bao giờ và bao giờ bạn cũng sáng suốt và luôn luôn sáng suốt, sáng suốt liên tục trong tư tưởng cũng như trong khi hành động nếu làm được những điều như thế nhất định bạn sẽ thành công.

CHƯƠNG II

BÌNH TÍNH ĐI BẠN

Nêu ra điểm này với bạn, tôi muốn nói đến một yếu tố thứ hai trong những thư tình hoa của ngón thần xử thế.

Bạn muốn thành công trong vấn đề xử thế thì tôi xin bạn nhớ cho những công thức chủ yếu trước nhất, trước khi hành động và sau khi gặp chuyện xử thế phải làm:

- a) Bình thần.
- b) Tưởng như không biết.
- c) Im lặng.
- d) Hãy cứ vui đi.
- đ) Đừng bứt khi chi rồi.
- f) Lễ phép và luôn luôn lễ phép.

Đây là 6 thứ linh được giúp bạn thành công đấy bạn ạ.

Bạn nên an lòng và hãy cố rèn luyện tâm tính nếu linh hồn bạn chưa ổn, sau đó không bao lâu bạn sẽ nhận thấy được điều đó mà sau này tôi xin đưa ra một vài ví dụ bạn sẽ thấy ngay.

Bây giờ trước tiên tôi xin nói từng thư một nhé.

LINH DƯỢC THỨ NHẤT BÌNH TÂM

CHĂM NGÔN BẠN CẦN GHI NHỚ

- Trước khi làm một chuyện gì hãy cố mà bình tĩnh.

Vì, bình tĩnh mới có thành công.

- Nhẫn, nhẫn, nhẫn.

Con hãy cố mà nhẫn nại.

Có nhẫn nại mới chiến thắng.

PHẬT THÍCH CA

Bình tâm là một thứ linh dược đầu tiên giúp con người thành công dễ dàng nhất trên mặt trận đời này đấy bạn ạ.

Chúng ta thường biết rằng thành công trên đường đời bắt buộc con người phải có nhiều đức tính cần thiết để tạo dựng cho chính mình một lý tưởng, nhiều lý tưởng hợp lại thành một thứ linh hồn chung mà ở đó con người qui tụ được tất cả những gì cần thiết mà con người cần phải có và như thế tức là con người đã đi đến chỗ toàn thiện, toàn hảo rồi vậy.

Tất cả những đức tính thiết yếu nhất mà con người không thể thiếu là bình tĩnh, vui tính, thích sống, biết sống theo thời, giàu lòng nhân ái, biết cách xã giao và thu phục lòng người.

Mỗi thứ trên đây là những thứ đức tính quan yếu nhất để đào tạo và dạy dỗ con người nên người hữu dụng.

Trong điểm đầu tiên, chúng tôi xin trình bày cùng bạn tư tưởng quan yếu nhất trong cuộc đời là nếp song bình thân với chính bản thân mình.

Bình thân là một thứ đức tính rất tốt nhưng tập luyện thật khó khăn vô cùng, trước nhất con người muốn chinh mình tạo được đức tính bình thân, phải tự khắc phục lấy lòng sôi nổi của chính mình, bạn phải tự trấn an lòng nóng nảy và luôn luôn biết nhìn xa, nhìn xa bằng tất cả nét bình tĩnh của chính mình, co dãn được lòng nóng nổi, tình nóng giận, sự ghen tức vô lễ của con người mới chu là tạo được bước đầu trong nghệ thuật xử thế mà thôi, những bước đường còn lại trên đường xu thế là bao giờ và bao giờ bạn cũng tự mình làm bạn lấy mình luôn luôn không nên nóng giận dù với bất cứ ai, bạn phải tự trau luyện tính nết này để con người bạn luôn luôn là một con người chu trường ôn hòa cổ như thế bạn mới tạo được mau chót thành công.

Bình thân đây có nghĩa là sự bình tĩnh tuyệt đối, chứ không có nghĩa là nhân nhượng, yếu hèn. Bạn nên nhớ lấy một điều là con người muốn tạo thành công cho chính mình thì phải bình thân nhưng sự bình thân đó chỉ có giá trị là đối với bạn phải nhường nhịn trong niềm tin tưởng và tôn trọng danh dự chứ không phải con người đòi hỏi tính bình thân là luôn luôn chịu thua người. Bạn nên nhớ cho điều đó và đừng bao giờ nuôi trong đầu tư tưởng tâm thường không tới đó đối với chính bạn.

Trong trường đời có những công việc thường xảy đến cho bạn một cách bất ngờ mà bạn không bao giờ chú tâm đến nó cũng như bạn không bao giờ nghĩ rằng nó sẽ đến với bạn một cách đột ngột như thế. Nhưng, chính trong trường hợp bất thần như thế khả năng xử thế có hơn người hay không là ở chỗ đó. Và, cũng chính đặt mình trong trường hợp tiến thoái lưỡng nan như vậy tình thần bình thản của bạn mới có dịp mang ra sử dụng và kho tàng xử thế của con người mới có dịp đào sâu. Bằng trái lại, nếu tất cả công chuyện trên đường đời đều là những công chuyện tầm thường mà con người luôn luôn biết trước, nhất định tôi cam đoan với bạn là sẽ không bao giờ giúp con người khôn ngoan.

Trở lại vấn đề bình thản, như chúng ta đều biết định nghĩa thông thường của tính bình thản là luôn luôn nguội, không bùng bột, không nóng nảy vô lối và con người một khi tạo được cho mình sự bình tĩnh như thế ít bao giờ bất gặp thất bại trên trường đời.

Có người đặt thành câu hỏi:

- Tại sao bình thản, con người ít gặp thất bại?

Xin thưa:

- Con người có óc bình thản thường thường là những con người làm việc luôn luôn được trù tính một cách chính thức, so đo công việc một cách kỹ lưỡng, dự trù thất bại cũng như dự liệu lấy sự thành công, vì thế cho nên khi bất gặp thất

bại con người ấy dám ra coi thường và ít khi gặp thất bại, vì như tôi đã trình bày là luôn tìm cho mình một chi hướng, nên thành công gần hơn là thất bại đó là một điều chính yếu.

Một điểm nữa trong con người bình thân thường không có những tư tưởng vội vàng, những quyết định thiếu chín chắn, đối với người nóng tính thiếu bình thân thường nôn nao trong công việc, quyết định lấy công việc gì không nhìn thấy hậu quả vì thế cho nên khi gặp chuyện bất ngờ là luôn luôn nhận lấy sự thất bại một cách chua chát, nhưng những hậu quả thâm thương kia lại không phải là những chuyện bất ngờ nữa mà trái lại nó là một thứ thất bại đã được qui định bởi thời gian và sự bất cẩn của con người.

Một con người nếu trong lòng mình chưa tạo được sự bình thân thì chưa có thể nói tới sự thành công trên trường đời được, đó là một điều mà không ai có thể chối cãi được, bình thân còn có nghĩa là lòng nhẫn nại và trầm tĩnh hoàn toàn nữa.

Con người khi sống trong cuộc đời phải tranh đấu với mọi nỗi gian truân trong cuộc sống hằng ngày và vì thế mà con người cần phải có óc nhẫn nại, lòng bình thân và tính trầm tĩnh là như thế.

Bình thân là một lễ lối, một đức tính giúp con người chịu đựng tất cả những thử thách, những nổi vất vả khó khăn, gian khổ mà mục tiêu chính là theo đuổi, theo đuổi cho đến kỳ cùng

không thối chí, không ngã lòng cốt đoạt cho bằng được mục đích tối hậu mà thôi.

Một người nông dân, chân lấm tay bùn, dầm mưa dãi nắng không vì những gian truân khó khăn trong hiện tại mà dầm ra chán chường, trái lại phải tranh đấu cùng với những trở ngại, tranh đấu cho nghề nghiệp, cho chính bản thân để mang lại cho mình một sự thành công xứng đáng bằng cách thu hoạch một năm đầy thắng lợi bởi mùa màng.

Một vị tướng lãnh cầm trong tay bao nhiêu quân sĩ không vì những khó khăn của chiến cuộc, những thất bại buổi đầu đã vội phủi tay mà trái lại phải bình thần để mưu cầu lấy cho mình một thế cờ khác hơn để mang lại chiến thắng toàn vẹn cho quốc gia, cho dân tộc.

Tất cả ngàn ấy thứ đều do lòng nhẫn nại, tinh thần bình thần mang đến cho con người.

Trong lịch sử thế giới đã từng minh chứng cho chúng ta thấy không biết bao nhiêu người anh hùng lấy lưng tên tuổi, tạo được cho mình những tương lai, địa vị vang lừng chỉ vì lòng bình thần mà ra.

Nhưng đó chỉ là những bằng chứng được biện minh bằng lý thuyết, điều khó khăn hơn cả là chúng ta phải làm thế nào để tự tạo cho mình một đức tính bình thần và nhẫn nại như thế.

Muốn nhẫn nại, bền gan như thế để thành công điều quan trọng đầu tiên đòi hỏi con người chúng ta là bền gan chịu đựng, giữ vững tinh

thần, tuyệt đối chúng ta không để cho một áp lực nào hất cử từ đầu tới làm mềm yếu lòng ta, ngăn trở những bước tiến hiện hữu mà chúng ta đang theo đuổi, và điều quan hệ sau cùng là nhất định chúng ta không chịu buông xuôi công việc nửa chừng mà trái lại dù hao nhiều khó khăn đe dọa, những thất bại cận kề chúng ta cũng đều bền gan tiến bước cho đến hồi chung cuộc, có như thế chúng ta mới tạo được sự thành công.

PHƯƠNG CHÂM THỨ NHÌ TƯỚNG NHƯ KHÔNG BIẾT

Điểm thứ hai nữa để đưa bạn đến Chân, Thiện, Mỹ là bạn luôn luôn cứ TƯỚNG NHƯ MÌNH KHÔNG BIẾT.

Thế nào là làm như mình không hay biết?

Thưa bạn,

Nghệ thuật dẫn dụ lòng người, điều mà không bao giờ quên được trong nghệ thuật lấy lòng người là phải làm thế nào cho người khác không thể nào biết được nội tâm của mình, đó là một điều khó.

Bản tính con người thường hay để bộc cho người khác biết được bề trái của chính mình là trong lúc nóng giận. Khi đã giận thì con người không còn giữ được những nề nếp bên ngoài nữa, mà trái lại tất cả những gì sự thật của con người đều được thể hiện một cách chính xác nhất. Có một vài người mà ngày thường không bao giờ ta có thể hiểu được con người họ, đời sống ngoại giới

thường được bao phủ một thứ lễ nghĩa giả tạo, gương ép, gò bó con người vào khuôn thước cố hữu, che đậy tất cả những thói hư, tật xấu của chính họ, nhưng tất cả những bản tính tâm thường kia sẽ không che giấu được trong lúc con người nóng giận, mà trái lại nó sẽ được phô bày một cách rõ ràng lộ liễu hơn bất cứ lúc nào.

Đối với những người sành sỏi về nghệ thuật sống trên đời thường tạo nên những nhận xét khách quan về một cá nhân nào đó trong khi họ nóng giận, vì trong những khi nóng giận con người ít bao giờ còn giữ được vẻ hình thần tĩnh táo như lúc tâm hồn yên vui, trong khi nóng nảy con người có một thứ cố tật là muốn làm tất cả những gì xuất phát ra ngoài để cho đối tượng của mình nhận thức rằng điều đó chính là điểm làm cho họ không bằng lòng, dù rằng bằng lời nói hay bằng hành động cũng thế. Tuy nhiên dù bằng lời lẽ hay bằng những hành động cả hai thứ đó chỉ là một thứ chính yếu tức là biểu lộ lòng nóng giận của mình. Cả hai thứ ấy tuy có khác nhau thật, song tính chất của nó vẫn là bày tỏ sự bất mãn của chính cá nhân mình cho người đối tượng.

Còn một điều nữa, là con người thường hay nuôi trong lòng mình một thứ mặc cảm, hay nói đúng hơn là một sự ngộ nhận, điều ngộ nhận này là đối với lương tâm con người khi giận hờn, hay có chuyện bất như ý người ta thường tin tưởng rằng nói ra hay làm một động tác nào đó để nhờ vào yếu tố sự vật sẽ với đi trong lòng mình những nỗi niềm phiền toái, bức dọc v.v...

Nhưng,

Sự thật của công việc làm như thế nó sẽ mang đến cho ta những hậu quả gì?

Đây chính là một câu nói nguy hiểm, câu nói này nó chính là một cái gút mà con người muốn thành công trên trường đời phải luôn luôn tìm cách gỡ cho bằng được đấy.

Khi nóng giận, con người luôn luôn là mất bình tĩnh, trạng thái trung hòa trong lương tri không còn nữa, mà sự thật nó đã chính thức tách rời giữa bản ngã và lương năng, bản ngã và lương năng con người lúc này chính thức sống trong hai thái cực khác nhau, sự khác biệt chính thức thay thế cho những tương quan của lòng người mà những điểm tương đồng không bao giờ còn nữa.

Trong khi con người nóng giận dù là một chuyện nhỏ nhặt thì lý trí con người sẽ không còn đóng được vai trò chủ động được nữa mà trái lại đóng một vai trò thụ động hoàn toàn. Khi con người đã bức tức nóng giận thì tự nhiên không còn suy nghĩ đắn đo gì nữa mà chỉ mong giải quyết sao cho phần thắng lợi nghiêng về với chính mình mà thôi vì thế cả hai người cùng chung một mục đích cuối cùng là tranh đoạt lấy thắng lợi mà yếu tố lý trí không còn nữa, bởi thế cho nên cả hai cùng gây xung lực, càng thúc đẩy nhau đến chỗ đương cùng vì vậy nên thường mang đến cho nhau những hậu quả đắng cay mà

thật sự nó không giúp con người giải quyết được gì cả.

Trong hoàn cảnh đó con người mới thấy được yếu tố thiết thực và quan trọng nhất trong giai đoạn là bình tĩnh và chỉ có bình tĩnh bạn mới thắng thế mà thôi.

Một văn hào Tây phương đã từng nói:

"Lúc giận bạn đừng làm gì hết.

Có khi nào bạn giằng buồm giữa cơn giông tố không?

POSDSLUY

Lời nói này của Posdsluy đã giúp cho chúng ta thấy được một yếu tố chứng tỏ lòng bình tĩnh đấy bạn à.

Đối với chính tôi thì tôi chỉ nhận được có một điều là lúc nào bạn nóng nảy thì xin bạn cứ làm như không cần biết đến và cứ làm như mình không hay biết gì cả thế là thành công.

Sau đây là một vài mục tiêu chính:

Tương như mình không biết dù biết kẻ khác hơn mình. Trong một trường hợp nào đó, hai người bạn cùng nhau chèo đò, nếu người bạn đó đang tìm cách lén lướt qua mặt bạn gạt gẫm bạn cố tình đưa bạn vào một thế cờ hiểm hóc mà ở đó bạn sẽ chịu những thiệt thòi về vật chất hay tinh thần, nói tóm lại là bạn sẽ bị thua thiệt hoàn toàn.

Khi đã biết được lòng người nham hiểm như

thế, nhưng bạn cứ an tâm đi, bạn nên làm như mình không biết đi, làm như bạn là một kẻ đại khờ chấp nhận những thử thách đó của người bạn kia, nhưng trong thâm tâm bạn hãy tìm cách tránh né và bình tĩnh để đưa kẻ bạn quý ấy vào một thế cờ khác bi hiểm hơn, như thế bạn sẽ là một con người chiến thắng trọn vẹn vì người kia sẽ dinh ninh là bạn không hay biết gì và cứ tuân tự tiến sâu vào mục đích mà họ đã qui định để rồi cuối cùng bạn sẽ thành công vì nhờ vào lòng bình tĩnh.

Trong trường hợp này bạn sẽ nhận thấy chính mình có hai điều lợi:

1 - Một là bạn có dịp hiểu được mặt trái của lòng người hay sự dã tâm của người bạn ấy giúp bạn sớm nhận thức được đâu là tốt đâu là xấu, thế nào là việc phải làm và thế nào là điều đáng tránh.

2 - Điểm thứ hai là bạn có dịp thử thách trí thông minh của bạn hòa với lòng nhẫn nại, ý chí bình tĩnh của bạn và cũng là dịp bạn học khôn trên trường đời, để rồi từ đó bạn có thể nắm lấy nó làm cho mình một kinh nghiệm sống thực cho cuộc đời mai hậu.

Nếu trường hợp này, bạn vì không bình tĩnh thiếu tinh thần nhẫn nại, bạn nhất định sẽ bực tức vì thấy mình thua thiệt nên phần nộ gây gổ cùng người bạn kia khiến cho bạn đâm ra thành người thất bại vì hai lý do:

1 - Một là làm cho người kia biết được bạn

đang bất mãn nên tìm cách rút lui kế hoạch của họ và như thế bạn sẽ mất dịp nhận được chân giá trị của cuộc đời vì mất một lần mua chuộc kinh nghiệm xử thế và cũng mất đi một dịp khai thác đáy sâu của lòng người.

2 - Điều thứ hai là cơn nóng giận của bạn đã làm cho người bạn kia đâm ra thù hận bạn, một khi đối với kẻ tiểu nhân đã mang trong lòng thù hận thì nhất định tìm cách trả thù, bằng đủ mọi cách như thế bạn sẽ trở thành một nạn nhân mà thật sự nó không mang đến cho bạn một lợi ích thiết thực nào.

Như vậy bạn đã thấy được thế nào là lợi và hại hay chưa?

Dẫn chứng vào lịch sử tôi xin đưa ra đây để hầu bạn một mẫu giai thoại chứng minh cho tai hại của cách giận người cho người biết.

Tuy câu chuyện không hẳn là thích hợp với tiêu đề nhưng nó mang một ít tính chất xử thế, nói lên được cái KHÔN cũng như cái DẠI của người đời, mà cuối cùng nó đã mang đến một hậu quả là một danh tướng phải chịu phơi thây chỉ vì cho người khác biết mình.

CÂU CHUYỆN VỀ CÁI CHẾT CỦA HÀN TÍN và NGHIỆP THUẬT XỬ THẾ CỦA NGƯỜI XƯA

Trong pho truyện cổ của Trung Hoa, chắc bộ truyện Hán Sở tranh hùng trong các bạn không ít thì nhiều đều có dịp đọc qua hoặc ít ra cũng được nghe người khác nói lại; trong câu

truyện có ba nhân vật chính: HÀN TÍN - LƯU BANG - HẠNG VÔ.

Ở đây chúng tôi xin trình bày câu chuyện của Hàn Tín và Lưu Bang qua một mẫu đối thoại ngắn có liên quan đến phương cách xử thế cũng như nói lên được cái KHÔN cùng cái DẠI của con người.

Ngay trong thuở hàn vi, Hàn Tín đã phải chịu đòn trôn giữa chợ bởi một anh chàng bán thịt.

Lớn lên khi Lưu Bang tạo nghiệp đế đi khắp nơi chiêu dụ ba quân. Tín xin theo hầu và giữ một chức tước khiêm nhường dưới trướng Lưu Bang.

Chỉ một thời gian sau, nhờ những lần tranh đấu mà Tín có dịp thi thố tài nghệ để được nâng lên hàng tướng lãnh cho Lưu. Sau khi thắng được Hạng Vô thì Hàn Tín đáng lẽ phải được sống trong giàu sang nhung lụa của Lưu Bang, nhưng không, sự thế đã trái ngược là Tín đã chết vì tay của Lưu Bang chỉ vì một thái độ hay đúng hơn là Tín đã chết vì lời nói hay là đã không khôn ngoan trong nghệ thuật xử thế nên Tín chết.

Trong khi trận chiến giữa Hàn Tín và Hạng Vô chưa ngã ngũ thì một hôm Tín được Lưu Bang vời vào trướng để bàn chuyện binh cơ, bất thần Lưu Bang hỏi Tín:

- Trong thế trận hiện nay, hiền khanh đã chứng tỏ khả năng quán chúng của mình bằng cách cầm quân diệt Hạng Vô, vậy ta muốn hỏi đối với khanh là một võ tướng, thì chuyện cầm

cương lên ngựa xông pha ngoài chiến trận đã thành thạo, như khanh cầm trong tay năm vạn quân đã có thể thắng được giặc, thì như ta với cương lĩnh hiện tại theo ý khanh ta có thể cầm được bao nhiêu quân?

Trước một câu hỏi như thế, Hàn Tín tự thấy mình là người tướng, một con người đã từng sống chết giữa vòng vây thì chuyện cầm quân là chuyện dễ, còn nay Lưu Bang chỉ là một ông tướng mặc dù đóng vai trò cốt cán là làm chủ một đạo quân, nhưng theo Tín nghĩ với con người Lưu Bang chuyện cầm quân không phải là một chuyện dễ dàng, dù sao đi nữa Lưu Bang cũng chỉ là một nhà chiến lược chưa phải là một nhà cầm quân, nghĩ thế nên Tín không ngần ngại trả lời thẳng với Lưu:

- Đối với thần thì chuyện cầm quân ra trận là chuyện thường, thế nên trong tay có năm vạn quân thần có thể chiến thắng dễ dàng. Ngược lại, đối với chủ tướng là một nhà chiến lược chuyện lên ngựa ra roi không phải là một thứ sở trường, vì vậy theo thần trộm nghĩ thì chủ tướng khi đã cầm quân được năm vạn chưa chắc đã thắng được đâu. Và lại, theo chủ tướng thì cầm được trong tay lối hai vạn quân đã là chuyện quá đáng rồi...

Lưu Bang mỉm cười im lặng, trong nụ cười pha lẫn một cái gì chua chát, chua chát đó trong tâm tưởng Lưu Bang đã lóe lên một tia lửa căm hờn và niềm nghi kỵ đối với con người Hàn Tín.

Vì thế sau khi chiến chinh chấm dứt, diệt được Hạng Võ rồi Lưu Bang lập kế cho người vờ Hàn Tín vào cung để lập mưu giết và chua chất hơn là xác Tín đã được niêm phong và làm thành mắm gỏi về quê mẹ cho thân mẫu ông.

* * *

Qua câu chuyện đối thoại ngắn trên đây hẳn các bạn cũng đã thấy hậu quả của một lời nói hay là một hành động biết mình nhưng không biết người của Hàn Tín, câu chuyện Tín chết không phải là một câu chuyện lạ mà là một chuyện đương nhiên, đương nhiên chỉ vì Tín đã cho Lưu Bang biết được thực chất của mình. Lời nói của Tín chỉ vì thiếu suy nghĩ nên đã mang lại cho Tín một hậu quả khốc hại là phải mất mạng chỉ vì lời nói của mình.

Trong câu chuyện người hỏi là Lưu mà người trả lời là Tín thay vì nếu Tín hiểu được tâm lý thì câu trả lời đã khác và vận mạng của Tín cũng không phải kết thúc bằng một hậu quả khốc liệt như vậy.

Nếu Tín hiểu được tâm lý thì Tín khiêm nhường hơn bằng một lời nói xoa dịu lòng kiêu hãnh của Lưu Bang và trong trường hợp này, chẳng những Tín không thể chết với tay Lưu Bang mà ngược lại Tín còn được nuông chiều ưu đãi nữa là khác.

Đó là trường hợp của Tín.

Bước qua trường hợp của Lưu Bang, chúng ta nhận thấy câu nói của Lưu hỏi Tín không phải

là thiếu dè dặt mà thật sự là một câu nói dùng để đo lòng người. Lưu nghiệm được rằng nếu ngày mai kia khi làm nên nghiệp cả thì chắc chắn sẽ khuynh đảo mình không ai khác hơn là Tín, bởi vì Tín đã biết rõ thực lực của Lưu không hơn được Tín và từ câu nói trên mà Lưu suy nghiệm khiến Lưu phải có thái độ thanh trừng Tín, mục đích thanh trừng Tín không có nghĩa là Lưu nhô nhật ghét bỏ gì Tín nhưng muốn trừ hậu hoạn về sau. Thế nên khi thu xong giang sơn, hoàn thành nghiệp lớn Lưu phải mới giết Tín. Nghĩ như thế thì chuyện giết Tín là một hành động phải làm đối với con người quá ư thông thạo lòng người như Lưu Bang.

Với trường hợp đó thì ta thấy rằng trường hợp Lưu Bang sa thải Hàn Tín là một chuyện dĩ nhiên và hành động này chứng minh cho lòng khôn ngoan của Lưu và sự khờ dại của Tín vậy.

* * *

Bằng một thí dụ như vậy hẳn các bạn đã thấy sự tai hại của chuyện thiếu sáng suốt, chưa chi đã vội cho người biết mình nên phải chịu thiệt thán.

Trong lập luận này chỉ có một cách khôn ngoan nhất là bạn luôn cứ **LÀM NHƯ MÌNH KHÔNG BIẾT** thế là con người hoàn hảo trên phương diện xử thế vậy.

Tương như mình không biết dù biết được hơn người.

Song song với câu chuyện tương như mình

không biết dù kẻ khác hơn mình, còn một đức tính khác cần phải đi đôi trên đường xử thế là **TƯƠNG NHƯ MINH KHÔNG BIẾT DÙ BIẾT ĐƯỢC HƠN NGƯỜI.**

Nếu trên cõi đời này có những trường hợp kẻ khác hơn mình thì cũng có trường hợp mình sẽ hơn người trên một phương diện nào đó.

Trong trường hợp này, nếu bạn có hơn người trên một lãnh vực nào đó thì bạn nên khiêm nhường luôn luôn cứng cứ tương như mình không hay biết gì cả. Nói một cách khác đứng hơn thì đứng vai trò này bạn hãy tự hạ mình để cho người khác mến bạn.

Bạn cũng cần nhớ cho một điều là con người quý nhất là linh hồn, đời người có đáng nói hay không là đức hạnh, một người hữu tài vô hạnh luôn luôn bị người khác khinh thường dù rằng câu chuyện khinh thường kia không trực tiếp với bạn, nhưng dù trực tiếp hay gián tiếp gì đi nữa thì câu chuyện vẫn coi bạn là một người tầm thường, không xứng đáng. Trái lại nếu con người thiếu tài nhưng có đức thì bạn sẽ được mọi người mến thương và trong trường hợp này bạn luôn luôn được mọi người cảm kích và thương yêu bạn.

Trong trường đời sống giữa một thế giới bon chen, một xã hội nghiêng nặng về vật chất con người sống đời thường có những cái nhìn phiếm diện và cơ năng thì con người bạn được mọi người kính mến tuy không phải là một thứ linh được giúp bạn thành công trên trường đời thì ít ra nó

cũng mang đến cho bạn những mục tiêu lý tưởng cho đời sống.

Đã thành con người sống trong hoàn cảnh hiện tại theo cùng với trào lưu tiến hóa chung của nhân loại, con người luôn luôn phải tranh đấu không ngừng, nhưng không phải vì thế mà con người có thể xem thường nhân cách được mà trái lại đời sống vật chất càng lồi cuồn bao nhiêu thì con người càng phải chú trọng đến cuộc sống tinh thần bấy nhiêu. Vì đó là một yếu tố quan yếu để đưa con người đến thành công.

Trở lại cùng vấn đề, theo tôi thấy thiết tưởng chúng ta nên tự tìm hiểu lấy số phận con người của mình thì hơn. Giờ đây tôi lại nói đến vấn đề số mạng cùng các bạn, trong giai đoạn hiện tại đặt vấn đề sống chết, thành bại của con người quy vào số mạng tôi thấy có vẻ lỗi thời song đó là một vấn đề phải có.

Con người sinh ra trên trời đất ai ai cũng đều có một số phận, một thứ thiên mệnh bất di bất dịch vì thế cho nên khi lớn khôn tranh đấu trên trường đời có người khôn dại, người sang người hèn v.v... tất cả ngàn ấy thứ là số mạng.

Khi chúng ta thấy được rằng chính bản thân chúng ta được hơn người trên một phương diện nào đó chính là chúng ta có được một thứ thiên mệnh hoàn hảo hơn người vì thế chúng ta đừng bao giờ nhìn vào sự thành công của cá nhân mình mà khinh khi hay coi thường người khác như thế là một sai lầm vì con người ai ai cũng ưa thích

chiến thắng song có một điều mà con người không thể vượt qua là số phận. Vì thế trong trường hợp này nếu ta hơn người, ta nên luôn luôn tưởng như mình không biết để hòa chung vào đời sống với người khác, để gần gũi cùng người khác có như thế chúng ta mới thực sự sống một đời đáng sống trong đó lý tưởng siêu thoát của con người Chân, Thiện, Mỹ mới có thể đi đến chỗ toàn vẹn được.

PHƯƠNG CHÂM THỨ BA IM LẶNG

CHÂM NGÔN BẠN CẦN GHI NHỚ

- *Nói là gieo.*

Nghe là gặt.

TAGORE

- *Im lặng là một phương châm xử thế hay nhất.*

KANT

- *Im lặng là vàng, nói ra là ngọc.*

PASCAL

Đi song song với bình thân con người cần phải tự tạo cho mình bằng sự bình thân cho tâm hồn. Cách làm cho tâm hồn bình thân hay hơn hết là bạn hãy luôn luôn im lặng.

Im lặng là một hình thức làm cho tinh thần tăng thêm phần an vui trong trầm lặng, nguồn an vui quý nhất trong cuộc đời thật sự không có gì quý hơn là tự mình nên im lặng với mình.

Đạt thành vấn đề trong hai tiếng im lặng, nghệ thuật xử thế đang đòi hỏi ở con người một nghệ thuật luyện thần, cần phải bình tĩnh sáng suốt nhận thức đâu là sai đâu là đúng và nên luôn luôn im lặng. Im lặng sẽ giúp cho con người nhận thức được những chuyện thành cũng như bại, im lặng mang đến cho con người một sự sáng suốt trước khi quyết định lấy một điều gì quan trọng v.v...

Nói chung im lặng là một thứ linh dược giúp con người tu tâm được tinh thần và giúp ta thêm sáng suốt để thành đạt tư tưởng của mình.

Trong tinh thần xử thế chúng ta thường thấy có rất nhiều người thương hay đối xử với một đối tượng bằng nguồn im lặng, nguồn im lặng luôn luôn làm cho con người khôn ngoan chú trọng và khai thác tận cùng, một người sành sỏi về kinh nghiệm xử thế luôn luôn giữ thái độ lạnh lùng trong mọi vấn đề, suy nghĩ chín chắn cẩn thận rồi mới phát bày cảm tưởng, có khi còn im lặng giai đoạn trong hiện tại để quyết định lấy tương lai.

Làm một công chuyện gì cũng thế, có khi sự im lặng có một giá trị bao la hơn là phải giải bày cảm tưởng mà khó lòng thắng lợi được. Trái lại, im lặng chẳng những mang đến cho con người sự chiến thắng vinh quang về mọi phương diện mà còn bảo vệ được sự bí mật của câu chuyện để đi tới đích dễ dàng hơn.

Có nhiều trường hợp con người phải biết im

lặng để tạo cho mình một thế đứng trong giai đoạn, trong khoa xử thế không phải lúc nào con người cũng phát biểu tư tưởng của mình, mà cũng không phải lúc nào cũng im lặng, sự im lặng cũng như giải bày cảm tưởng phải được sử dụng đúng chỗ và đúng mức, có như thế mới mang lại cho ta những chiến thắng về tinh thần đúng như lòng mong muốn. Ngược lại, nếu chúng ta luôn luôn lăm dụng giữa hai danh từ im lặng và giải bày nhất định chúng ta sẽ không mang đến cho tương lai một thắng lợi nào mà còn tự tạo cho mình một sự thua thiệt nữa.

Sau đây là một vài lúc nên áp dụng thái độ im lặng trong nghệ thuật xử thế.

Lúc nào bạn cần phải im lặng?

Đây là những lúc nên IM LẶNG:

- Khi nóng giận nên IM LẶNG.
- Khi vui đùa nên IM LẶNG.
- Khi buồn bực nên IM LẶNG.
- Chỗ đông người nên IM LẶNG.
- Khi nghe chuyện người nói nhiều nên IM LẶNG.

THỬ TÌM HIỂU NHỮNG NGUYÊN NHÂN

Khi nóng giận

Trong lúc giận, người bạn luôn luôn nên im lặng.

Vì sao?

Nguyên nhân dễ hiểu nhất mà chúng ta ai ai cũng biết là khi nóng giận con người khó lòng

giữ được vẻ bình tĩnh như lúc bình thường, một khi con người không giữ được tinh thần an ổn như lúc bình thường tức là tinh thần bị giao động, mà một khi tinh thần bị giao động thì con người thường hay có những thái độ kém suy nghĩ và lắm lúc còn đưa đến những hành động ngông cuồng nữa.

Khi nóng giận ai, bạn phải có đủ sáng suốt mà nhận thức được vai trò của mình đúng hay sai, trong khi nhận thức được điều đúng hay sai đó chính là một điều khó, điều khó hơn là bạn hãy bình tĩnh và sáng suốt, nghệ thuật khôn ngoan nhất không gì bằng tự bạn nên im lặng là hơn.

Trong khi cả hai người cùng nóng giận mà bạn im lặng được tức là tự mình làm dịu cơn thịnh nộ của người đối tượng, nếu cơn thịnh nộ của một trong hai người có một người dịu lắng xuống tự nhiên cường độ của cuộc tranh luận cũng giảm đi và như thế là bạn đã tự mình tránh được một lỗi lầm là gây thêm chuyện phiền phức ít nhất cũng bằng tinh thần.

Sau khi cơn giận đã lắng xuống dần lúc đó bạn tự thấy chính mình là người thắng cuộc, vì trong khi cả hai nóng giận nhất định cả hai cùng quấy, cả hai cùng sai mà một người nào cố tình im lặng trước là tự mình đã chiến thắng đối tượng, ngược lại nếu bạn không dịu được tự nhiên hậu quả có thể mang đến một cách khốc liệt hơn mà làm như thế tức là bạn đã thất bại

trên trường xứ thế vì thiếu yếu tố **NHÂN NHỊN** vậy.

Khí vui đùa

Cũng như trường hợp nóng giận, khí vui đùa bạn nên im lặng?

Vì sao?

Cùng chung một trường hợp như khi nóng giận, nghĩa là bản tính chung của con người thường thường có hai hình ảnh tương phản nhau rõ rệt. Khi vui và lúc buồn, trong khi con người vui hay buồn thì tinh thần con người tự nhiên đều mang chung một trạng thái là luôn luôn mất bình tĩnh, khi người ta vui quá độ thì thường thường hay có những ngôn ngữ hay hành động không cần giữ gìn cho cá nhân mình nữa, cũng như lúc buồn giận người ta thường dùng những lời lẽ gay gắt để hầu trút vơi đi những phiền toái bức bối trong lòng, cả hai trạng thái trên chung quy cùng chung một mục đích là giải quyết tất cả những gì mình còn chất chứa.

Với hai trường hợp như trên, lúc nóng giận cũng như khi vui quá độ thường đưa con người tiến những bước thật mạo hiểm, phiêu lưu, nếu lúc nóng giận con người có thể vì lòng tự ái mình bị va chạm, tổn thương nên thường hay lỡ lời, thì lúc vui đùa quá cũng thế. Khi vui con người vì những nỗi niềm hoan hỉ đến với mình một cách quá ư đột ngột hoặc vượt quá tầm tay mong muốn nên trong lúc vui đùa người ta thường hay có những quyết định vội vàng thiếu suy nghĩ chính

xác, mãi sau khi nguồn vui lắng xuống lúc đó con người mới nhận thấy là mình lỡ lời, thì thời gian này đã là một chuyện quá muộn màng, trong hoàn cảnh đó con người bị đặt trong một tình trạng đã rồi dù cố tình nín kéo lại những gì mình đã lỡ trong lúc vui đùa cũng không còn làm sao kịp nữa.

Có một vấn đề thông thường nhất là trong những lúc vui đùa người ta thường hay lỡ lời, những lời lẽ trong lúc vui đùa bao giờ cũng chỉ có một chiều mà không bao giờ suy nghĩ. Vì thế cho nên người ta thường hay mang nhiều lỗi lầm trong những lúc ấy mà ra.

Trong những lúc vui đùa như thế, con người chỉ còn một vấn đề phải giữ để thành công trong mọi mặt là tự mình kềm hãm nguồn vui của mình lại, giới hạn nó trong một lãnh vực nào đó và luôn luôn nên giữ thái độ bình tĩnh. Vì trong lúc vui con người thường hay lỡ lời mà làm hỏng chuyện, tất cả những gì bị mất người ta có thể giữ được luôn nhưng khi vui quá con người thường hay lỡ trớn. Vì thế mà những công chuyện lớn thường hay thất bại là như thế, mà vấn đề chỉ vì mình không bình tĩnh mà ra. Con người nếu muốn tạo cho mình một sự thành công liên tục trong công việc thì điều cần phải giữ gìn trước nhất là luôn luôn tự tạo cho mình một thái độ bình tĩnh, có người tạo cho chính cá nhân mình một thái độ bình tĩnh gần như hững hờ trong công việc, đối với những con người đó, sự thành công chỉ là vấn đề trong gang tấc mà thôi.

Vì theo thói thường, con người luôn luôn vấp phải là ít khi nào giữ được vẻ bình tĩnh cho chính mình trong những trường hợp vui hay buồn, mà nếu con người đã tạo được cho mình tính tĩnh tâm trầm tĩnh tuyệt đối coi thường tất cả ngoại vật khi vui cũng như lúc buồn tất cả mọi hoạt động nội tâm đó không lay chuyển, không chi phối lý trí con người họ, cũng như không phát tiết ra ngoài tức là họ đã kìm dáo tránh được tất cả mọi dò xét của ngoại nhân. Vì vậy họ tạo thành công trong sự thận trọng và bình tĩnh mà ra.

Với một con người đã tự tạo cho mình một tính trầm tĩnh trong lúc vui, hay lúc buồn luôn luôn giới hạn lòng ham muốn và bần ngã của mình thì luôn luôn thành công trên đường đời về mọi mặt.

Tóm lại, con người trong một lúc vui hay lúc buồn phớt quá độ cũng thế, luôn luôn lúc nào cũng giữ cho mình một sự an duy tĩnh thần, tạo sự trấn an cho bần ngã, mang lại cho lòng mình một nguồn tin tưởng vô biên bởi sự bình tĩnh nhất định luôn luôn thành công. Trái lại trong một khi nguồn vui dâng lên cao độ hay nỗi buồn xâm chiếm tâm tư, chính những lúc đó là lúc linh hồn giao động mà con người thiếu bản năng tự tin, thấy thế thường hay mất bình tĩnh thì luôn luôn làm công chuyện gì cũng thường hay tạo cho mình sự thất bại mà thôi.

Nếu muốn thành công trên trường đời thì bạn luôn luôn tâm niệm trong lòng mình một

điều cốt yếu là bình tĩnh và luôn luôn bình tĩnh, bình tĩnh trong mọi vấn đề và chỉ bình tĩnh mới có thể đưa con người ra khỏi chỗ bí và giúp con người tạo dựng được thành công mong muốn mà thôi.

Khi buồn bực

Mang chung một trạng thái như trên, con người luôn luôn bị giao động vì những chuyện xảy ra từ ngoại giới mà làm cho đời sống con người chịu những ảnh hưởng quan hệ cho đời sống là thành công hay thất bại mà ra.

Thái độ im lặng con người không phải chỉ có một giới hạn, đơn thuần là trong khi nóng giận hay lúc quá vui mà thôi. Trái lại nó còn bao hàm bao nhiêu hành động và ý nghĩa khác trong đời sống của chúng ta nữa.

Nó có thể là trong lúc chúng ta bị khủng hoảng tinh cảm, hoặc mang đến cho chúng ta những thất bại trong lúc quá vui hay mang đến cho chúng ta những hậu quả phũ phàng trong khi chúng ta buồn nản nữa.

Trong hai phần trên tôi đã trình bày cùng các bạn hai quan niệm khác biệt nhau cùng tương quan một vấn đề là lúc nóng giận và khi vui đùa quá độ. Giờ đây, tôi cũng được phép hầu bạn một vấn đề cuối cùng, trong đời sống tâm linh bạn mà xét ra quan trọng trong vấn đề thành công hoặc thất bại trong trường đời, đó là khi khủng hoảng tinh thần, lúc buồn nản.

Trạng thái tinh thần chung của con người ai ai cũng thế trong một lúc nào đó con người bị những cơn khủng hoảng tinh thần, có thể vì một sự thất vọng trong đời sống tình cảm bị sút mẻ, mất mát, cũng có thể vì thất bại trong một vấn đề sinh kế làm ăn v.v...

Nói chung là những gì liên quan đến đời sống của bạn bị thua thiệt đương nhiên người ta đâm ra buồn chán.

Chính trong những lúc đó con người cần phải giữ thái độ bình tĩnh hơn bao giờ hết, vì bạn nhớ cho rằng có bao giờ bạn thối chí mà gỡ được một cuộn chỉ rối hay không? Nhất định là không và không bao giờ được cả, vì thế điều kiện thành công là bạn luôn luôn tự tạo cho mình một sự bình tĩnh tuyệt đối, vì chỉ có bình tĩnh mới giúp bạn sáng suốt giải quyết được tất cả những gì bạn chán nản vì những ảnh hưởng tinh thần đem đến cho bạn.

Tóm lại, trong khi chán chường hay đau khổ, bạn cần phải bình tĩnh.

Chỗ đông người

Điều thứ đến là cần phải giữ cho mình một sự bình tĩnh tuyệt đối tại những chỗ đông người.

Tại những nơi đông người con người thường hay có thái độ mất thế quán bình trong lĩnh vực tinh thần. Đó là một vấn đề dĩ nhiên không ai chối cãi được điều đó, trong những nơi công cộng con người thường thường không chủ động được

chính cá nhân mình nữa mà trái lại luôn luôn lo sợ, trạng thái hồi hộp do đó đã trở thành một thử thách ngại nhất cho con người.

Trong những nơi công cộng có nhiều người chú ý đến bạn phải luôn luôn tự tạo cho mình một sự bình thản tuyệt đối. Trong những nơi đó, lúc nào bạn cũng cần phải có thái độ không quá trọng mọi người, phải biết sống trên dư luận, không phải trong những chốn đông người có thể chi phối tình cảm của bạn, bạn phải giữ cho mình một sự bình tĩnh, vì trong những nơi công cộng, chốn đông người khả năng hiện tại của bạn rất cần thiết để chiếm đoạt thành công.

Trong một bầu không khí đông người, bạn nên cố giữ vẻ bình thản để tránh cho người khác đánh được đúng chỗ nhược điểm của bạn. Nếu người ngoài không thể đánh giá trị tinh thần của bạn ở nơi chốn đông người thì bạn mới có thể thành công dễ dàng. Ngược lại, giữa chốn đông người mà bạn không có đầy đủ bản lĩnh để chế ngự tinh thần, tự nhiên người ngoài sẽ tìm ở những điều sơ hở của bạn để khai thác và như thế là bạn đã thành kẻ chiến bại không thể cứu vãn được.

Đặt thành vấn đề trong chốn đông người bạn phải coi thường sự hiện diện của tất cả mọi người chung quanh và cần phải bình tĩnh, luôn luôn kín đáo để dò xét hành động của mình và phân tích người ngoài có thể bạn mới thành công.

Tóm lại, trong những nơi công cộng vai trò bình tĩnh là một thứ yếu tố quan yếu có trách nhiệm quyết định sự thành công hay thất bại của bạn. Vì thế bạn nên nhớ cho một điều là cần phải bình tĩnh và luôn luôn bình tĩnh.

Trường hợp cuối cùng để thành công trong vấn đề nên im lặng là khi nghe người nói nhiều bạn phải kín đáo và im lặng hoàn toàn.

Vì sao chúng ta lại nên im lặng đối với người nói nhiều?

Đây là một câu hỏi thường thường được mọi người thắc mắc.

Một nhà hiền triết đã từng nói: **KHÔNG NÊN BÀN CHUYỆN LỚN VỚI NGƯỜI HAY NÓI NHIỀU.**

Câu nói này đã chứng minh và giải quyết được một phần nào thắc mắc chung của tất cả mọi người. Sở dĩ chúng ta phải thận trọng với người nói nhiều vì nhiều lý do quan yếu mà con người bắt buộc phải biết để tránh né để bảo vệ cho yếu tố thành công của mình. Vì lý do trước nhất là đối với cá nhân của người có tính thích nói nhiều thường là những người không dè dặt và khi thiếu kín đáo. Vì vậy nếu đối với người có tính nói nhiều trong một vấn đề nào đó mà bạn vì quá vui, quá bức tức mà nói lên tất cả những gì bí mật của bạn, đương nhiên sau đó không bao lâu người kia sẽ trở thành người nguy hiểm cho tương lai của bạn vì họ không kín đáo mà ra.

Trong trường hợp này, tai hại cho bạn thật

không sao kể hết. Vì thế, trong khi nói chuyện gì quan trọng điều kiện thiết yếu nhất là không nên nói với những người hay nói nhiều, trước khi bạn muốn nói với họ điều gì thì bạn hãy tự kiểm soát lại ngôn ngữ của mình có cẩn thận chưa, và bạn không nên vì quá vui hay quá buồn mà nói lên tất cả những gì bí ẩn riêng bạn như vậy sẽ tai hại cho bạn vô cùng.

Tóm lại, những gì bạn coi là quan trọng tuyệt đối bạn nên luôn luôn cẩn thận với mọi người. Và, cần nhất kín đáo với những người có tính thích nói nhiều. Bạn phải luôn luôn cẩn thận tránh trước, né sau, nhất là trong khi tinh thần bạn bị giao động. Vì chính những lúc đó là lúc bạn thiếu suy nghĩ, chỉ một hành động thiếu suy nghĩ có thể mang đến cho bạn những thất bại chua cay mà bạn không sao tránh được nó.

LINH DƯỢC THỨ TƯ HÃY CỨ VUI LÊN ĐI BẠN

Niềm vui tươi của con người là một thứ khí giới quan trọng giúp cho chúng ta mạnh tiến trên đường đời.

Sống giữa xã hội luôn luôn có sự tranh đấu, con người chúng ta lại cần phải biết vui sướng hơn bao giờ hết.

Đặt thành vấn đề vui và sống tức là chúng ta còn suy nghĩ đến tương lai. Con người luôn

luôn nuôi nấng tương lai, trong linh hồn lúc nào cũng ôm ấp nhiều hoài bão to lớn, nguồn sinh lực đã giúp con người nuôi dưỡng được tương lai ấy chính là vui sống.

Biết tạo nguồn vui và duy trì được nguồn vui cho chính cuộc đời mình là một điều không phải ai cũng thực hiện được. Biết áp dụng hoàn cảnh để mang lại cho đời nguồn vui bao la bất tận là cả một vấn đề. Song, khó thì khó thật nhưng nào phải là không tạo được.

Sống giữa cuộc đời, đối đầu với thực tại có rất nhiều dịp chấp nhận tương lai. Tuy nhiên, cũng có một điều phiền toái thường hay xảy ra cho con người trong hoàn cảnh là thường hay buông trôi dịp may một lúc đã đến với chính mình. Nếu những con người đó, ai ai cũng biết tạo cho chính bản thân mình một cơ hội chắc chắn, tôi tin rằng con người nếu không giải thoát được tất cả những nỗi niềm phiền muộn, thì ít ra cũng tạo được cho mình một nguồn vui nhỏ.

Trái lại, cũng có rất nhiều người mà tôi có lần tiếp xúc chỉ vì biết tạo cho mình một lối sống êm đẹp, thoải mái mà họ đã tạo được ít nhiều niềm vui trong đời sống.

Đó là những câu chuyện được đặt thành vấn đề, song làm thế nào để tạo cho mình một cuộc đời tươi thắm?

Làm sao lý tưởng được cuộc sống trong hiện tại?

Làm cách nào để xây dựng được tương lai

trong niềm hoan hỉ hoàn toàn?

Bao nhiêu câu hỏi đã được đặt ra.

Bao nhiêu vấn đề đã được phân tích.

Nhưng, chung quy chỉ một công thức đơn sơ:

Chấp nhận cuộc sống bằng một nguồn vui.

Thế nào là chấp nhận cuộc sống bằng một nguồn vui?

Chấp nhận cuộc sống có nghĩa là chấp nhận cuộc đời và an lòng với số phận của mình.

Tuy nhiên, tiếp chấp nhận ở đây không có nghĩa là đặt cương lĩnh của con người vào một vị trí bó buộc trước chuyện đã rồi. Nếu đặt cương lĩnh của con người vào một vị trí giới hạn và trước một chuyện đã rồi thì con người lúc đó trở thành một con người thụ động, một con người cúi đầu nhận chịu số phận an bài, đấu tranh bằng phương thức tiêu cực và như thế họ chỉ là một con người hèn yếu mà thôi.

Chủ đề của cuộc sống là phải làm thế nào tự tạo dựng cho mình một cuộc đời tươi sáng, nếu không lộng lẫy, cao sang ít ra cũng phải được cải thiện hơn trong hoàn cảnh hiện tại, mục tiêu của cuộc đời là như thế.

Chúng ta ai ai cũng biết trường đời là một đấu trường bất tận, luôn luôn tranh đấu, không thể vì một lý do gì chúng ta buông xuôi tất cả để thành một con người chiến bại trên mặt trận đời.

Cuộc đời có mang đến cho chúng ta ý nghĩa

hay không chính là sự đấu tranh bất tận ấy.

Trở về nguyên lý chấp nhận cuộc sống, có nghĩa là chúng ta hãy can đảm hứng chịu tất cả khổ đau, bất hạnh của đời sống mang đến để rồi từ đó chúng ta khởi sự trở lại kiến tạo cuộc đời.

Nói thành một vấn đề chấp nhận theo nguyên lý của nhà Phật cũng như tư tưởng Lão trang thì con người mới sinh ra với hai bàn tay trắng, khi cất tiếng khóc chào đời tức là chấp nhận lấy sự khổ đau, cay đắng của cuộc đời.

Một đứa trẻ sinh ra, lúc mới lọt lòng mẹ hai bàn tay nắm chặt, lúc buông tay ra quờ quạng lấy hư không, lúc đó sự nghiệp của đứa trẻ thơ kia chỉ là đôi bàn tay trắng, xác nhận sự hiện diện của mình bằng tiếng khóc mà thôi, đến lúc lớn lên tạo nên cơ nghiệp nguy nga đồ sộ rồi đến khi tuổi già lại từ già cỗi đời nhắm mắt buông xuôi, hai bàn tay mở rộng trả tất cả trở lại trần gian và linh hồn con người đi vào một thế giới khác.

Đó chính là lúc kết thúc một cuộc đời.

Tất cả mọi người sinh ra ai ai cũng chỉ là tay trắng mà thôi, dần dà cuộc đời mang đến cho con người những điều sướng khổ; tất cả những sướng khổ ấy tạo nên kinh nghiệm cho người.

Không một đứa trẻ nào lúc vừa chào đời đã có sẵn trong tay mình một sản nghiệp mà tất cả chỉ có xác thân, sau đó nhờ khôn ngoan, lanh lợi

mà kiến tạo cuộc đời. Nói rộng hơn thì con người bao giờ cũng khởi điểm bằng một con số không. Nếu khôn ngoan biết tạo lấy cho mình một tương lai thì cuộc đời sẽ tốt đẹp. Ngược lại, nếu không tế nhị nhất định sẽ mang cho bản thân mình những nỗi khổ sở lo âu.

Cuộc đời là như thế.

Những điều vừa nêu lên là định nghĩa của cuộc đời. Sở dĩ tôi định nghĩa cuộc đời như vậy, vì tôi thấy rằng chỉ còn đường lối ấy mới có thể đặt được một vấn đề là vì sao ta lại phải chấp nhận cuộc sống bằng một nguồn vui.

Cuộc sống con người là một cuộc sống nghiêng về tình cảm nhiều hơn mọi thứ vì vậy muốn tạo cho cuộc đời mình một lý tưởng ít nhất phải có một nguồn vui.

Nhưng, vui bằng cách nào?

Thưa bạn, có rất nhiều cách như:

- Cứ quên đi tất cả mọi chuyện bên ngoài.
- Hãy can đảm coi thường tất cả.
- Đừng quá chán nản khi thất bại.
- Luôn luôn tạo cho mình một đức điềm tĩnh.

Đó là những điều sẽ tạo cho bạn một niềm vui. Giờ đây tôi xin trình bày từng điểm một.

CHƯƠNG III

CỨ QUÊN ĐI TẤT CẢ MỌI CHUYỆN BÊN NGOÀI

Trong điều ước muốn đầu tiên cho cuộc đời tạo thêm phần lý tưởng, bạn nên tạo cho mình một tinh thần tự chủ, không rối loạn, luôn luôn quên đi tất cả mọi chuyện bên ngoài. Tất cả những gì rắc rối phiền muộn bắt cứ từ đâu mang đến cho bạn, dù lớn dù nhỏ bạn cũng chớ nên lấy đó làm một sự thất bại quá nặng nề mà kết quả chẳng bao giờ giúp bạn giải quyết được những lo âu trong hiện tại.

Theo định kiến cá nhân, tôi thấy rằng; con người sống trong một hoàn cảnh nào đó luôn luôn phải có chiến thắng. Vì đã có chiến thắng tự nhiên phải có thất bại đi đôi. Công việc tranh đấu trên trường đời là như thế. Không bao giờ chúng ta chỉ có thành công, thắng lợi mà không có thất bại, nếu trường hợp này có thì tôi tin chắc rằng cuộc đời này sẽ trở nên vô nghĩa, thế giới ngày nay chắc chắn không bao giờ có được vì nhân. Bởi lẽ cuộc đời có thăng trầm biến đổi, thời thế có đổi thay, con người có lâm vào một trường hợp nguy nan khó xử, luôn bị thất bại dồn nén, lúc đó con người mới tự tìm cho mình một lối thoát và nhờ thế mà cuộc đời mới trở thành có

nghĩa, thế giới mới có những bậc vĩ nhân. Thực chất của một vĩ nhân thật sự không có gì khác biệt với con người chúng ta cả, tất cả những con người ấy chỉ vì lâm vào một hoàn cảnh khốn đốn, cuộc đời bị dồn vào một chân tường, và chính trong những trường hợp lâm nguy như thế, những con người ấy đã tự mình tìm cho mình một lối thoát và kết quả của công cuộc giải thoát đó là sự chiến thắng trở lực về vang và cứ thế những con người ấy đã dần dà trở thành những bậc vĩ nhân trong thiên hạ. Thực sự là như thế.

Sống trong cuộc đời này không có hoàn cảnh nào là không giải quyết được, cũng không có trở ngại nào mà con người không thể vượt qua. Tuy nhiên, sự đời hơn hay thua, thành hay bại đều do lòng quả cảm, ý chí quyết thắng và sự tận tâm, bình tĩnh, cố gắng tuyệt đối để mang đến cho nó một chiến thắng cuối cùng mà thôi. Con người sống chỉ tạo được cho chính cá nhân mình một cuộc đời lý tưởng là khi mình đã chiến đấu gian lao và thành công trong danh dự mà thôi. Lý tưởng của trường đời là vậy.

Với những lý do như thế, cho nên theo thiên ý tôi thấy rằng điều kiện tiên quyết phải có trong mỗi người chúng ta - nếu muốn thành công trên trường đời - là phải cố gắng coi thường tất cả mọi trở lực của cuộc đời, mà muốn quên đi tất cả những nỗi khó khăn ấy chỉ có một điều là cứ quên đi tất cả mọi chuyện từ bên ngoài, tự mình làm chủ lấy lương tri của mình mà coi thường tất cả mọi chuyện bắt cứ từ đâu đến.

Tạo được tư tưởng coi thường, quên đi tất cả những khó khăn trong thực tại tự nhiên ta tiến bước đến tương lai mà không còn ở trong trạng thái bi quan, chủ bại nữa. Một khi làm việc cũng như xử thế mà con người không còn lo sợ tương lai, không nuôi trong lòng tư tưởng chủ bại, bi quan tức nhiên ta chiến thắng công việc một cách dễ dàng. Tất cả mọi gian nan nguy khốn đều nhường bước cho sự thắng lợi mà thôi.

Yếu tố thành công trên đường đời là như thế. Con đường nào đưa ta đến tương lai cũng đều gian nan nguy khốn cả, nếu sự thắng lợi không khó khăn tự nhiên chính nó làm giảm bớt giá trị sự chiến thắng của ta mà thôi.

Như đã có lần tôi trình bày cùng các bạn rằng cuộc đời là sự chiến đấu không ngừng, trong những hình ảnh chiến đấu liên tục ấy con người có tạo được sự vẻ vang hay thất bại chưa cay chỉ vì sự kiên nhẫn vượt qua hoàn cảnh thực tại mà thôi.

Lý tưởng cho cuộc đời là thành công và thành công mãi mãi, nhưng nếu muốn thành công luôn luôn, con người chúng ta phải biết “QUÊN”, cái “QUÊN” phải biết áp dụng đúng lúc và đúng chỗ, có biết “QUÊN” đúng lúc và đúng chỗ con người mới thành công.

Cuối cùng, chung quy chúng ta cũng chỉ có một vấn đề luôn luôn phải nhớ là phải QUÊN ĐI TẤT CẢ MỌI CHUYỆN BÊN NGOÀI, luôn luôn tiến bước dù gặp gian nan trắc trở.

Con đường đi đến thành công lúc nào cũng gian lao, khó nhọc, nhiệm vụ của cá nhân lúc nào cũng trọng đại, nặng nề. Cố gắng tạo cho mình một sự thành công trong những hoàn cảnh khó khăn, chiến thắng được trở lực nguy khốn, lúc đó con người mới thực sự mang đến cho mình một cuộc đời lý tưởng cao đẹp, đáp ứng được vai trò trách nhiệm của cá nhân đối với xã hội và chu toàn thiên chức làm người trong một guồng máy nhân lực bao la rộng lớn.

Lý tưởng đương đời là thành công trong vinh quang và chiến thắng cho kỳ được mọi hoàn cảnh, khắc phục được những chướng ngại của cuộc đời mà con người không bao giờ có thể tự đứng vai trò trước một chuyện đã rồi, phó thác cho hoàn cảnh và buông xuôi trước những áp lực của cuộc đời.

Tạo được những kinh nghiệm ấy, khắc phục cá nhân được những điều kiện khó khăn ấy, chu toàn được nhiệm vụ trong hoàn cảnh đen tối gian nan ấy, cuộc đời con người mới thực sự có ý nghĩa, đời sống vĩnh cửu của chúng ta mới xứng đáng chấp nhận hai tiếng “LÝ TƯỞNG” một cách vẻ vang, không tủi nhục.

Đó chính là thiên đường của cuộc sống, và ý nghĩa của hai tiếng “LÝ TƯỞNG” là như thế.

CHƯƠNG IV

HÃY CAN ĐÂM COI THƯỜNG TẤT CẢ

Từ trước đến nay những gương thành công trong trường đời phần đông nhờ đến một lý do khá đặc biệt là luôn luôn can đảm, can đảm coi thường tất cả những khó khăn trong hoàn cảnh hiện tại của chính mình.

Can đảm cũng là một thứ đức tính. Một đức tính cần phải có để tạo thành công trong trường đời. Con người như chúng ta thường biết là trong một cuộc sống đầy dẫy những chuyện phức tạp, hoàn cảnh luôn luôn là những cảnh khó khăn, gây bao nhiêu trở lực cho công việc thường ngày. Vì thế trong công cuộc xử thế cũng như muốn thành công trên đường đời, con người phải biết coi thường tất cả những khó khăn trong thực tại để tiến bước, con người cần phải có tinh thần can đảm, không phải những hình ảnh của một người chiến sĩ xông pha ngoài chiến trận không quân ngại gian lao nguy hiểm, xông pha trong làn tên mũi đạn. Hành động có chứng minh cho lòng can đảm của con người. Nghĩ như thế là những tư tưởng còn quá ư nông cạn và thiên cận, thật sự thì trong bất cứ hoàn cảnh nào con người cũng có thể chứng tỏ được lòng can đảm của con người. Trong công việc tranh đấu, chống chọi với bao nhiêu trở lực của cuộc đời con người cũng có

thể chứng tỏ sự hy sinh của chính mình. Đó là một tiêu điểm chính mà con người chúng ta cần phải có, vì có được đức tính ấy con người mới có thể đủ khả năng chinh phục hoàn cảnh của mình và mưu cầu lấy sự chiến thắng vinh quang.

Sống trên trường đời, lòng can đảm con người đóng một vai trò quan trọng không nhỏ, khi làm một công chuyện gì, bạn đừng quá chú trọng trong vấn đề lớn hay nhỏ, công việc mà bạn làm có một tầm quan trọng hay không, mà trái lại dù trong một hoàn cảnh nào, trong bất cứ một công việc nào cũng phải chú trọng về khía cạnh can đảm của chính bản thân. Bạn phải ghi nhớ cho một điều để tạo thành công trên đường đời là phải biết can đảm coi thường tất cả những trở ngại của hoàn cảnh, xem thường tất cả những chướng ngại trên đời mà bạn đã có lần gặp phải. Công việc bạn đang làm dù đã mang đến cho bạn những thất bại quá chua cay. Những tệ trạng ngặt nghèo đi nữa bạn cũng chớ nên lấy đó làm một thứ ngăn bước của bạn, mà ngược lại con người như tôi đã trình bày trong phần trên nghĩa là sống tức nhiên chúng ta phải chấp nhận cuộc tranh đấu vĩnh cửu của cuộc đời, và chỉ có trường hợp chúng ta chiến thắng được những trở ngại gian lao, những khó khăn những thất bại của hoàn cảnh con người chúng ta mới xứng đáng mang đến cho đời mình hai tiếng "LÝ TUỞNG" một cách chính đáng và tất cả niềm hạnh diện cho cuộc đời.

Con người sống phải biết chấp nhận tất cả những sự thật của đời dù là một sự thật phũ phàng cũng thế, bạn cũng cần nhớ cho một điều

là dù công việc có mang đến thành công hay thất bại đều là những bước tiến giúp chúng ta tiến đến ngưỡng cửa của một đời.

Một điều nữa cũng đáng nói hơn là sự thành bại không phải một yếu tố, một lý do khiến cho giá trị cá nhân của con người chúng ta bị suy giảm mà công việc đáng nói hay không là sự can đảm chấp nhận công việc cho đời sống cá nhân mình.

Đối với tôi thì quan niệm thành bại không phải là một vấn đề đáng lưu ý, mà sự chú tâm hay không là do thiện chí và lòng can đảm chấp nhận những trở lực của hoàn cảnh, mà con người thực hiện nó đã tìm đủ mọi cách để vượt qua được nó và tiến đến thành công trong công việc.

Từ xưa tới nay không phải tất cả những gương thành công trên đường đời, những người có một tên tuổi vang dội trong lịch sử Đông Tây - không phải là nhờ họ thành công hoàn toàn mà được thực sự, sử sách ghi chép những con người đó là do ở tinh thần của họ mà ra. Chúng ta quá dấn đo, suy xét người đời bằng hai tiếng thành công hay thất bại, mà thực sự chỉ có nghĩa là những con người đó có đủ can đảm thực hiện được hay không mà thôi. Nếu ta đặt thành một thông lệ là những người thành công đáng nói thì hành động đó thật quá ư nông cạn và nhận xét đó có vẻ thiên cận và hơi hẹp nếu không bảo là một chiều.

Trở lại vấn đề trên, theo quan niệm của riêng tôi thì để tiến đến thành công trên trường đời nếu không thể bảo đó là một bí quyết, thì con người luôn luôn phải biết coi thường tất cả những

trở ngại của hoàn cảnh, chúng ta làm việc tức nhiên chúng ta đã có quyền tự quyết định lấy tương lai, thì chuyện thành công hay thất bại không phải là một thứ lý do chính yếu khiến chúng ta phải chùn bước. Chúng ta làm bất cứ một việc gì chúng ta luôn luôn phải có đủ can đảm coi thường tất cả những sự thành bại trên đời, chấp nhận những lời chỉ trích, phê bình dù là những lời lẽ phê bình ấy có nghiệt ngã chăng nữa.

Có đủ can đảm chấp nhận sự thật, coi thường tất cả, tức chúng ta coi thường những áp lực bên ngoài và tự mình đã tạo cho mình một đức tính bình tĩnh tuyệt đối. Chính hành động bình tĩnh coi thường tất cả sẽ giúp chúng ta đối đầu thêm nghị lực để chiến thắng được những khó khăn, trở ngại của trường đời mà trên bước đường tiến hành công việc chúng ta thường gặp phải. Hành động can đảm còn chứng tỏ cho mọi người thấy rằng chính chúng ta sẽ thành công, dù là sự thành công đó không lớn lao đúng như lòng ta mong mỏi.

Tóm lại, để thu ngắn được sự thắng lợi, con người chúng ta phải cố gắng coi thường tất cả những khó khăn trong một hoàn cảnh. Có thể, chúng ta mới có đầy đủ nghị lực cũng như tinh thần hầu tiến đến thành công mong muốn.

CHƯƠNG V

ĐỪNG QUÁ CHÁN NẢN KHI THẤT BẠI

Can đảm là một đức tính cần phải có trong tâm tính con người.

Đó là một sự thật.

Một điều kiện mà con người không thể thiếu.

Tuy nhiên, can đảm là một chuyện, còn có một thứ đức tính khác cần phải đi đôi mới có thể thành công một cách dễ dàng. Đó là phải đủ bình tĩnh khi thất bại và đừng nên quá chán nản khi đã tạo lấy thất bại.

Thật vậy, khi chúng ta đang làm một chuyện gì cũng thế luôn luôn có thành thì tất phải có bại. Thành và bại là hai thứ yếu tố mà lúc nào cũng đi song song với nhau. Khi chúng ta làm bất cứ chuyện gì cũng luôn luôn suy nghĩ dẫn đo, đó là một chuyện đương nhiên mà con người một khi bắt tay vào việc ai cũng thường làm như thế. Ai ai cũng hy vọng công việc ấy sẽ mang đến cho mình một sự thành công đúng như ý muốn, cho tới một lúc nào đó công việc lại thất bại vì một lý do ngoài ý muốn của mình thói thường con người ai ai cũng coi đó là một thảm bại quan trọng. Và, sự thất bại ấy chịu ảnh hưởng rất nhiều cho tương lai của con người, vì khi thất bại tự nhiên mọi người đều chán nản và tìm mọi

cách để thời thác công việc, trước mắt, bao giờ cũng thấy viên ảnh không sáng sủa, không gieo vào lòng một tia hy vọng nào mong manh, dù là tia hy vọng ấy chỉ có một tính cách tầm thường.

Chúng ta cũng không lấy làm lạ, khi thấy con người theo thói thường, một khi thất bại trong công việc tự nhiên chùn bước trước tất cả mọi công chuyện, mà trước kia đã từng dự tính cứ thế mà theo đi khiến con người tử tử tương thất bại lùi bước trước gian nan, thất bại rồi dần dần đi đến mục đích tối hậu là bỏ qua công việc đang làm. Đó là một trạng chung cho tất cả mọi người hầu hết là như thế.

Nhưng,

Với một trường hợp chùn bước, luôn luôn chịu sự khuất phục trước hoàn cảnh như thế có gây ảnh hưởng gì cho tương lai con người trong phương diện xử thế và thành công trên đời không?

Một câu nói chuyện như thế chúng ta sẽ tìm thấy ở đó vô cùng tai hại, chẳng những quan hệ cho hiện tại mà còn ảnh hưởng nặng nề về tương lai của con người nữa. Vì theo kinh nghiệm chúng ta biết tất cả những con người thường hay chịu khuất phục, bất lực trước hoàn cảnh thường thường là những con người thiếu can đảm, không có tinh thần kiên nhẫn, thiếu bình tĩnh mà ra. Và làm như thế mọi người có thể hiểu được phần nào câu trả lời cho tương lai công việc của họ làm, nghĩa là thất bại và luôn luôn thất bại.

Bởi lẽ không ai có thể tự hào là mình có thể hoàn toàn thành công trong mọi phương diện được, có thành tức nhiên có bại, chuyện thành

hại không phải là một yếu tố chính thức dùng để đo thiện chí và khả năng con người, bởi vì trong nhiều trường hợp những người bắt cứ một công việc gì lúc nào cũng dễ so hơn tính thiệt, sau khi tìm được những điều hơn lẽ thiệt, lúc đó nếu thấy công việc mình sắp làm sẽ lợi nhiều hơn là hại, lúc đó con người ta mới đủ can đảm để tiến bước, nhưng một khi tiến hành công việc gì không gặp được thời cơ, hay vì một lý do ngoài ý muốn cho nên bắt buộc con người đành phải chấp nhận sự thất bại xảy đến, thật sự con người không ai thích làm những chuyện thất bại, vì những lý do đó cho nên chúng ta có thể nói là con người lúc nào cũng toan tính tất cả chuyện thành bại ở đời nên một khi thất bại là một vấn đề bất đắc dĩ mà con người bắt buộc phải chấp nhận. Thật sự không ai thích gặp những chuyện không may.

Đó là một chuyện đương nhiên.

Với những lý do đó cho nên con người chúng ta không nên mang trong lòng những tư tưởng chủ bại, bị quan khi chính mình gặp những chuyện thất bại. Thái độ tốt nhất giúp chúng ta thành công là phải luôn luôn bình tĩnh can đảm, chấp nhận những thất bại của chính mình và coi những thất bại đó như là một thứ kinh nghiệm sống giúp cho con người càng ngày càng thêm sành sỏi hơn, chúng ta phải có đủ can đảm coi thường những chuyện thất bại của công việc mình làm, khi chính mình đã đương đầu với những khó khăn trong hoàn cảnh hiện tại, nhiệm vụ đầu tiên là chúng ta tự xét xem nguyên do nào đã khiến cho công việc thất bại không thành công theo đúng như sở nguyện, khi đã tìm được

những điều sai lầm chúng ta phải rút tía ở đó những kinh nghiệm bản thân để tránh né những công việc sau này. Về những ưu điểm, chúng ta phải cần ghi nhớ luôn luôn để áp dụng vào những công việc trong tương lai.

Đã sinh ra sống trên đời tức là chúng ta phải chấp nhận bốn phận, chấp nhận những thành công, thất bại trên trường đời và chúng ta luôn luôn tìm ở đó những pho kinh nghiệm quý nhất cho cuộc sống để tạo lấy thành công.

Tóm lại, con người chúng ta không nên coi nặng vấn đề thành hay bại mà luôn luôn cố gắng, cố gắng tránh thất bại và nếu có gặp thất bại chúng ta phải đủ can đảm nhìn nhận, tìm lấy ở đó những kinh nghiệm để tạo lấy thành công trong tương lai.

Có như thế chúng ta mới có thể thành công trên đời được.

CHƯƠNG VI

LUÔN LUÔN TẠO CHO MÌNH MỘT ĐỨC ĐIỀM TÍNH

Điều sau cùng trong đức tính bình tĩnh là luôn luôn tạo cho mình một đức tính điềm tĩnh, điềm tĩnh một cách tuyệt đối.

Điềm tĩnh cũng là một thứ lý do, hay đúng hơn là một thứ yếu tố cần thiết và quan trọng trong vấn đề giúp chúng ta mau tiến đến thành công. Đức điềm tĩnh giúp cho con người tránh khỏi những quyết định vội vàng, hấp tấp, những ý định vội vàng, cùng những tư tưởng đốt giai đoạn để chóng hoàn thành công việc mà thực sự chính nó không mang đến cho con người một sự thành công nào, dù là sự thành công nhỏ.

Chúng ta cần nên ghi nhớ một điều là bất cứ công việc gì cũng thế, dù lớn, dù bé nếu chúng ta quyết định công việc một cách nóng nảy, hấp tấp, vội vàng nhất định chúng ta sẽ tự chuốc lấy sự thất bại mà không bao giờ thành công được trên bất cứ một bình diện nào. Điều kiện giúp chúng ta thành công dễ dàng nhất không gì khác hơn là phải điềm tĩnh và phải tạo lấy đức điềm tĩnh một cách liên tục.

Chính tính thần bình tĩnh, đức tính nhẫn nại luôn luôn chịu khó giúp cho con người tạo

được những cơ hội thành công. Tất cả những gương thành công trên trường đời hầu hết đều nhờ vào đức điềm tĩnh mà ra. Khi làm một công chuyện mà con người chúng ta luôn luôn nóng nảy, hấp tấp, vội vàng quyết định công việc một cách vội vã, nhất định chúng ta chỉ là một kẻ luôn luôn đóng vai trò chiến bại mà thật sự không cứu vãn được gì. Con người chúng ta muốn cho công việc luôn luôn hoàn hảo một cách toàn diện thì điều kiện tiên quyết mà con người chúng ta phải có là đức điềm tĩnh.

Đức điềm tĩnh giúp chúng ta rất nhiều chuyện thành công, vì trong tinh thần điềm tĩnh con người luôn luôn suy nghĩ một cách chín chắn, đắn đo công việc, toan tính chuyện lợi hại, thành bại. Con người đã tạo được đức điềm tĩnh luôn luôn sáng suốt, nhận xét tất cả những hậu quả mà công việc sẽ mang đến, những người tạo cho chính mình được một tinh thần điềm tĩnh thì thường hay nhìn thấy được tất cả những chuyện thất bại, thành công, mà con người chúng ta nếu thiếu đức tính bình tĩnh không bao giờ nhận thấy.

Trong đức tính điềm tĩnh còn tập cho con người chúng ta một sự nhẫn nại lâu bền, một gương kiên nhẫn tuyệt đối, từ tinh thần nhẫn nại, ý chí chịu đựng khiến con người ngày càng tạo thêm lòng can đảm cho chính mình. Từ lòng can đảm, con người có thể chịu được những thất bại của những công việc mà chúng ta đang làm. Chính vì những lý do đó mà con người chúng ta

có thể tránh né được những thất bại, hướng công việc đến mục tiêu cuối cùng là thành công trọn vẹn.

Nếu con người tự tạo cho mình một đức tính điềm tĩnh thì tránh được cho chính bản thân mình những va chạm hằng ngày trong cuộc sống. Đối với một người có tính thần điềm tĩnh lúc nào cũng không quyết định vội vã, hấp tấp, thiếu suy nghĩ mà trái lại luôn luôn cân nhắc những gì nên hư, lợi hại một cách kỹ càng. Nhờ vậy mà những con người có đức điềm tĩnh ít khi gặp những chuyện thất bại là như thế.

Trái lại, đối với những người thiếu tính thần trầm tĩnh thì luôn luôn vội vàng, hấp tấp, bất cứ một chuyện gì cũng quyết định vội vàng mà không chịu suy nghĩ đến những hậu quả của nó, vì những tư tưởng đó khiến cho con người thiếu bình tĩnh thường hay thất bại là như thế.

Chúng ta không lấy làm lạ khi thấy có rất nhiều người thừa khả năng, thừa điều kiện để thành công trong công việc mà lại luôn luôn thất bại. Ngược lại, cũng có rất nhiều người mà theo nhận xét của ta thấy họ khó lòng tạo được sự thành công mong muốn vì thiếu thốn những phương tiện cần thiết. Song, sự thật đã từng chứng tỏ một cách hùng hồn là không phải những người có thừa khả năng, thừa phương tiện là đã tiến đến mục tiêu thành công một cách dễ dàng, cũng như không phải những người thiếu thốn phương tiện đã là những kẻ chiến bại trong

mọi công việc của họ, mà trái lại họ vẫn thành công một cách rực rỡ, đi ngược lại mọi sự ước đoán của mọi người cũng như rất nhiều người thất bại ngoài sức tưởng tượng của mọi người.

Nguyên nhân nào đã có những chuyện ngược lẽ kia?

Thực sự không có gì khó hiểu mà thực sự chỉ vì tất cả những kẻ thành công, cũng như thất bại trong mọi vấn đề chỉ hơn thua nhau trong một vấn đề là có được đức điềm tĩnh hay không mà thôi. Nếu chúng ta dù có thừa khả năng mà thiếu đức điềm tĩnh thì những khả năng kia cũng bằng thừa. Ngược lại, nếu chúng ta thiếu thốn phương tiện nhưng với lòng tự tin, chí kiên nhẫn và tinh thần điềm tĩnh, nhất định chúng ta sẽ thành công một cách dễ dàng.

Tóm lại, mục tiêu quan yếu trong đời sống của chúng ta nếu muốn thành công không gì khác hơn là đức điềm tĩnh mà ra. Bằng những lý do đó, chúng ta có thể tin tưởng rằng điều kiện cốt yếu và thiết thực nhất có thể thu ngắn sự thành công chúng ta là một tinh thần trầm tĩnh tuyệt đối vậy.

CHƯƠNG VII

ĐỪNG BAO GIỜ GỖ CHỈ KHI CÒN RỒI

Trong lúc bạn đang nóng giận chờ nên bao giờ tự quyết định lấy điều gì cả dù là nhỏ nhặt, tầm thường.

Đó là một lời khuyên, đó cũng là một lời giúp con người tránh khỏi được mọi thất bại trên đường xử thế.

Đời sống tình thần của con người ai ai cũng đều có lòng tự ái như nhau, ai cũng thích điều hay và tránh xa điều dở. Sự thật trong cuộc đời là như thế. Đó là một trạng thái chung trong nếp sống tình cảm của con người chúng ta. Không ai có thể tự hào là mình đã gạt bỏ được lòng tự ái của mình cả. Từ một trạng thái nuôi sống lòng tự ái của con người, ai cũng muốn dành lấy phần phải, phần thắng lợi về mình mà đời sống con người thường vấp vào những lỗi lầm tệ hại thường mang đến cho con người những thất bại chưa cay mà ít khi nào lường được.

Lòng tự ái là một kẻ thù nguy hiểm nhất trong đời sống của mỗi người, thực sự của lòng tự ái chính nó không bao giờ giúp ích được gì cho con người mà hoàn toàn có hại. Lòng tự ái của mỗi người phải biết đặt sao cho đúng chỗ, áp

dụng cho đúng lúc, đúng thời, nếu ta khôn khéo biết khai thác và tận dụng đúng chỗ nó sẽ mang đến sự lợi ích cho ta bằng không chỉ là vô dụng.

Đó chỉ là một vấn đề tiền khởi.

Đi sâu hơn, chắc chắn các bạn cũng sẽ ngạc nhiên ít nhiều và không khỏi thắc mắc vì sao tôi lại đặt vấn đề tự ái nơi đây.

Sở dĩ tôi đưa quan niệm, nhận xét những lợi và hại của lòng tự ái con người trong mục này, vì chính lòng tự ái là một nguyên nhân căn bản của con người, phải biết áp dụng và tránh né để thành công trong trường đời.

Trở lại câu chuyện bằng một định lý tâm thường là dừng bao giờ gỡ chỉ khi còn rối. Tại sao? Vì chính nó là những nguyên nhân tạo ra thất bại. Và nếu chúng ta tự hỏi sự thất bại ấy phát sinh từ đâu? Tôi xin thưa do lòng tự ái và thiếu bình tĩnh.

Thật vậy, trong đạo xử thế không phải con người chỉ cần khôn ngoan lanh lợi, có nhiều tiểu xảo là đã có thể tạo được sự thành công trọn vẹn trên trường đời. Sự thật không phải như thế. Đã đành là nếu thành công con người phải khôn ngoan, lanh lợi nhiều bản lĩnh, khôn ngoan, đôi dảo xảo thuật là đã thành công thì điều này thật sự là một nhảm lẫn tai hại vô cùng. Nếu đời sống con người một khi đã có đủ những yếu tố như khôn ngoan, lanh lợi là nắm được thành công thì chắc chắn không có gì để nói nữa cả.

Con người nếu muốn tạo thành công cho

chính mình chẳng những cần khôn ngoan, lạnh
lợi, bản lĩnh, đôi dào xảo thuật mà còn cần phải
có bình tĩnh và biết dẹp bỏ lòng tự ái nữa. Nếu
thiếu hai yếu tố đó tôi tin chắc chắn rằng bạn
không bao giờ thành công trên trường đời và
những thứ khôn ngoan, bản lĩnh, xảo thuật kia
sẽ biến bạn thành một con người biến lộn mà
thôi.

Trước nhất con người bạn là phải bình tĩnh
và luôn luôn bình tĩnh. Làm một công việc gì dù
thành, dù bại ra sao đi nữa bạn cũng chớ nên
nóng nảy nồn nao, sự nóng nảy nồn nao sẽ đưa
bạn đi đến chỗ mất quân bình trong tinh thần,
từ chỗ tinh thần bị xáo trộn đó nó dẫn bạn đến
thất bại chỉ là vấn đề thời gian!

Muốn bình tĩnh, trước nhất bạn đừng bao
giờ nóng giận vô lối. Không phải làm một chuyện
gì khi không hài lòng là bạn đã phản đối, la ó,
đập bàn, phá ghế, phá vỡ mọi vật để làm cho cơn
giận trong lòng dịu xuống. Làm như thế có khác
nào bạn bứt chỉ khi rối đầu. Điều kiện thành công
luôn luôn phải là kiên nhẫn. Một nhà chính trị
đã từng nói: "Vĩ nhân chỉ là những con người
giỏi chịu đựng mà thôi". Bạn phải nhớ cho điều
đó, không bao giờ trong khi nóng nảy mà bạn giải
quyết được một việc gì dù là nhỏ mọn. Sự thực
là như thế, bạn phải nghĩ rằng con người nếu
chưa phải là thánh thì chưa thể nào hoàn toàn,
Khổng Tử ngày xưa đã nói: "Con người không ai
hoàn toàn hết cả 10 phần" (nhân vô thập toàn).
Đã là con người nhất định phải có lỗi lầm, trong

khi đã làm lỗi khiến cho công việc của bạn bị hư hỏng, nếu công việc đã lỡ hư hỏng, bạn không sửa chữa, lại nóng nảy làm hấp tấp, vội vàng nhất định nó sẽ đổ vỡ hoàn toàn mà không sao cứu vãn được. Lý do mất bình tĩnh trong tâm hồn, và một khi bạn đã mất bình tĩnh trong tâm hồn thì bạn không tài nào còn có đủ sáng suốt để hướng dẫn công việc theo đúng ý mình, chính lý do đó làm bạn thất bại mà ra.

Đem thí dụ một người thợ may trong lúc đang may bất ngờ chỉ bóng đưng bị rơi, trước một công việc như vậy có hai thứ hành động. Một là người nóng nảy, mất bình tĩnh vội vàng muốn cho công việc chóng xong làm hết sức gấp rút, kết quả chỉ lại rối thêm và cuối cùng đành bỏ cuộc. Hai là người trầm tĩnh tuân tự gỡ từ mỗi, công việc đòi hỏi ở con người ấy một tinh thần nhẫn nại, một thứ bình tĩnh tuyệt đối không hấp tấp, nóng nảy, vội vàng tuy mất thì giờ nhưng rất chắc chắn và cuối cùng những gút chỉ rối được gỡ xong và như thế là thành công hoàn hảo.

So sánh hai hành động trên chúng ta sẽ thấy cái lợi và cái hại của sự bình tĩnh là dường nào.

Trên trường đời là cả một khoảng chông gai, nhiệm vụ con người thật vô cùng to lớn và tế nhị. To lớn và tế nhị hơn là trong lãnh vực xử thế của mỗi người, mỗi một hành động nóng nảy, thiếu suy nghĩ của chúng ta có thể phá tan một kế hoạch lớn mà suốt đời ta thường ôm ấp theo đuổi.

Trong bất cứ trường hợp nào chúng ta cũng nên nhớ rằng không có hoàn cảnh nào mà ta không giải quyết được, không có chướng ngại nào mà ta chẳng thể vượt qua. Tuy nhiên, trước khi chúng ta muốn chiến thắng, muốn thành công thì điều kiện tiên quyết và cốt yếu nhất mà bắt buộc chúng ta phải có là luôn luôn tạo cho mình một đức tính điềm tĩnh tuyệt đối.

Hai người đang nóng giận gây gổ cùng nhau, nếu có một người bình tĩnh câu chuyện sẽ không đến độ nguy hiểm. Ngược lại, cả hai cùng nóng tất cả sẽ sanh chuyện không hay mà hậu quả của nó thật khó đoán trước được.

Con người xử thế có hơn nhau chẳng là ở chỗ đó.

Ra đời, khi xử sự lại càng phải bình tĩnh và thận trọng nhiều hơn. Thận trọng và bình tĩnh là những đức tính không thể thiếu trong đạo xử thế của con người. Điều kiện đầu tiên và cuối cùng muốn tạo được cho cá nhân mình một sự thành công và phải luôn luôn trầm tĩnh, trầm tĩnh trong tất cả mọi vấn đề có thể mới thắng lợi.

Trong việc giao tế thường ngày, một người nào đó làm hạn bất mãn, bạn hãy bình tĩnh phân tích những điều hơn lẽ thiệt hoặc nếu cần hạn có thể nhường họ. Sự nhường bộ ấy không có nghĩa là đã thất bại mà trái lại là một thành công - Thành công trong nghệ thuật xử thế - Ngược lại nếu bạn không đủ bình tĩnh để xét đoán hậu quả

của nó có thể nguy hại cho cá nhân bạn và làm như thế tức là bạn đã thành người chiến bại - Chiến bại trong thuật ở đời.

Với những điểm tôi vừa trình bày trên, không có nghĩa là giảng giải về ý nghĩa của hai tiếng thất bại hay thành công. Thực ra chỉ có một vấn đề là tìm kiếm những nguyên nhân đã khiến con người theo đuổi là thành công và xử thế.

Thực sự là như vậy.

Theo sau đức điền tính con người cần phải biết đặt lòng tự ái đúng chỗ nữa.

Điều quan trọng hay không chính là vấn đề đặt lòng tự ái sao cho phải lúc. Chúng ta vẫn biết rằng làm người là có tự ái, song tự ái chỉ có giá trị khi biết áp dụng mà thôi. Không phải bất cứ một trường hợp nào chúng cũng tự ái, như thế là sai là hỏng. Lòng tự ái chỉ có giá trị lúc áp dụng đúng thời.

Con người chúng ta phải khách quan và can đảm khi làm điều gì sai, chúng ta phải chấp nhận và sửa chữa tức khắc có như thế mới tạo được thành công như lòng chúng ta mong muốn.

Tóm lại, trong một nghệ thuật xử thế con người chúng ta phải luôn luôn bình tĩnh và dẹp bỏ lòng tự ái cá nhân, dù gặp bất cứ trường hợp khó khăn nào chúng ta vẫn phải bình tĩnh vì chỉ có bình tĩnh mới giúp chúng ta thành công đúng như lòng mong mỏi mà thôi.

Ngược lại, nếu con người ngày nào còn nóng nảy, còn đặt nặng lòng tự ái cá nhân, ngày đó chưa có thể thành công trên đường đời được.

PHẦN TÓM LƯỢC

TÍNH TRẦM TĨNH

- Thành đạt không phải ở người ngoài giúp mà chính ở lòng tự tin.

- Những cây cao nhất, mạnh nhất, mọc trên những đất cằn cỗi nhất

J.G.HOLLAND

Trầm tĩnh là một đức tính cần thiết của con người trong nghệ thuật xử thế.

Bản tính trầm tĩnh là một đức tính coi thường những chuyện khó khăn, bình thường hóa mọi vấn đề. Người có tính trầm tĩnh thường là những người có tính thích sống lạc quan với chính cả nhân cho bản thân mình. Con người có một đức tính trầm tĩnh thường thường là một con người có rất nhiều bản lĩnh trong mọi vấn đề, không có những tư tưởng hấp tấp vội vàng.

Đối với cá tính của con người trầm tĩnh thường chỉ thích suy nghĩ một cách trầm ngâm, khi có những chuyện âu lo hay bức bối họ không thích thổ lộ bày tỏ cùng ai, họ cũng không lo âu quá nóng tính, không bon chen tranh thủ cốt sao giải quyết câu chuyện cần có một thời gian tối thiểu để cho công việc chóng được kết thúc, mà ngược lại con người trầm tĩnh khi gặp những điều phiền muộn, những chuyện lo âu, nói chung

nghĩa là khi gặp những hoàn cảnh hết sức bất ngờ bao giờ họ cũng tự tạo cho mình một bản lĩnh trầm tĩnh, bình thường hóa mọi công chuyện coi như không có gì. Phương châm giải quyết công việc đối với những mẫu người này thường là tự mình tuân tự giải quyết và theo họ thì “dục tốc bất đạt” nghĩa là càng nóng nảy bao nhiêu càng dễ thất bại bấy nhiêu, họ thích giải quyết công việc trong một chiều hướng tuân tự, nhẹ nhàng, trong đầu óc những con người trầm tĩnh luôn luôn ấn định cho mình một công thức, một quy tắc nhất định rồi theo đó tuân tự mà giải quyết không cần vội vã làm gì, đối với họ phương thức nóng nảy, hấp tấp chẳng những không giúp ích được gì cho chính bản thân để dàn xếp công việc mà trái lại còn tạo điều kiện cho sự thất bại thành hình.

Trong lịch sử nhân loại trên thế giới, dân tộc Anh được coi như điển hình cho mẫu người trầm tĩnh, đối với người dân Anh không có một chuyện gì làm cho họ có thể bối rối, bất cứ chuyện gì cũng thế, kể cả chuyện sống chết, tử sanh cũng không làm cho họ thắc mắc lo âu. Khi gặp chuyện khó khăn, bức bối họ thường giữ kín trong lòng rồi tuân tự dùng những tài nghệ cá nhân để giải quyết. Khi giải quyết họ cũng giải quyết trong chiều hướng bình thường, nghĩa là họ không hấp tấp vội vàng mà giải quyết tuân tự cho đến bao giờ thành công thì thôi. Đối với chuyện làm của họ luôn luôn bình tĩnh mà giải quyết, vì họ tin tưởng rằng có bình tĩnh mới có đủ khôn ngoan để leo lái công chuyện theo đúng với ý mình mà không sợ thất bại.

Nhận định về một kinh nghiệm xử thế thường cho chúng ta thấy một cách rõ rệt rằng: Nếu người nào quá vội vàng nóng nảy thì công chuyện không bao giờ tự mình giải quyết được mà luôn thất bại. Trong gia đình cũng thấy như thế là thường, hai vợ chồng chung sống cùng nhau, trong khi có chuyện bất hòa một trong hai người có tính nóng giận thường hay đưa gia đình đến chỗ rối rắm, gây thành những chuyện buồn bực không đầu, có lắm khi còn đem gia cảnh đến một hố sâu nguy hiểm là cho nền hạnh phúc bị đe dọa thêm lên. Nếu là một con người trầm tĩnh thì tôi tin chắc rằng không bao giờ có thể xảy ra những chuyện buồn mà đúng ra không thể nào có được.

Ngoài xã hội cũng thế, chúng ta cũng thường hay rất nhiều người khi làm một công chuyện gì khi gặp một chuyện ngoài ý muốn thì đâm ra cáu kỉnh, nóng giận, bực tức và trong sự cáu kỉnh, nóng giận, bực tức đó thường làm cho người ta tiến đến những quyết định nhất thời mà không suy nghĩ đến những hậu quả tai hại trong tương lai, đến khi câu chuyện xảy ra thì họ lại hối hận và đặt mình trước một chuyện đã rồi. Lúc đó thì không tài nào giải quyết được, mà lại luôn luôn thất bại và hứng chịu những đau khổ trong thực tại có một đôi khi còn gây thêm những di hại về sau mà hậu quả những tai hại chỉ vì quyết định vội vã, nhất thời vì thiếu trầm tĩnh mà ra.

Trên phương diện xử thế tính trầm tĩnh là một đức tính vô cùng cần thiết, làm người bạn phải luôn luôn tự huấn luyện cho cá nhân mình

một cân bần trăm tính, trăm tính đối với chính cá nhân mình và trăm tính đối với mọi chuyện trong cuộc đời. Bạn phải nghĩ rằng trên đời không có một vấn đề nào mà con người lại không thể giải quyết được, dù cho công việc khó khăn nan giải bao nhiêu đi nữa thì nếu bạn khôn ngoan, tế nhị và trăm tính, tuân tự giải quyết thì đâu cũng vào đó, mọi chuyện đâu rồi cũng êm xuôi như là không có một vấn đề nào khó khăn cả. Bạn hãy tự nghĩ một con người trăm tính và nóng giận qua một thí dụ như sau: Nếu bạn là một người thợ dệt khi tơ bị rối mà bạn lại nóng tính, bạn sẽ bực bội nóng giận vì gỡ mãi mà vẫn không ra, bạn sẽ bứt đi như thế thì chẳng những bạn không gỡ được mối tơ mà còn gây thêm một sự thiệt thòi vì cuộn tơ bị hủy hoại. Ngược lại, nếu bạn là một người luôn luôn trăm tính, coi thường những chông gai, có ý chí thì cuộn tơ kia dù có rối vẫn không phải là một chuyện không thể giải quyết được. Bạn ngồi chịu khó đưa tay gỡ nhẹ từ từ để rồi cuối cùng mối tơ cũng tìm ra, như thế bạn sẽ thấy mình có một cái lợi là không hư hao, mất mát mà lại làm được chuyện lợi ích cho chính bản thân mình nữa.

Qua một thí dụ như trên, hẳn bạn đã đồng ý với tôi rằng: người nóng tính không giải quyết được gì mà chỉ tạo điều kiện cho sự thất bại. Ngược lại, nếu người có tính trăm tính thường hay hướng tương lai đến một chỗ sáng sủa hơn, tươi đẹp hơn mà không phải hứng chịu những thất bại cho chính mình.

Tôi cũng có thể cam đoan với bạn một điều là hầu hết những người không thành công trên

trường đời không phải vì thiếu kém khả năng mà là do thiếu trầm tĩnh mà ra.

Tôi đặt ra một nhận định như thế, tôi tin rằng bạn sẽ cho là tôi quá chú quan trọng vấn đề trầm tĩnh và nóng tính.

Nhưng, thưa bạn, bạn có nghĩ là trầm tĩnh một yếu tố thành công không?

Bạn có công nhận tính nóng nảy là một sự hủy diệt trí khôn của bạn không?

Bạn có nhìn nhận rằng chính trong lúc nóng giận mà bạn giải quyết công chuyện là sai, là hỏng không?

Bạn có thừa nhận rằng: Trên đời những người thường hay tạo được thành công, ngọt hai phần ba là nhờ vào lá bùa hộ mạng trầm tĩnh không?

Bạn có bao giờ thấy rằng: Một người nóng nảy thành công dễ dàng hay không hay chỉ là thất bại?

Bạn có thể so sánh hành động giữa hai người một nóng, một trầm. Ai thành công? Ai thất bại chăng?

Nếu những câu hỏi vừa nêu mà bạn tìm ra một câu trả lời thích hợp với chính nó thì bạn phải công nhận rằng thành công trên trường đời phải nhờ trầm tĩnh và nếu muốn thất bại trên đường công danh, sự nghiệp, xử thế thì bạn nên áp dụng tính nóng nảy.

Đó ầu cũng là một lối thực hành thích hợp cho vấn đề.

Trong ngôn ngữ đã có câu nói chỉ lý về tính
trầm tĩnh như sau: THÀNH Ữ QUẢ QUYẾT:
BẠI Ữ DO DƯ

Một điều nữa người có tính trầm tĩnh còn
có một cái lợi cho chính mình luôn luôn tự chủ
lấy bản thân, không bị ngoại lai chi phối. Tính
trầm tĩnh cũng giúp cho con người tập trung
được ý chí của mình vào một vấn đề mà không
bị hoàn cảnh chi phối.

Có nhiều bạn cho rằng một đôi khi bất ngờ
những cảm giác đột ngột xuất hiện khiến con
người không sao tự chủ được. Tôi đồng ý, nhưng,
thưa bạn, nếu đã có những cảm giác bất ngờ thì
bạn nên tự nghĩ trước để tự chủ và bình thường
hóa nó. Vì như thế bạn sẽ có cái lợi là những kẻ
nào muốn lợi dụng hoàn cảnh bạn đang khi bối
rối mà thực hiện những tiểu xảo thì đó là một
trường hợp thích nghi nhất cho bạn. Bạn nên tập
luyện cho chính bản thân mình một cương lĩnh
trầm tĩnh để làm chủ lấy mình, để nhận thức
được những phản bội, những lợi dụng, mưu sĩ
của kẻ khác. Tập trầm tĩnh là làm chế ngự cảm
xúc, là tự chủ bản thân tức nhiên bạn đã có một
phần thành công trên trường xử thế và nhất là
không sợ ai phản bội lường gạt bạn.

Quy thức đó là một điều tâm niệm tối cần
trong nghệ thuật xử thế và chinh phục lòng
người cũng như biết người của bạn.

PHẦN THỨ BA

NGHỆ THUẬT Ở ĐỜI

CHƯƠNG I

LÀM NGƯỜI KHÓ

Ngày xưa, nhà hiền triết có một không hai phương Đông - Khổng Tử đã nói một câu chí lý. Vị nhân nan: làm người thì khó!

Lời nói này ngàn xưa cho đến bây giờ luôn luôn được coi như là một khuôn vàng thước ngọc, một định luật bất di dịch trong kiếp sống con người. Đã sinh ra làm người tự nhiên vấn đề đạo đức đã khấp chặt vào đời sống, con người tự dính liền vào bàn ngũ thiên nhiên. Vấn đề đạo đức trở thành một vấn đề tối yếu cho giềng mối con người. Không thể vì một lý do này hay một lý do khác con người có thể đặt cho mình một giới hạn của đạo đức, cuộc sống con người cũng không thể tách rời ra khỏi hai tiếng đơn sơ ấy.

Đạo đức từ ngày ấy đã làm thành một cột trụ để kiến tạo cuộc đời. Chúng ta không có quyền từ chối, không chấp nhận đạo đức nữa, nó đã trở thành một khuôn thước tinh thần nếu chúng ta ngày nào còn đón nhận cuộc sống là ngày ấy còn phải chấp nhận giá trị của luân lý cổ nhân.

Một con người sống mà thiếu căn bản đạo đức thì trở thành mất gốc, sống kiếp thừa thãi, không có ý nghĩa.

Giá trị của đạo đức là như thế.

Trở lại phạm vi giới hạn của cuộc đời, chúng

ta có thể tự tìm lấy cho mình một hy vọng trong tương lai cũng như chính mình sẽ có thể tự đào sẵn một ngôi huyệt để hủy diệt cuộc đời nếu có hoặc không đạo đức.

Trên bình diện xử thế, đạo đức làm thành một cái gạch nối liên giữa người này và người khác. Giữa gia đình này và gia đình khác cũng như làm nổi bật cá tính mỗi người trong nghệ thuật xử thế.

Đối với cá nhân, cuộc sống tinh thần của con người có làm cho người khác kính trọng hay không đều do nghệ thuật xử thế mà ra.

Một nhà hiền triết khác đã nói:

“Khôn cũng chết.

Dại cũng chết.

Duy chỉ có biết thì sống!”

Chính con người có tạo được thành công cho tương lai không là do sự hiểu biết. Đối với cuộc sống cơ năng hiện hữu với một xã hội bon chen luôn luôn lọc lừa tráo trở thì “cái biết” lại càng thêm quan trọng. Trong xã hội đã có biết bao người khôn ngoan bản lĩnh, tài sức có thừa thế mà vẫn chết, vẫn thất bại chua cay; chỉ có những con người luôn luôn biết hướng thiện, biết thực lực của mình và ý kiến của người mà họ đã tạo được thành công. Đối với họ, sự thành công không phải là một chuyện thiên nan vạn nan mà là dễ dàng, nhưng cái dễ dàng ấy không phải ai cũng tạo được mà thực sự chỉ có những ai “biết” mới thành công.

Làm bất cứ chuyện gì, con người luôn luôn suy nghĩ đắn đo. Thế nhưng! Có một điều tai hại

là suy nghĩ đắn đo nhưng không phải làm như vậy là đã thành công mà vẫn luôn luôn thất bại.

Vậy làm thế nào để tránh ?

Nguyên nhân nào đã giúp họ thành công ?

Liều thuốc duy nhất giúp họ tránh khỏi thất bại và đem lại thành công là do nghệ thuật xử thế và khuyến dụ lòng người mà ra.

Con người muốn tạo được thành công về mọi mặt phải có một sở trường về xử thế và khuyến dụ lòng người.

Đứng trước cuộc đời bạn hãy bình tĩnh và sáng suốt để thăm dò đối tượng của bạn. Khi đó, bạn hãy uyển chuyển để tạo sự hòa nhã, ấm êm. Bạn hãy cố tình làm vui lòng kẻ khác để gây thêm thiện cảm và sau đó bạn hãy hướng dẫn tương lai, có thể mới đoạt được thành công mong muốn.

Từ trang đầu đến giờ tôi chỉ đặt cho bạn một phương thức, vạch cho bạn một con đường mà ở đó còn nhiều chông gai hiểm trở khác mà bạn cần phải theo.

Sau đây là một vài trở ngại mà bạn hãy cố gắng, cố tập luyện cho mình thành một thói quen trước khi xử thế.

Những tiêu đề dưới đây là những quy tắc cần thiết mà tất cả mọi người nếu muốn thành công trên đường đời đều không thể thiếu.

1) Rèn luyện cuộc đời hay tìm cho mình một nghệ thuật sống.

Trước nhất chúng ta muốn thành công trên đường đời chúng ta phải tự huấn luyện cuộc đời, làm cho cuộc đời trở nên sôi động có ý nghĩa mà

không phải khô khan cần cỗi. Nói một cách khác là trước khi muốn thành công trên trường đời chúng ta phải lý tưởng hóa cuộc đời, nghệ thuật đó còn gọi là một nghệ thuật SỐNG.

Trong cuộc sống, chúng ta có nhiệm vụ cấu tạo những đức tính cần thiết để tự tạo cho mình một sự thành công trong đời sống cá nhân đối với xã hội, cũng như sự sống của chúng ta phải thích hợp với cuộc sống thực tế bên ngoài. Sự cấu tạo những đức tính đó mang đến cho chúng ta những sức mạnh về vật chất, những năng lực của tinh thần, những tài ba cá nhân và những bản ngã siêu việt. Tất cả những thứ ấy tạo cho chúng ta một nguồn sinh khí, gây cho cá nhân chúng ta những hậu thuẫn tinh thần và đào thải những gì vô ích cho đời sống. Ngoài ra các thứ ấy còn tạo cho chúng ta những kết quả của cuộc đời như biến chúng ta thành quyền rú, gây ảnh hưởng và làm người khác miễn phục.

Cốt yếu của nghệ thuật chinh phục cuộc đời là phải biết cách lợi dụng bản thân - khai thác đúng mức và đúng chỗ những khả năng và khuynh hướng của riêng mình - để tự tạo cho mình một thế đứng, gây cho mình một hậu thuẫn, tự làm cho đời mình có một mục tiêu, phải biết khai thác để tạo được cho đời mình có mục tiêu, tức là đã tìm được cho mình một lý tưởng, giúp cho cuộc đời càng thêm có ý nghĩa nhiều hơn và lúc ấy con người của cá nhân sẽ không còn là một thứ hàng vô dụng mà ngược lại nó là một thứ vật đa năng.

Tạo được cho mình một lý tưởng tức là tự mình khai thác một lối đi. Sống trong cuộc đời

chúng ta phải tự tin ở chính mình trước khi tin vào người khác. Bạn hãy tự vệ cho bạn một con đường trước khi có người hướng đạo. Cuộc đời có nghĩa hay không là như thế, chúng ta hãy tự tin vào bản năng của riêng mình trước khi có người khác giúp đỡ. Tin tưởng vào cá nhân để rồi tùy theo khả năng và mục đích của riêng mình mà tạo sự thành công trong tương lai sắp đến. Bạn hãy tập cho quen dần để đến một ngày nào bạn sẽ tự an lòng mà tạo lập tương lai.

2) Hướng đến tương lai

Cuộc đời nào cũng có quá khứ, quá khứ ấy có thể là vàng son nhưng cũng có thể là thê lương đen tối. Con người trước khi muốn đi vào tương lai phải xa dĩ vãng, thực tại của cuộc đời là đáng nói và ghi nhận. Trong quy luật kiến tạo tương lai nếu muốn thành công con người phải hướng mắt nhìn thẳng vào tương lai, tin tưởng tuyệt đối, con người phải sống như thế và làm như thế mới mong thành công. Người nào chỉ hoài vọng quá khứ chối bỏ tương lai như thế thành công chỉ là cái bóng.

Nhưng làm thế nào biết tạo cho mình một nghệ thuật sống và cần phải có điều kiện gì để thành công trong nghệ thuật xử thế?

Sau đây là một vài nguyên tắc cần phải có để tạo được cho mình một nghệ thuật xử thế thích hợp.

CHƯƠNG II

CHÂN THÀNH

Trong nghệ thuật xử thế của con người điều trước tiên mà con người phải có trong lãnh vực thu phục nhân tâm và dẫn dụ lòng người là chân thành.

Lòng chân thành có nghĩa là sự phản ảnh trung thực trong đời sống. Con người sống trong cuộc đời không thể thiếu thốn đức tính chân thành được, lòng chân thành là sự thành thật của chính cá nhân mình đối với mọi người trong xã hội.

Lòng chân thành là một thứ phương thuốc thần diệu nhất giúp con người tạo được cho mình một thể quân bình trong đời sống, con người không thể thiếu được, lòng chân thành là một thứ thành thật quan yếu cho đời sống con người. Sống trong một xã hội cuộc sống thường ngày phải chung đụng cùng bao nhiêu người mà ta bắt buộc phải giao tiếp thường xuyên, nếu trong những công cuộc tiếp xúc chúng ta thiếu lòng chân thành tự nhiên sẽ bị mọi người coi thường và tìm phương trốn lánh, nói một cách khác là chúng ta sẽ hoàn toàn bị cô lập. Đó chính là một điều thất bại vô cùng tai hại cho công cuộc tiến thủ cho chúng ta trên bước đường đi tìm tương lai.

Ngoài ra lòng thành thật còn giúp chúng ta có thêm một phương tiện để chinh phục lòng

người. Trong một công cuộc giao tiếp thường nhật hay một công việc làm ăn quan trọng, nói bao quát hơn nghĩa là trên tất cả mọi phương diện từ chuyện nhỏ nhặt xã giao đến vấn đề tranh sống, bao giờ và bao giờ lòng thành thật cũng là một điều kiện không thể thiếu trong con người chúng ta. Nếu một con người sống ngoài xã hội lại thiếu tinh thần ngay thẳng, nghĩa là sống không có lòng thành thật tự nhiên sẽ tự tạo cho mình một sự thất bại không phương cứu vãn.

Nói về hai vấn đề lợi và hại trong lòng chân thật, chúng ta sẽ thấy được những ảnh hưởng ích lợi cũng như những hậu quả tai hại vì sự hiện hữu của lòng thành thật mà ra.

Một con người có lòng thành thật, luôn luôn bao giờ cũng tôn trọng chữ thành và chữ tín, nhất định sẽ được mọi người sống chung quanh mình ưu đãi bằng tất cả sự kính trọng tha thiết.

Ngược lại một người chủ trương lọc lừa, xảo trá, gian ngoa làm bất cứ một công việc gì cũng luôn luôn bị những người chung quanh tìm những cách lánh xa. Tìm hiểu những nguyên nhân sâu xa vì sao lại có những trường hợp ưu đãi cũng như xa lánh, tự nhiên mọi người sẽ tìm thấy ngay một nguyên lý chung, sờ sờ có những người luôn luôn làm bất cứ chuyện gì dù lớn dù nhỏ cũng được mọi người khác giúp đỡ, ưu đãi vì những người đó họ luôn luôn thực hiện công việc làm của họ một cách đứng đắn, chân thành, luôn luôn biết tôn trọng những quyền lợi người khác và giữ cho mình một sự chân thành tuyệt đối cùng với những người chung quanh. Vì thế cho nên họ luôn luôn được những người chung quanh

đối đãi một cách nồng hậu, đó là một chuyện đương nhiên.

Trái lại, những người luôn luôn bị mọi người khinh rẻ coi thường, luôn luôn tìm những phương thức để trốn xa là vì những con người này luôn luôn tráo trở không bao giờ thành thật với mọi người chung quanh vì thế cho nên họ luôn luôn bị mọi người chung quanh coi thường khinh bỉ.

- Lòng chân thành nó là một thứ tính tình quan hệ để giúp con người bảo toàn được thiên chức làm người của cá nhân, chính lòng chân thành cũng giúp cho con người nêu cao nhân cách. Vì những lý do đó cho nên trong phương diện xử thế vấn đề được đặt ra trước nhất là lòng chân thành, sự thành thật giữa người đối với người là như thế.

Con người nếu sống trong xã hội luôn bị những người khác cạnh tranh thì vấn đề chân thành càng phải được bảo toàn hơn bao giờ hết. Vì, chân thành con người mới tạo được những uy tín cho cá nhân mình và làm cho mọi người chung quanh khâm phục, từ chuyện khâm phục cá nhân con người mới có thể nói đến những vấn đề mật thiết lâu bền. Ngược lại, nếu con người thiếu lòng thành thật tự nhiên sẽ tạo cho mình tất cả những điều thất bại chua cay mà nguyên nhân chính chỉ vì thiếu thành thật mà ra.

Tóm lại, con người muốn thành công trên trường đời bao giờ cũng phải tạo cho mình lòng chân thành tuyệt đối và chỉ có lòng thành thật mới đem đến cho con người sự chiến thắng ở đời mà thôi.

CHƯƠNG III

GIẢN DỊ

Sống trong cuộc đời, quen biết với nhiều người là một chuyện đương nhiên và dễ dàng. Nhưng, chinh phục được người và làm cho mọi người sống chung quanh thân mến với mình nhiều hơn mới chính là điều khó.

Sự thật là như thế.

Trong những thứ đức tính cá nhân mà con người cần phải có để thu phục lòng người, một vấn đề tối yếu được đặt ra và vấn đề đó có thể được coi là một điều kiện thiết thực nhất cho cuộc đời là giản dị.

Thế nào là giản dị?

Tập tính giản dị phải có những tiêu chuẩn nào?

Nếu tập được tính giản dị sẽ có những lợi ích nào thiết thực cho đời sống cá nhân chúng ta?

Ngược lại, nếu con người sống chung nhau, trên hai phương diện xử thế và tiếp vật sẽ mang lại những hậu quả tai hại gì cho cuộc sống hiện hữu?

Đó là những câu hỏi đã được mọi người thắc mắc và nêu ra trong phương diện xã giao, trau dồi cho mình một nghệ thuật toàn vẹn trên lãnh vực xử thế.

Trước khi trả lời từng câu hỏi đã được trình bày trong phần trên, tôi xin đặt thành định nghĩa cho hai tiếng giản dị trước đã.

Giàn dì là tính đơn sơ, không khách sáo cầu kỳ, một tính tình thông thường, không hiểu dè không làm chuyện khác người, lập dì với chính bản thân mình đối với đời sống tập thể. Tính giàn dì không phải chỉ có thể hiện đơn thuần bằng những cử chỉ mà thôi, nó còn được hình dung qua nhiều lĩnh vực khác nữa.

a) Lĩnh vực xử thế - Xã giao.

Trong lãnh vực đầu tiên, trên bước đường tiếp nối của cuộc đời là xử thế. Đối với những con người có tính lập dì thì họ thường hay làm những chuyện khác người, chẳng hạn trong một trường hợp gặp bạn bè thân thuộc, quen biết cùng nhau, trong lời chào hỏi thông thường đầu tiên, đáng lẽ người ta bắt tay nhau bằng cánh tay mặt, nhưng đối với số người này lại không làm như thế, họ lại đưa tay trái ra cho người bạn kia bắt, một trường hợp nữa cũng thường hay có thay vì mời nhau điếu thuốc thì cả hai người cùng hút, họ lại chỉ đưa cho người bạn kia hút mà thôi còn họ chỉ ngậm mà không bao giờ hút v.v...

Với những cử chỉ như vậy đối với họ thì đây là một cử chỉ khác người nhưng, thật sự trong thái độ lạ thường kia nó không còn được phân ánh đúng như họ mong muốn mà trái lại, những hành động kia người ngoài nhìn vào đó và cho rằng những thái độ lập dì ấy là một cử chỉ khiếm nhã, một thái độ thiếu xã giao.

b) Lĩnh vực giao tiếp

Trong lãnh vực giao tiếp với đời sống bên ngoài, điều đầu tiên được mọi người chú trọng trước nhất là cách ăn mặc bên ngoài, đối với những con người có những tính lập dì thì đáng lẽ ra ăn mặc đúng đắn đối tiếp mọi người. Nhưng không, họ lại chẳng bao giờ làm thế, mà ngược lại trong khi tiếp đón một người nào dù lớn bé

họ khi thích mặc đồ ngủ để tiếp khách v.v...

Những hành động như thế đối với con người không có óc giản dị tinh tường, sẽ tự tạo cho mình một thái độ cầu thả đó luôn luôn họ bị những người bên ngoài đánh nhẹ giá trị của con người họ mà thật sự không mang đến cho ai một sự chú ý nào khác hơn là chỉ trích, kết tội.

Với bao nhiêu bằng chứng như trên tôi đã trình bày cùng quý vị, những gì quan hệ liên quan chịu ảnh hưởng trực tiếp vào đời sống cá nhân mình trong một guồng chung đụng của xã hội con người mà bắt buộc chúng ta phải sống chung với nhau.

Ảnh hưởng của lòng giản dị quan trọng là như thế.

Trở lại câu chuyện trong phần trên, giờ đây tôi xin nói đến từng phần một trong một linh hồn giản dị.

Phần định nghĩa chữ giản dị tôi đã trình bày vừa xong, giờ đây tôi xin trình bày câu hỏi thứ hai.

Tập tính giản dị phải có những tiêu chuẩn nào?

Thực sự thì những tiêu chuẩn để tạo cho mình một tính tình giản dị, một linh hồn chất phác không có những tiêu chuẩn nào đáng gọi là khó khăn cả. Điều trước tiên con người cần phải có là phải luôn luôn biết hòa mình vào cuộc sống. Một cá nhân không nên làm những chuyện khác người. Giữa một dòng sông nước đang chảy siết mà bạn là một cá nhân lại cố tình lội ngược dòng nước, hành động đó nào phải là một hành động khôn ngoan đâu mà trái lại bạn chỉ là một tên hề rề rề. Ý nghĩa thực sự không bao giờ mang đến cho cá nhân bạn một sự lợi ích thiết thực nào trái lại bạn còn làm thành một người mất trí

không hơn, không kém. Giữa xã hội mọi người sống trong bình thường bạn lại đi sống khác người thì theo tôi nghĩ nó chẳng những không phải là một cây đinh cho mọi người ngoài ngắm mà ngược lại nó chỉ là một trò cười vô duyên và rẻ tiền nữa.

Sống đã đành, tôi không bao giờ phủ nhận là phải luôn luôn nuôi nấng lòng tin. Tất cả mọi dư luận bên ngoài chúng ta đều coi như là những tiếng bấc, tiếng chì không đáng kể. Chúng ta phải có thừa kinh nghiệm cuộc đời, coi thường dư luận. Dư luận là như một con sông, chỗ cạn, chỗ sâu, chỗ ngay, chỗ uốn, nếu người đời có cảm tình với ta thì dù hành động chúng ta làm là sai là quấy cũng vẫn được người đời ca tụng tán dương. Ngược lại, một khi người đời đã có ác cảm với chính chúng ta thì đó là một lời kết tội. Đó là một chuyện dĩ nhiên. Song, không phải vì thế mà chúng ta có thể tự mình lập dị làm những chuyện khác người, khác người tức là không giản dị, mà sự đời một khi đã không giản dị luôn luôn lập dị tức là bạn đã lội ngược dòng nước. Hậu quả cuối cùng thế nào cũng mang đến cho cá nhân bạn những thất bại tràn trề.

Sống giữa cuộc đời bạn phải luôn luôn biết làm một kẻ thức thời, lúc nào cũng phải suy tính chuyện người, chuyện ta, làm công việc gì bạn cũng phải suy tính xem hậu quả nó như thế nào để rồi từ đó bạn tìm cho bạn một định luật xử thế thích ứng và hiệu năng hơn.

Trong một đường lối xử thế luôn luôn phải tự tập cho mình một cá tính là bao giờ cũng giản dị, đừng bao giờ bạn cố tập cho mình một tính nét khó khăn, lòng ích kỷ, tính khác người vì làm như thế không bao giờ có lợi mà chỉ có thiệt hại mà thôi.

Sang câu hỏi cuối cùng:

- Nếu tập được tính giản dị sẽ có những lợi ích thiết thực nào cho đời sống cá nhân chúng ta?

Như tôi đã trình bày trong những phần trên là khi con người đã tập luyện cho mình tính giản dị. Lúc đó con người cá nhân của chúng ta sẽ có những lợi ích thực tiễn cho đời sống vô cùng.

Điều trước nhất là không làm những chuyện quá gở, khác người như vậy là ta đã tránh làm một tên hề vô duyên và rẻ tiền. Điều thứ hai là con người có tính giản dị không bao giờ chán nản vì những thất bại của cuộc sống hiện tại, không thất vọng vì những chuyện thiếu thốn của đời sống hiện tại của chúng ta.

Tóm lại, tập tính giản dị con người sẽ dập tắt được những cảm dỗ của thị dục, nuôi dưỡng lòng liêm khiết và nhất là làm quen và chịu đựng với hoàn cảnh thiếu thốn trong mai một mà cuộc đời rất có thể mang đến cho chúng ta.

Tính giản dị còn giúp chúng ta hủy diệt được những lòng thèm khát kiêu sa, biết hòa mình vào cuộc sống chung cùng với mọi người tạo cho cá nhân ta một cốt cách thanh tao, nhã nhặn, không đua đòi và nhất là không gây mất lòng vào người khác cùng họ được cho mình những thứ chân tình tốt đẹp ở hiện tại và bảo vệ được một tương lai tươi đẹp.

Tính giản dị quan trọng là như thế.

CHƯƠNG IV

KHIÊM TỐN

Song song với những thứ nhu yếu tinh thần, mà con người chúng ta cần phải có trong lãnh vực giao tiếp với mọi người chung sống với mình trong xã hội, như có lần tôi đã trình bày cùng bạn trong những tiêu đề trên, chúng ta phải công nhận một cách thẳng thắn rằng, không phải con người muốn thành công trên trường đời chỉ cần có một vài thứ nhu cầu quan yếu cần bản trong nghệ thuật xử thế và tiếp vật mà đủ, trái lại trách nhiệm con người đối với nghệ thuật xử thế là cả một vấn đề đòi hỏi ở con người những nét linh động và rất tế nhị nữa.

Cùng chung quan niệm trên, giờ đây tôi xin đề cập đến một tính nết tối cần trong nghệ thuật chinh phục lòng người trên phương diện xử thế, đó là tính khiêm tốn.

Nếu lòng chân thành giúp con người tạo cho mình một thể đứng trong quan niệm giao tiếp với mọi người, thì tính giản dị giúp con người tránh xa được những thất bại tâm thường, lòng khiêm tốn là một thứ nhu cầu quan yếu giúp ích cho đời sống con người chúng ta những bước tiến thành công trọng đại trong lãnh vực tinh thần cũng như về phương diện giao tiếp với mọi người bên ngoài đời sống nữa.

Lòng khiêm tốn có thể được coi là một bản

tinh cần bản cho con người trong nghệ thuật xử thế và tiếp vật.

Điều quan trọng là khiêm tốn là chính nó đã tự nâng cao giá trị cá nhân của con người trong xã hội, lòng khiêm tốn còn tượng trưng cho những con người đứng đắn, luôn luôn biết sống theo thời và biết nhìn xa. Con người có lòng khiêm tốn bao giờ cũng là những con người thường hay thành công trong lãnh vực giao tế với mọi người.

Nói như thế chúng tôi tin rằng bạn đã hiểu được tầm quan trọng của hai tiếng khiêm tốn rồi.

Vậy nếu giờ đây chúng ta đặt thành câu hỏi:

- Khiêm tốn là gì?

Tôi xin định nghĩa hai tiếng đó một cách đơn giản như sau:

- Khiêm tốn là tính nhã nhặn, biết sống một cách nhún nhường, luôn luôn hướng thượng, tự khép mình vào những khuôn thước của cuộc đời, bao giờ cũng nuôi cao óc học hỏi, hoài bão trọng đại của cá nhân là tiến mãi không ngừng, chủ đích là không khoe khoang, không tự đề cao cá nhân mình với người khác.

Người vốn có tính khiêm tốn thường hay tự cho mình là kém, còn phải tiến thêm nữa và cần phải trau dồi, học hỏi nhiều hơn nữa. Người có sẵn tính khiêm tốn không bao giờ chịu chấp nhận sự thành công của cá nhân mình trong hoàn cảnh hiện tại, lúc nào cũng cho sự thành công của mình tầm thường không đáng kể, luôn luôn tìm đủ mọi phương diện để học hỏi thêm lên.

Định nghĩa lòng khiêm tốn là như thế.

Nhưng,

Tại sao con người lại cần phải có tính khiêm tốn?

Cuộc đời là một trường tranh đấu bất tận, tài nghệ của một cá nhân so ra quan trọng, nhưng thật sự đối với tất cả mọi người thì tài cán kia chỉ là những giọt nước bé bỏng giữa một đại dương vô tận. Sự hiểu biết của một cá nhân không thể đem so sánh với mọi người cùng sống chung với mình, vì thế con người dù tài cán đến đâu cũng luôn luôn phải tìm học thêm... học thêm mãi mãi.

Tôi không chối cãi với bạn, là con người khi đã tự tạo cho mình một tài năng cao siêu, quần chúng, một địa vị lẫy lừng, một tiếng tăm vang dội, tạo được cho mình một đời sống sung túc ấm no ai lại không lấy đó làm mừng. Nhưng, thưa bạn, đối với chính cá nhân con người là như thế, song bạn có dám quả quyết là những tài ba ấy, những kinh nghiệm ấy, những khôn ngoan ấy có thể là một định luật bất di bất dịch đối với tất cả mọi người không? Bạn có đủ tin tưởng rằng với những thứ mình đã thực hiện được trên đời không ai có không.

Thưa bạn,

Làm sao ước đoán được phải không bạn.

Tôi tin tưởng là không bao giờ, và trái lại tôi còn dám cá quyết là con người dù tài bao nhiêu chăng nữa, cái tài ấy, cái khôn ngoan hiện hữu ấy vẫn không bao giờ quả quyết là không ai hơn được. Nhưng ai còn tin tưởng như vậy là sai lầm, là khờ dại là chưa biết nghệ thuật xử thế.

Tôi xin bạn nhớ cho rằng tài cán con người là một chuyện đương nhiên, nhưng tài quán

chúng tuyệt đối với tất cả mọi người lại là một chuyện khác, con người chúng ta chỉ hơn được người là đó. Với những kẻ nhỏ hơn ta, thua kém ta, nhưng nếu so sánh với mọi người thì thật là điều vô lý vô cùng.

Nếu bạn là một người tài giỏi, tôi tin ngoài xã hội còn hàng vạn người hơn bạn.

Nếu bạn là một nhà nghệ sĩ tài hoa ư?

Xã hội còn khối người tài hoa hơn bạn hàng trăm lần.

Nếu bạn là một nhà triệu phú ư?

Xin thưa, ngoài trường đời còn lắm người tỷ phú giàu sang phú quý hơn bạn gấp nghìn lần v.v...

Tất cả những thứ ấy đều có người hơn hẳn con người cá nhân của chúng ta, chúng ta chỉ có thể lấy những thứ tài cán ấy làm một lợi khí trau dồi đời sống vật chất, dùng nó làm một bước tiến trên trường đời để dàng thành công với chính cá nhân bạn so với những kẻ thiếu may mắn hơn bạn mà thôi. Ngược lại, nếu trong lòng bạn còn nuôi dưỡng tư tưởng tuyệt đối hơn người thì chỉ là một công việc quá đáng, thật sự không mang cho cá nhân bạn một sự lợi ích thực tiễn nào cả.

Nói theo một quan niệm triết lý thì con người nên tự nhìn xuống giai cấp dưới mình thì hơn, vì lúc nhìn xuống ta thấy hơn được bao nhiêu người khác, nhưng khi ngẩng đầu lên bạn sẽ thấy bạn chỉ là một con đom đóm trong một vùng ánh sáng bao la của một mặt trăng, mà ở

đó ánh sáng của con đom đóm chưa có thể làm cho ai lạ lòng mà trái lại nó chỉ là một vệt lửa quá tầm thường trơ trẽn nữa. Trường hợp đó con đom đóm kia chẳng những không tạo cho ai một sự chú ý mà ngược lại còn làm thành một con vật vô duyên đáng ghét.

Với một trường hợp như thế, chúng ta thấy rằng muốn thành công trên trường đời một cách dễ dàng, con người cần phải có một lòng khiêm nhượng nghĩa là luôn luôn phải biết hướng thượng, nhìn tới trước và luôn luôn tự mình cải thiện lấy cuộc đời có như vậy con người mới có thể đi tới thành công một cách hoàn toàn được.

Trong đức tính khiêm tốn, người có tài luôn luôn tự cho mình còn kém và cần phải học thêm nữa, người nào mang trong lòng một đức tính khiêm tốn luôn tự coi những thành công của mình như một sự an ủi và coi thường địa vị của mình, từ tình thần tự hạ mình như thế mà những người có đức tính khiêm tốn thường thành công ra ngoài những ước vọng của mình.

Điều này làm tôi nhớ đến một câu nói của một văn hào Tây Phương - Vauvenargues - đã từng nói một câu nói chí lý về tính khiêm tốn mà tôi luôn nhớ mãi.

Vauvenargues cho rằng:

“ - Con người nên chính mình tự an ủi vì mình không có những tài năng lỗi lạc cũng như con người đã thường tự an ủi vì không có những chức vụ quan trọng. Chính nhờ cái tư tưởng đó

mà con người có thể vượt qua được tất cả tiền tài lẫn địa vị”.

Làm một con người sống trong xã hội mình phải tự biết thực chất chân giá trị của công việc mình làm, không nên quá ý lại vào những tài năng hiện hữu mà coi thường tất cả mọi người chung quanh là tầm thường, là non kém.

Điều đáng nói hơn cả là con người có tính khiêm tốn thường thấy xa, nhìn rộng, tránh được những thói xấu tầm thường là tự cao, tự đại, hủy diệt trong lòng mình tính tự phụ và khinh bạc ngạo nghễ.

Tuy nhiên, đối với con người có tính khiêm tốn cũng không vì tính thích làm kẻ thua thiệt mà tự mình hạ uy tín của mình, không coi thường công trình của cá nhân và do đó là những việc làm vô lý.

Tóm lại con người khiêm tốn là một con người hoàn toàn biết mình, hiểu người, không tự mình đề cao vai trò, ca tụng chiến công của cá nhân mình cũng như không bao giờ chấp nhận một tinh thần chủ bại mang nhiều mặc cảm của cuộc đời đối với mọi người.

Đây là một điều mà con người một khi muốn thành công trên đời không thể thiếu được.

CHƯƠNG V

NHƯỜNG NHỊN

Ngày xưa Phật Thích Ca đã từng dạy: “Hãy luôn luôn nhẫn nhịn với tất cả, có được thế mới thành công”.

Giờ đây tôi đặt lại vấn đề này cùng các bạn cũng trong một phạm vi nhỏ hẹp chỉ nói đến một vấn đề mà người xưa đã dạy đó là nhẫn nhịn.

Nhẫn nhịn là chìa khóa của thành công, là ngưỡng cửa của cuộc đời.

Đây là một định luật, một định luật quá ư thông thường, nhưng, cũng rất tế nhị khó khăn. Sống giữa trường đời, cuộc sống hàng ngày của cá nhân càng trở nên chật vật, nếp sinh hoạt của loài người càng ngày càng trở nên phức tạp khó khăn, tất cả mọi thứ của đời sống đều chịu ảnh hưởng nặng nề của tiền tài và vật chất chi phối làm áp lực, cuộc sống con người trong hiện tại không còn là một đời sống đơn thuần nữa mà trái lại cùng chịu chung một định luật của đời sống, vì thế cho nên chúng ta không lấy làm lạ khi đời sống hiện tại khó ai nói được hai tiếng những nhẫn nhịn một cách hoàn toàn.

- Bởi từ lý do ngày xưa và hiện tại cuộc sống của con người ở vào hai thời đại khác nhau hay nói khác hơn là hai thái cực.

Cuộc sống con người ngày xưa dù cho có phải tranh đấu, ganh đua để mua cầu lợi tức đến bao nhiêu đi nữa thì con người vẫn còn sống bằng lý trí và tình cảm, nghĩa là dù có phải đương đầu chạm trán bao nhiêu chẳng nữa con người vẫn còn tôn trọng lễ nghĩa của nhau. Vì thế nên con người ngày xưa coi vấn đề nhường nhịn nhau như là một hình thức tha thứ, thông cảm cho nhau mà thôi.

Ngược lại trong nếp sống hiện tại, con người coi thường tất cả mọi thứ lễ nghĩa trong lãnh vực xử thế, tiếp vật mà lúc nào cũng đặt quyền lợi riêng tư lên tất cả mọi sự việc trong cuộc đời này. Đối với một số đông con người ngày nay không quan niệm như lớp người ngày xưa nghĩa là nên nhường nhịn cho nhau, tha thứ cho nhau và thông cảm lẫn nhau. Đối với số người ngày nay cũng không còn đặt vấn đề nhường nhịn có nghĩa là dung hòa mà trái lại số người này coi chuyện nhường nhịn lẫn nhau là sự thua thiệt, một thất bại của cá nhân và làm như thế là nhục nhã, mất mặt v.v...

Theo tôi nghĩ mọi khó khăn trên đường đời không bao giờ khó khăn, rắc rối nếu con người biết nhau, hiểu nhau, thông cảm cho nhau và nhường nhịn lẫn nhau.

Tôi cũng quả quyết rằng nếu khi nào con người đều biết nhường nhịn cùng nhau, tha thứ cho nhau nhất định lúc đó con người sẽ thoát ra ngoài mọi tranh chấp khổ đau của cuộc đời.

Giới hạn cái nhìn bằng một khung cảnh nhỏ hẹp như gia đình chẳng hạn, nếu trong một mái nhà, chồng vợ biết thương nhau, luôn luôn tha thứ cho nhau, sẵn sàng thông cảm lẫn nhau và lúc nào cũng nhường nhịn nhau tôi tin rằng gia đình ấy là một gia đình lý tưởng nhất.

Lý tưởng là gì?

- Là sự hoàn hảo, sự tốt lành, an vui sung sướng mà đã là một gia đình biết nhường nhịn lẫn nhau, tha thứ cho nhau tức nhiên gia đình ấy đã có được nguồn hạnh phúc và chính nguồn hạnh phúc ấy là lý tưởng vậy.

Đặt một cái nhìn bao quát hơn như quốc gia, xã hội chẳng hạn. Nếu trong một đời sống tập thể, mọi người cùng nhau chung sống trong một xã hội mà người nọ biết nhường người kia thì làm gì có chuyện bất đồng, làm gì có chuyện lời thôi tranh chấp và làm gì có chuyện giết hại lẫn nhau?

Nếu là đời sống quốc gia mà dân tộc này biết tha thứ, nhường nhịn dân tộc kia thì làm gì có chuyện binh biến đau thương, chiến tranh tàn phá?

Đây là một định nghĩa chung của hai tiếng nhường nhịn là như thế.

Trở lại vấn đề nhường nhịn. Tôi xin xác nhận là nhường nhịn không có nghĩa là đầu hàng, là thua thiệt mà trái lại nhường nhịn có nghĩa là sự thông cảm và tha thứ cho nhau, chỉ có thể thôi. Nếu ai có mặc cảm cho rằng sự

nhường nhịn có nghĩa là nhục nhã thì đó là một hành động thiếu thiện chí của những con người ngoan cố, thiếu giáo dục.

Trước khi con người muốn tạo được sự thành công trọn vẹn trên trường đời là phải hiểu biết ý nghĩa thực sự của hai tiếng là nhường nhịn trước đã, có hiểu biết được nó mới có thể thành công mà nhất là lãnh vực xử thế.

Trên đời này có biết bao nhiêu người đã phải trả một giá quá đắt có khi đánh đổi lấy sinh mạng để học lấy một kinh nghiệm của hai chữ nhường nhịn. Trường hợp đó không thiếu và những kẻ ấy cũng nào phải là ít.

Vậy điều kiện mà con người cần phải biết cho những ai muốn tạo lập cuộc đời mình có ý nghĩa cần phải ghi nhớ về chấp nhận là nhường nhịn cùng nhau.

Những ngày còn nhỏ tôi còn ham đọc truyện cổ, có một câu chuyện mà trọn đời tôi không sao quên được đó là câu chuyện Hàn Tín chịu đòn tròn một gã bán thịt khi Tín chưa gặp thời ngay giữa chợ. Sau này Tín làm nên danh phận lại trả ân cho gã bán thịt kia chỉ vì gã bán thịt nọ giúp Tín nuôi chí lớn. Câu chuyện đó tôi còn nhớ mãi và tôi thăm phục Tín; bởi lẽ. Tín nhường nhịn đúng lúc, ngược lại nếu Tín không nhường nhịn được, tôi tin là câu chuyện đã đổi khác và người đời sau chắc sẽ chê Tín cũng nên.

Bằng bao nhiêu lập luận với một chuyện Hàn Tín đòn tròn tôi tin là các bạn sẽ suy nghĩ nhiều về hai tiếng nhường nhịn vậy.

CHƯƠNG VI

VUI TÍNH

Vui tính là một thứ đức tính cần thiết giúp con người thành công trong trường đời.

Lời nói này của một danh tướng châu Âu đã làm cho nhiều người phải suy nghĩ không ít. Thực sự trong đời sống chúng ta không gì đáng quý cho bằng vui tính.

Vui tính là gì?

Đặt thành một câu hỏi như trên chúng ta cũng thấy được phần nào câu trả lời trong thực tế. Vui tính chính là một đức tính chinh phục ngoại nhân một cách khôn ngoan hơn hết. Vui tính giúp cho con người thoát qua được bao nhiêu khó khăn trong cuộc đời mà con người thường hay vấp phải. Một người luôn luôn vui tính thường thường là những con người biết nuôi trong lòng mình một tư tưởng lạc quan, biết coi nhẹ tất cả mọi chuyện khó khăn nếu không bảo là coi thường. Con người điều kiện cần thiết để chinh phục lòng người không gì dễ dàng hơn là vui tính. Trước bất cứ một vấn đề nào cũng thế khi con người có tinh thần vui vẻ bất thiệp bao giờ cũng tự kiếm cho mình một lối thoát dễ dàng, con người vui tính thường chiếm được lòng người khác một cách không mấy khó khăn, ngoài

trường đời chúng ta thường thấy có rất nhiều người thành công trong tất cả mọi lãnh vực không phải là do tài cán sở trường mà sự thật là vì vui tính.

Trong công việc làm ăn, buôn bán mà người luôn luôn biết áp dụng tính vui vẻ cho đúng lúc, đúng thời thường tạo được sự thành công mong muốn theo ý mình ngược lại cũng ngàn ấy công chuyện, cùng bao nhiêu thứ đó nhưng đối với con người kém tế nhị không vui tính nhất định không bao giờ tạo được thành công là như thế.

Hiện thân cho lòng vui tính không gì quý giá hơn nụ cười, tuy nhiên trong cái cười, lời nói buổi đầu tuy con người cũng cần phải tỏ ra rằng mình thông minh trên trường xử thế, nụ cười có một giá trị tinh thần thật cao nhưng không phải vì thế mà chúng ta tin tưởng hể cười là mọi chuyện đều thành công, lòng vui tính cũng thế, không cứ những ai vui tính đều là những người thành công tất cả trong trường đời, cái vui, nụ cười chỉ có giá trị khi biết đem nó áp dụng đúng lúc và đúng thời mà thôi, lòng vui tính cũng như nụ cười của bạn phải biết khôn ngoan và tế nhị ở chỗ đó.

○ Vui tính thế là nào đúng lúc và đúng thời?

Câu hỏi này trở thành một thứ câu hỏi quan trọng, vô cùng quan trọng, vì con người tự luyện cho mình một tính tình vui vẻ bất thiếp thì dễ, song nếu hỏi làm thế nào là áp dụng vui tính đúng lúc và đúng thời là cả một vấn đề.

Áp dụng đúng lúc cái vui tính của mình cũng cần phải có một nghệ thuật, phải biết hướng dẫn người thứ hai mà mình muốn áp dụng tinh thần vui tính với họ. Làm một công chuyện gì cũng thế, nếu bạn khôn ngoan biết tìm đặt cho nụ cười đúng lúc thì hậu quả của nụ cười sẽ mang đến cho bạn những chân giá trị thực tiễn cho cuộc đời. Ngược lại, nếu bạn không áp dụng đúng lúc với tình hình vui vẻ đó tự nhiên bạn sẽ chuốc lấy thất bại mà thôi.

Đặt thành một thí dụ như trong một gia đình của người bạn có chuyện vui như con họ vừa thi đỗ, hay họ vừa thành công trong một áp phe buôn bán, cái hồn nhiên vui tính của họ mang đến cho họ trong lúc đó tôi tin là không có gì sung sướng cho bằng và có thể họ sẽ quý bạn vì bạn đã hiểu được họ, hình thức vui tính như thế là một hình thức biết áp dụng tinh thần vui tính đúng lúc và được đặt đúng chỗ. Ngược lại, nếu trong gia đình họ đang có một chuyện buồn tự nhiên bạn đến với họ thay vì chia buồn, cùng nhau tìm lời an ủi, thì bạn lại áp dụng nụ cười tinh thần vui vẻ thì thật là một tai hại vô cùng. Bởi lẽ cái cười, cái vui của bạn áp dụng không đúng chỗ mà trái lại đặt sai vị trí và như thế người bạn kia sẽ đâm ra oán hận bạn vì tưởng bạn có ý mỉa mai, thật là một vấn đề nan giải vô cùng.

Với một trường hợp như vậy cho nên bạn cần phải biết áp dụng tinh thần vui tính sao cho đúng lúc và hợp thời. Có như thế mọi người

chung quanh mới cảm phục và kính trọng bạn hơn.

Ngoài ra vui tính cũng cần nên thận trọng, bởi vì bản tính chung của con người là khó ai tự kèm hãm được sự bùng bột trong lòng mình. Khi bạn có chuyện gì vui, một sự thành công nào đó bạn cũng muốn có người khác chia vui giúp bạn và thói thường trong lúc có chuyện vui con người thường thường không tự kèm chế được lòng sung sướng của mình, đó là một chuyện tối kỵ mà con người một khi muốn tạo thành công trong trường đời đều cần phải biết tránh né.

Tại sao?

Tôi tin tưởng rằng khi đặt câu hỏi này có người sẽ cho rằng đây là một câu chuyện thừa thãi vô nghĩa, vì khi vui thì cứ thố lộ cần gì lại phải im lặng?

Nhưng sự thật thì không phải thế?

Tôi cũng đồng ý với bạn rằng con người ai cũng giống nhau khi có chuyện gì vui thú thì mừng, thường hay nói cho người khác biết, song những vấn đề thường hay vấp ngã trước tiên là chỉ vì khi vui say thường hay thố lộ đẩy bạn.

Bạn có bao giờ quyết đoán rằng trên đời này kẻ cả những người quen biết với bạn hoàn toàn là những người tốt cả không?

Đối với tôi, tôi có thể báo cho bạn biết những gì tai hại cho bạn trong lúc vui tính không biết kèm hãm. Lý do, chỉ vì trong khi vui con người thường hay thái quá không tự giữ gìn lấy mình

vì thế thường hay nói hết tất cả những gì mà đúng ra không đáng nói. Và trong cơn sung sướng con người ta đều quên tất cả mà không ngần ngại nói lên tất cả. Chính những điều bạn công bố ấy trong khi vui đã hại bạn, để tranh giành ảnh hưởng cũng như mọi kế hoạch của bạn sắp làm.

Và, cứ thế bạn sẽ đóng vai trò người chiến bại là như thế.

Với những thử kinh nghiệm ấy tôi thành thật khuyên bạn khi vui chớ nên bộc lộ mà luôn luôn cần phải biết giữ gìn là tốt hơn cả. •

Tóm lại, nếu con người muốn tạo thành công là phải luôn tạo cho mình một tinh thần vui tính, nhưng điều cần thiết là phải áp dụng cái vui đúng lúc và đúng chỗ.

CHƯƠNG VII

VÔ TƯ

Có lần tôi nghe một người nói với tôi một câu nói mà tôi suy nghĩ mãi.

Câu nói ấy đại ý như sau:

“Trước khi muốn nhận xét ai, muốn phê bình ai, công kích ai hoặc nhận diện ai phương châm tốt nhất và đúng nhất là con người chúng ta phải thoát ra ngoài phạm vi nhỏ hẹp của mình, nhận xét bằng một cách khách quan và vô tư tuyệt đối. Có làm được như thế người ấy mới đúng là một con người lý tưởng”.

Câu nói ấy suốt đời tôi không bao giờ quên được, mặc dù có lần tôi cố tình quên nó, nhưng không, không bao giờ tôi quên được câu nói chí lý về nhận xét con người của người bạn năm nào.

Chỉ một câu nói thông thường như bao nhiêu câu nói khác song nó đã giúp cho tôi rất nhiều khi tôi nhận xét bên ngoài với bất cứ một con người nào, bất cứ một nhân vật nào, bất cứ hoàn cảnh nào tôi cũng đều bắt buộc phải ghi nhận câu nói ấy là một thư kỷ cương, khuôn sáo mà con người tôi phải nhớ.

Với câu nói ấy của người bạn chân thành đã giúp tôi tìm ra thêm một chân lý cho cuộc đời

hiện hữu, đó là tính vô tư.

Thật vậy, con người chúng ta cần phải hiểu biết và thông hiểu ý nghĩa vô tư.

Vô tư là gì?

Theo như định nghĩa thông thường, vô tư có nghĩa là sự nhận xét đứng đắn, không thiên vị, không nghiêng nặng về một bên nào, làm việc chỉ làm theo công tâm mà nhận xét. Một con người vô tư là một con người luôn luôn đóng vai trò của một khách trung gian đứng giữa để chấp nhận những lẽ phải quấy trên đời để rút tía ở đó những kinh nghiệm cần thiết cho bản thân mình mà thôi.

Tinh thần vô tư là một hình thức chấp nhận lẽ phải, công bằng, liêm chính, giữ vai trò của một kẻ bàng quang lấy công tâm mà nhận định công việc mình làm luôn luôn sáng suốt và sẵn sàng chấp nhận mọi sơ hở lỗi lầm nếu có; tinh thần vô tư còn tượng trưng cho bản ngã cầu tiến của con người.

Trở lại vấn đề, tinh thần vô tư là một thứ tinh thần trách nhiệm, bất chấp nhận điều hay và lòng phục thiện mà ra. Con người như tôi đã có lần trình bày, không ai hoàn toàn trọn vẹn, con người chỉ có sự tương đối mà không bao giờ có sự kiện nào được xác định là tuyệt đối. Vì thế con người bao giờ cũng có lầm lỗi, chính trong khi con người tạo nên những lầm lỗi, mà con người biết phục thiện chấp nhận việc mình làm là sai, sẵn sàng đón nhận những lời phê bình chỉ

trách của người khác bằng một cách vô tư không trách móc giận hờn, hình thức đó là một hình thức cải tạo cuộc đời và con người như vậy là con người biết phục thiện vô tư.

Bàn ngã vô tư là như thế.

Trong cuộc sống của con người chúng ta, đối với đời sống cộng đồng của nhân loại con người cá nhân cần phải biết nuôi dưỡng tinh thần vô tư giữa cá nhân với cá nhân, giữa một cá nhân đối với đời sống tập thể của quần chúng.

Con người phải biết đặt tinh thần trách nhiệm, thái độ của mình đối với mọi người chúng ta, không thể vì một số quyền lợi nhỏ nhen mà coi thường đời sống tập thể, trong hoàn cảnh sống chung của mọi người, con người chúng ta cần phải hiểu như thế và một khi đã thông hiểu như thế tức nhiên chúng ta phải nuôi cao tinh thần vô tư của mình.

Làm một công việc gì cũng thế, dù tầm quan trọng của nó có lớn hay bé chúng ta đều phải vô tư và vô tư một cách tuyệt đối. Chúng ta không thể vì một ít quyền lợi của cá nhân mình, vì một ít tình cảm vật mà con người chúng ta lại để cho tinh thần vô tư bị hủy hoại một cách vô lý.

Từ xưa đến nay, trong những nghệ thuật xử thế và dẫn dụ lòng người cũng như những gương danh nhân đã từng thành công trong đường đời v.v... Tất cả những con người đó đều luôn luôn tự tạo cho mình một tinh thần vô tư tuyệt đối, nhờ vào tinh thần vô tư mà con người mới xác

định được vị trí tinh thần giữa người này đối với người kia trong xã hội.

Tinh thần vô tư của con người chúng ta phải được chính cá nhân chúng ta bảo vệ, chẳng những chính chúng ta bảo vệ mà thôi mà chúng ta còn phải phát huy cho tinh thần đó được nâng cao thêm, sống trong phạm vi cá nhân trong làng xóm giữa bao nhiêu người thân cận chúng ta phải biết bảo vệ và phát huy tinh thần vô tư của chúng ta.

Tinh thần vô tư còn giúp cho chúng ta gây thêm tinh thần thiện với tất cả mọi người. Không gì đẹp bằng khi con người làm lỗi mà biết phục thiện một cách vô tư. Không gì cao đẹp cho bằng làm một nghĩa cử sai lầm mà biết vô tư nhận sự sai lầm đó và chấp nhận sửa sai.

Lòng vô tư con người chúng ta phải coi đó là một hành động biểu hiện cho tinh thần cầu tiến và biết sống hợp với lẽ phải. Trong nghệ thuật xử thế của con người điều khó không phải là chúng ta học được những điều hay qua kinh nghiệm sách vở dạy bảo, sự thật điều khó hơn hết trong lãnh vực xử thế chính là biết sống cho hợp với thời thế và sống thời thế nào cho vừa lòng người khác tạo được cảm tình với tất cả mọi người chung quanh mà không làm phật ý người ngoài, tương đối là cả một bài chiến trường bất tận không có kẻ thắng trận hoàn toàn cũng như không có ai là người luôn đóng vai chiến bại. Người đời chỉ cần biết ít kinh nghiệm pha lẫn

chút khôn ngoan tự nhiên những con người đó không bao giờ thất bại trên nghệ thuật xử thế, tiếp vật.

Tóm lại, trong lãnh vực xã giao, xử thế, nghệ thuật chinh phục lòng người điều kiện tiên quyết và căn bản nhất vẫn là tinh thần vô tư, luôn luôn vô tư tuyệt đối, có thế chúng ta mới có thể thành công trên đường đời.

CHƯƠNG VIII

BIẾT HƯỚNG THƯỢNG

Hướng thượng tức là hướng cuộc đời vào một lý tưởng cao hơn hoàn cảnh hiện tại.

Tinh thần hướng thượng còn là một thứ hiện thân của tinh thần cầu tiến nữa, con người mang trong người tinh thần hướng thượng, cao siêu hơn hoàn cảnh hiện tại. Con người có tinh thần hướng thượng không bao giờ chịu chấp nhận những kết quả của tình thế hiện tại mà luôn luôn lúc nào cũng đặt lòng hoài vọng vào một thứ hy vọng cao cả hơn, luôn luôn tìm mọi cách để cải tiến và thoát ra những gì mà mình đã và đang hoạt động được.

Óc hướng thượng không phải là một thứ lòng tham lam vô bờ bến. Tuy nhiên, óc hướng thượng có một định nghĩa gần tương quan với lòng tham. Song, điểm dị đồng giữa tinh thần hướng thượng và óc tham lam thường có một tầm mức rõ rệt hoàn toàn. Nếu lòng tham của con người chủ trương chiến thắng và luôn luôn tìm bằng đủ mọi cách để chiến thắng, khắc phục và chiếm đoạt được những gì mình mong muốn thì lòng hướng thượng cũng chung quan niệm này nhưng tinh thần hướng thượng khác hơn lòng tham ở chỗ con người hướng thượng thường

hướng tư tưởng cũng như công việc của mình đã và đang làm vào một địa thế tốt đẹp, hoàn hảo hơn trong cảnh hiện tại với một tinh thần cầu tiến vượt mức, luôn tìm mọi cách để tự cải thiện cuộc đời thì lòng tham lại đi ngược lại. Đối với con người mang trong lòng một lòng tham lam thì dù cho những gì mình đã có, đã chiến thắng đoạt được xong họ vẫn chưa chịu chấp nhận, chưa hài lòng mà luôn luôn tìm mọi cách để chiếm đoạt thêm cho thật nhiều.

Hai điểm trên là hai điểm tương quan và vị đồng trong hai danh từ trừu tượng: THAM LAM và HƯỚNG THUẬN.

Chúng ta chớ bao giờ nên để tự nhầm lẫn hai tư tưởng trên với nhau. Vì lẽ, nếu chúng ta nhầm lẫn trong hai danh từ ấy thì ý nghĩa và tư tưởng thực sự của hai danh từ hoàn toàn trái ngược nhau, một bên chủ trương liêm khiết, cầu tiến thực sự, một bên lại chủ trương dùng tất cả mọi thứ xảo thuật để mong sao chiếm đoạt cho một cá nhân mà thôi. Nếu chúng ta chỉ nghĩ thoáng qua, chúng ta có thể đưa ra những định kiến không được chính xác. Nhưng ngược lại, nếu chúng ta chịu khó đi sâu hơn chúng ta sẽ nhận thức được chân giá trị của hai danh từ ấy một cách rõ ràng hơn.

Trong phương diện rèn luyện đạo đức và tu tính tinh thần, con người chúng ta cần nên nhận thức tầm quan trọng của hai danh từ trên và tìm hiểu chân giá trị thực sự của hai tiếng ấy. Tinh

thần hướng thượng là một thứ tinh thần cao cả, luôn luôn chủ trương cải tiến, cải thiện không ngừng. Con người chỉ chịu chấp nhận khi nào mục tiêu cuối cùng đã đến đích, sự đến đích của mục tiêu ấy là Chân, Thiện và Mỹ.

Tự tạo cho mình tinh thần cầu tiến, óc hướng thượng tức là chúng ta đã tìm ra định luật lý tưởng hóa cuộc đời.

Con người chúng ta ngày nào muốn chiến thắng mọi khó khăn trở ngại của trường đời, muốn tìm cho mình một phương thức hành động đúng với lý tưởng, luôn luôn thành công trọn vẹn thì con người chúng ta phải tự đào luyện cho mình một tinh thần hướng thượng. Chúng ta dù rằng có khả năng thực hành những công việc khó khăn, song nếu con người chỉ suốt đời lo nghĩ đến hai tiếng thực hiện không chưa đủ. Vì thực hiện là một lý do còn có đủ can đảm để chấp nhận những tư tưởng, những ý kiến bên ngoài, những lời lẽ sửa sai lại là một chuyện khác. Công chuyện làm của con người có thể thành công trọn vẹn hay không chỉ có nghĩa khi con người chúng ta thực hành công việc, có đủ can đảm chấp nhận những khuyết điểm của mình làm và tự động cải thiện. Như vậy chúng ta mới thành công. Ngược lại, nếu chúng ta thực hành công việc trong một tư tưởng thiên cận, nông cạn là chỉ làm theo ý mình mà không cần chấp nhận tư tưởng, ý kiến của người ngoài thì nhất định hành động độc tài, khờ dại ấy chỉ chuốc lấy sự thất bại hoàn toàn.

Tinh thần hướng thượng thành công là ở

chỗ đó. Con người chúng ta như tôi đã có lần trình bày là mọi người ai ai cũng đều có thể trở thành vĩ nhân - nếu chúng ta thi hành đúng - Và ai ai cũng có thể trở thành một tên hề vô duyên - Nếu chúng ta thi hành sai - những nguyên tắc căn bản trong lý luận sơ đẳng của trường đời.

Lý tưởng thực sự của con người, giữa cá nhân này đối với cá nhân khác không ai hơn ai cả, chỉ vì người này có một nghệ thuật xử thế căn bản và một tinh thần khôn ngoan hơn người kia nên đã tạo được thành công vẻ vang trên trường đời mà thôi. Sự thật của cuộc đời là như thế, con người chúng ta phải tự tìm lấy những tư tưởng cao siêu hơn cho chính cuộc đời chúng ta mà thôi, vì ngoài chúng ta ra không ai có thể giúp chúng ta được cả, nếu con người mất lòng tin tưởng vào cá nhân mình.

Trường đời là một bãi chiến trường bất tận, những kẻ thắng người bại thường thay đổi luôn luôn. Có thể những con người này đang đóng vai trò kẻ chiến thắng nhưng trong tương lai sẽ đóng vai trò của người chiến bại, và cũng không thiếu gì trường hợp trong dĩ vãng nhiều người đã từng đóng vai trò người chiến bại nhưng trong hiện tại họ là những kẻ chiến thắng hoàn toàn.

Sự khôn dạy của trường đời sẽ dạy con người tự khôn ngoan mà trường học không sao dạy được, sự thực của đời là như thế.

Với bao nhiêu kinh nghiệm của người xưa đem ra áp dụng cho người nay, chúng ta còn thấy trong thiên hạ vẫn còn đầy đầy cái dại và vô số cái khôn. Song, không phải vì thế mà con người chúng ta tránh né được thất bại lại gần hơn sự thành công. Ngược lại bài học dại khôn của đời vẫn mãi mãi còn có giá trị tuyệt đối đối với con người trong quá khứ, hiện tại và sẽ còn mãi đến trong tương lai.

Kinh nghiệm của đời sống của một giá trị gấp trăm ngàn lần giá trị thực tiễn của con người, kho tàng xử thế không bao giờ khô cạn cũng như kinh nghiệm sống trên đời vẫn mãi mãi là những thứ triết lý cao siêu mà càng lâu dài bao nhiêu con người càng thấy nó thâm thúy bấy nhiêu, kinh nghiệm của trường đời không bao giờ lỗi thời, nghệ thuật xử thế ngàn năm sau không bao giờ vô dụng.

Trong bất cứ hoàn cảnh nào, giai đoạn nào, trí khôn của con người cũng vẫn là một thứ chất liệu tuyệt đối đưa đến giá trị thành công trong đời sống.

Nghệ thuật dẫn dụ lòng người cũng thế, con người ngày nào còn hơn thua, còn tranh đấu, ngày ấy chân giá trị của chuyện dại và khôn vẫn còn giá trị luôn luôn.

Trong tinh thần khôn và dại đó, tinh thần hướng thượng nhằm phát huy sự khôn ngoan của con người và giúp con người lìa xa cái dại của trường đời. Tinh thần hướng thượng luôn luôn

nhằm khuyên nhủ con người luôn luôn tự cải thiện bản thân cũng như nghề nghiệp để tạo dựng cuộc đời sao cho lý tưởng hơn, thanh thoát hơn và toàn vẹn hơn thêm trong hoàn cảnh hiện tại mà con người đang chấp nhận.

Điều kiện duy nhất giúp đỡ con người tiến gần đến thành đời trọn vẹn không gì quý hơn tinh thần hướng thượng, con người muốn tiến xa hơn, đi dài hơn, cao hơn thì con người phải biết tự hủy diệt khuyết điểm và phát huy ưu điểm để càng ngày con người càng toàn vẹn hơn. Lý tưởng đó chính là tinh thần cầu tiến vậy.

Tóm lại, tinh thần cầu tiến hay óc hướng thượng là một thứ tinh thần nhằm giúp con người phát triển nghị lực và đưa con người đi đến chỗ toàn Chân, toàn Thiện, toàn Mỹ hoàn toàn.

Điều kiện duy nhất để con người thành công luôn luôn là tinh thần cầu tiến, óc hướng thượng, nếu những ai muốn tiến thân hoàn toàn trên đường thì điều kiện độc nhất và cần thiết nhất vẫn là tinh thần hướng thượng vậy.

CHƯƠNG IX

LÒNG VỊ THA

Vị tha là tinh thần biết quên mình và sống cho người khác.

Trong nghệ thuật xử thế, con người vấp phải một trong những lỗi lầm to tát nhất là thường chỉ thích sống cho quyền lợi của cá nhân mình mà không biết sống cho người khác.

Trên trường đời, điều kiện cần thiết nhất để con người tạo được lòng tin yêu của mọi người chung quanh chúng ta là lòng vị tha. Con người phải biết sống bằng lòng vị tha, tự coi nhỏ đi những chuyện lợi lộc của một cá nhân để sống chung vào một đời sống cộng đồng tập thể cùng với tất cả mọi người chung quanh, mọi người trong con người chúng ta phải biết tìm cách gạt bỏ mọi thứ quyền lợi tầm thường trong đời sống chúng ta để lo cho đời sống chung của con người trong xã hội, tinh thần đó gọi là lòng vị tha.

Lòng vị tha là một thứ đức tính tối yếu, cần thiết, con người một khi muốn thành công trong trường đời ai ai cũng phải tự tạo cho chính cá nhân mình một thói quen vị tha.

Trong đời sống chung của xã hội, nếu con người chúng ta suốt ngày chỉ lo tìm cách thụ hưởng, tìm cách tạo lập cho một cá nhân mà

không bao giờ nghĩ đến mọi quyền lợi chung của tất cả mọi người cùng chung sống chung với chúng ta, những kẻ ấy không bao giờ thành công được trên trường đời mà trái lại luôn luôn làm một kẻ chiến bại hoàn toàn.

Trên kinh nghiệm xử thế, không phải chúng ta tạo được sự chiến thắng bằng tiền tài, danh vọng, tạo được cho chính cá nhân mình một tương lai là mình đã tìm được một cuộc đời lý tưởng cao siêu. Thực sự thì tiền bạc, danh vọng không mang đến con người chúng ta những vinh quang tinh thần được, ngược lại chính vì những thứ tầm thường đó đã làm cho con người chúng ta trở thành bần tiện, hèn hạ thêm lên, không phải nhận xét con người bằng một hình thức bên ngoài như con người đó phải học rộng uyên thâm, tiền bạc thừa thãi, quyền cao chức rộng v.v... những con người đó mới là những con người hoàn toàn, cũng không phải nhận định qua những mẫu người như vậy mà chúng ta coi họ là những mẫu người hoàn toàn lý tưởng trong lãnh vực xử thế. Trái lại, muốn nhận diện con người một cách xứng đáng chúng ta cần nhận thức con người qua phẩm cách, tinh thần, những hành động mà con người ấy đối với xã hội cũng như đối với mọi người chung quanh. Có rất nhiều trường hợp chúng ta gặp phải và cũng có thể hão là phần đông hay hầu hết tất cả những kẻ tiền dư, bạc thừa, trong tay có nhiều địa vị quyền uy những con người đó phần đông là những kẻ làm tội tổ cho tiền tài và họ chính là những con người xử

thể tâm thường và thô bỉ nhất.

Tại sao?

Đặt thành câu hỏi tôi có thể thành thật trả lời cùng bạn một nhận thức rõ rệt nhất, lý do chính đáng nhất, khiến cho nhiều kẻ có nhiều tiền nhiều bạc lại thường là những kẻ thiếu nghệ thuật, tế nhị trong xử thế. Bởi vì họ thường hay tự sống cho con người chính họ và họ sống bằng lòng ích kỷ, suốt đời chỉ lo đem vào mà không bao giờ muốn mang ra đối với tất cả người khác, hành động coi quyền lợi cá nhân quá cao hơn tất cả mọi thứ của số người ngày làm cho họ trở thành những con người tâm thường trong lãnh vực xử thế.

Vậy làm thế nào để thành công trong lãnh vực xử thế một cách hoàn toàn và thoát khỏi vai trò nô lệ tiền bạc, thoát ra ngoài cái vòng ích kỷ?

Điều kiện cần thiết nhất để thành công trong trường hợp thoát ra tinh thần nô lệ tiền tài, vật chất, để tạo thành con người xứng đáng với nghệ thuật xử thế chỉ có một biện pháp thích ứng nhất là phải tập cho chính cá nhân mình một tinh thần vị tha.

Thế nào là một tinh thần vị tha?

Một tinh thần vị tha là một tinh thần luôn đặt quyền lợi cá nhân ra ngoài mọi thứ quyền lợi chung cho tất cả mọi người, coi thường những thứ lợi riêng tư mà chỉ lo nghĩ đến quyền lợi chung cho một số người đang sống với chúng ta. Có thể nói một cách rõ ràng hơn tinh thần vị tha

tức là biết sống theo thời và biết quên mình không bao giờ nghĩ đến cá nhân trước quyền lợi chung của toàn thể mọi người cùng chung sống.

Con người có tinh thần vị tha là một con người luôn luôn hướng đời sống của mình vào kẻ khác, sẵn sàng sống cho người khác và làm theo những gì mà người khác mong muốn. Trọn tâm hồn của những con người sống vì lòng vị tha thường thích được làm vui lòng những người khác, coi người khác là một thứ trách nhiệm mà mình phải có bổn phận làm vừa lòng. Khi những người chung quanh có một chuyện gì đau khổ, con người vị tha sẵn sàng làm một con người an ủi, giúp đỡ một cách thiết thực cốt mong sao tạo được cho người chung quanh mình một sự an vui tuyệt đối như thế là đủ.

Trong tinh thần vị tha, con người thường sống quên mình mà chỉ đặt trọng tâm vào người khác mà thôi. Con người sống thiên về lòng vị tha thường hay thích đóng vai trò một con người luôn luôn thua thiệt, điều mong ước duy nhất của họ là chỉ làm sao cho những người chung quanh sung sướng là họ đã mãn nguyện lắm rồi, không cần đòi hỏi một thứ gì hơn.

Lòng vị tha là như thế?

Trở về lãnh vực xử thế, chúng ta cũng cần nên biết tại sao con người cần phải tạo cho mình một tinh thần vị tha, suốt đời chỉ sống cho người khác?

Tôi xin trình bày cùng bạn như sau: Trong

cuộc sống chung của con người đối với xã hội, cũng như đối với đời sống bên ngoài chúng ta sẽ dĩ phải tạo cho chính mình một tinh thần vị tha vì bạn cần nhớ, con người có thành công được về vang hay thất bại chưa cay trên đời không gì quý hơn là một tài năng cư xử tuyệt vời, bạn phải cư xử thế nào cho tất cả mọi người dù khó tính đến đâu cũng cảm phục đó mới là một điều khó. Trong tài năng xử thế tôi thiết tưởng không gì hay hơn là bạn hãy tự đóng vai trò làm một kẻ thua thiệt trước đã rồi sau hãy thành công. Vì bạn cần phải tạo sự tin tưởng và vui lòng người khác. Cũng có thể trên trường đời bạn trước khi đóng vai một người khôn bạn phải đánh đổi bằng hàng ngàn cái dại, những kinh nghiệm đau thương nhất của con người thường chứng minh cho điều đó. Vậy điều kiện trước khi thành một người hoàn toàn bạn nên tự đóng vai một con người khờ dại trước nhất, tôi xin khuyên bạn nên làm thủ vai trò của một người điều trước rồi làm tỉnh sau như thế bạn mới là một con người bản lĩnh hoàn toàn.

Bản lĩnh của con người không có gì khó khăn cả, chỉ cần bạn biết đóng vai người ngốc đúng lúc và chứng tỏ vai trò khôn ngoan đúng thời.

Bất cứ một công chuyện gì cũng như thế, bạn muốn mọi người kính mến bạn, trước tiên bạn nên tự chọn cho mình một chỗ đứng bất lợi nhất. Rồi sau đó bạn hãy tạo sự thành công, như thế là bạn nên chịu thiệt một chút và cứ đem đến

cho đối tượng bạn những sự hoàn hảo trước tiên. Bạn hãy bình tĩnh, cố mà chịu đựng đóng vai một kẻ thua thiệt trước đã, rồi chính cái thua thiệt, cái thất bại ấy sẽ mang đến sự thành công mong muốn được.

Nghệ thuật xử thế trong cuộc đời hơn thua nhau là như thế, con người ai cũng thế trước khi muốn tạo lấy thành công, trước khi muốn tạo được danh thơm tiếng tốt, trước nhất nên chịu đựng những bất hạnh trước đi rồi sau đó bạn sẽ thành công mỹ mãn. Ngược lại nếu trong bước đường đầu tiên bạn tự chọn cho mình con đường vinh quang quá sớm thì tin chắc cái vinh quang ấy chẳng bao lâu sẽ trở thành một thứ vinh quang hão.

Tất cả vai trò khó khăn và tế nhị đó được người đời gọi cho nó một cái tên nôm na là lòng vị tha, thực sự là như thế, nghĩa là lòng vị tha tức là tinh thần biết quên mình và sống cho người tự đóng vai trò làm kẻ hướng đạo, làm được như thế thì tin bạn đã thành công trên con đường đời và thành công hoàn toàn trong cuộc sống là như thế.

CHƯƠNG X

LÒNG NHÂN ĐẠO

Lòng nhân đạo tức là biết thương người.

Nhưng,

Thế nào là thương người và phải thương người bằng cách nào?

Đó là hai câu hỏi và đó cũng là hai vấn đề trong ý nghĩa của lòng nhân đạo.

Như tất cả con người chúng ta đều biết, loài người là một thứ sinh vật sống bằng tình cảm. Sự sai biệt giữa loài người và những sinh động vật khác cũng chính do tình cảm mà ra. Con người nếu không có được một nếp sống tình cảm, nghĩa là đi ra ngoài định luật của lương tri tức nhiên lúc đó con người sẽ không còn là con người nữa.

Đời sống tình cảm của loài người đã làm thành một thứ chất liệu quan yếu và cần thiết vô cùng. Đời sống con người, nếu mất tình cảm tự nhiên con người sẽ trở nên hung bạo, tàn nhẫn vô cùng. Chính nhờ tình cảm đó đã giúp cho người này thương yêu người kia, cá nhân này cảm mến cá nhân kia và những nguồn yêu thương nhỏ mọn ấy kết tinh thành những thứ tình thương bao la rộng lớn khác.

Đi từ một định nghĩa đơn thuần, thể hiện bằng một thứ tình cảm cá nhân, giữa một cá nhân yêu thương một cá nhân người ta đã tạo được gia đình, sự nảy nở của gia đình thực sự chỉ là sự hòa hợp giữa hai tâm hồn cùng biết rung động như nhau, cùng cảm thông với nhau mà người ta đã nhờ và vào tình yêu thương ấy để rồi cả hai cùng tương trợ cho nhau, giúp đỡ cùng nhau và cả hai cùng gánh vác cho nhau tất cả những đắng cay, mưa gió của đời hay cùng nhau chia sẻ cho nhau những nguồn yêu thương hoan lạc.

Kết tinh bằng tình thương yêu ấy của một số người chung sống bên nhau, coi nhau như tình ruột thịt, họ cũng tương trợ lẫn nhau, gánh vác cho nhau, chia sẻ cùng nhau trong một phạm vi to lớn hơn phạm vi gia đình, tình thương yêu đó tạo thành tinh thần mật, làng xóm, thôn trang.

Đi ra ngoài tình yêu mến làng quê, xứ sở cùng ngôn ngữ, cùng tập quán, chung một màu da, nói một thứ tiếng tự coi nhau như những người thân và đem lòng thương yêu giúp đỡ. Tình yêu ấy là tình yêu đất nước quê hương.

Đó là một thứ tình yêu thương chung mà ai ai cũng có. Tuy nhiên, tình thương yêu là một cái gì trừu tượng mơ hồ xa vắng, mặc dù trong tâm hồn con người ai cũng biết. Song, không làm sao nói được hoàn toàn. Nó chính là sự rung động chân thành, sự xót xa, sự tưởng nhớ diệu vợi mệnh mông

Tôi tin chắc nếu có ai hỏi bạn lòng thương yêu nhân đạo là gì, tôi tin rằng bạn biết nhưng không làm sao diễn đạt đúng như sự hiểu biết trong lòng của bạn. Bởi lẽ nó là một trạng thái vô hình, song con người không ai có thể thiếu nó.

Từ đầu đến giờ tôi nói đến nhiều về ý nghĩa của hai tiếng yêu thương, có bạn sẽ cho rằng tôi đặt vấn đề như thể là thừa, là đi sai đề cũng có thể.

Song, sự thật không phải như thế. Lý do tôi đặt vấn đề bằng tư tưởng yêu thương khá dài, tôi chưa trình bày đến khía cạnh chính như tiêu đề lòng nhân đạo, là vì tôi thiết nghĩ lòng nhân đạo chính là sự thành hình của lòng yêu thương.

Tại sao?

Không có gì khó khăn cả, tôi xin đơn cử một thí dụ. Nếu một con người nào đó họ sống chỉ bằng hành động không một chút tình cảm, hay nói trắng ra là đối với những con người bạc ác, hung tợn, thử hỏi những con người đó có bao giờ bạn có lòng nhân không. Tuyệt đối không và không bao giờ có.

Đó là một sự thật, một sự thật không thể chối cãi và vì lý do đó chúng ta thấy rằng lòng nhân đạo phát xuất từ lòng thương yêu mà ra.

Theo như định nghĩa lòng nhân đạo tức là biết thương người mà thôi.

Thế nào là biết thương người và thế nào là lòng nhân đạo?

Hằng ngày chúng ta thường có dịp tiếp xúc với đời sống bên ngoài, trước mặt chúng ta loài người còn đầy đầy những cảnh khổ, từ một ông lão già nua răng long, tóc bạc đáng lý ra với con người như thế phải được sống trong sự ưu đãi của đàn con đám cháu. Ngược lại, ông lão ấy phải sống kiếp đời hành khất, sống bằng lòng nhân đạo bố thí của kẻ qua đường, đến một hình ảnh một đứa trẻ tuổi thơ, đời còn quá bé bỏng lại phải sống bằng cách đi nhặt từng mẩu bánh của những người ăn dở, thay vì đứa bé ấy phải được cha mẹ nuông chiều dạy dỗ v.v...

Bằng những hình ảnh ấy, với bao nhiêu thâm trạng ấy khiến cho mọi người thương xót và tìm cách giúp đỡ ấy chính là nhân đạo vậy.

Nhân đạo là như thế nào?

Trong lãnh vực xử thế, con người cần phải phát huy lòng nhân đạo của mình đối với mọi người sống chung quanh ta.

Khi chúng ta bắt gặp một cảnh khổ, dù là cảnh khổ ấy không phải của chung quanh chúng ta gánh chịu. Song, chớ nên coi đó là một sự chiến thắng của một cá nhân mà trái lại chúng nên tìm cách giúp đỡ những con người ấy.

Nghệ thuật xử thế quan trọng chưa phải chỉ nhắm vào cách chinh phục lòng người mà đủ. Thực sự của nghệ thuật xử thế là phải làm sao đối xử vẹn toàn giữa người và người, đó mới chính là một nghệ thuật. Đắc nhân tâm đã khó mà chinh phục được sự thương yêu của người đời

lại càng khó hơn.

Tình hoa xử thế là ở chỗ đó. Nếu chúng ta có tài chinh phục được người khác, mà không biết giúp đỡ cho người thì cũng bằng thừa. Chủ đích của đời sống là làm sao mang tình thương yêu gieo rắc khắp nơi để đánh đổi lấy sự tin yêu của người đời ngoại cuộc, đó mới thật là một nghệ thuật ở đời vậy.

Để kết luận tôi xin mượn câu nói sau đây của Thánh Gandhi làm một phương châm:

“Chinh phục được mọi người ai cũng cho là khó, nhưng tạo tình thương, lòng nhân đạo, sự thông cảm giữa con người với con người lại càng khó hơn. Điều kiện duy nhất để tạo sự kính yêu và mến phục đối với quần chúng tốt nhất là phải làm sao phát huy lòng nhân đạo đến cuối cùng và tốt độ vậy”.

CHƯƠNG XI

LÒNG BAO DUNG

Trong đời sống con người của chúng ta không ai có thể tự hào cho rằng cá nhân mình sẽ không bao giờ phạm tội lỗi. Điều này là một điều dĩ nhiên, vì con người sống trên đời không ai có thể toàn vẹn hoàn toàn, nếu điều này có thì nhất định đời sống con người sẽ không còn chuyện gì để nói với nhau nữa cả. Chuyện đáng nói trong trường đời là chuyện làm nên làm lỗi có được tha thứ và biết nhận lỗi hay không.

Một đời sống chung đụng trong trường đời giữa bao nhiêu điều kiện phức tạp của xã hội con người trong hoàn cảnh hiện tại, mọi người ai ai cũng thường lo nghĩ đến cá nhân nhiều hơn là quyền lợi của những người chung quanh đang cùng sống với chúng ta. Điều đó là một điều khiến cho con người càng dễ dàng tạo nên những lỗi lầm cho nhau. Có rất nhiều người chỉ vì nghĩ đến một tư lợi nhỏ nào đó đã vô tình tạo nên những lỗi lầm trọng đại đối với mọi người đang chung sống gần với chính họ. Đó là một trong những chuyện thường xảy ra trên trường đời mà chúng ta thường hay gặp phải.

Tuy nhiên, chúng ta cũng nên tự nghĩ rằng trong những thứ làm lỗi ấy, không phải do con

người cố tình gây nên, cũng có thể vì ảnh hưởng của xã hội, của một cuộc sống bon chen mà con người không thể đóng mãi vai trò làm một kẻ anh hùng, quân tử được. Con người phải tự tìm cho mình một lối thoát, phải lần ra trường đời đóng vai một tên quân hăm hở ra ngoài trận tuyến của đời để mang lại sự chiến thắng vật chất và tinh thần cho gia đình hầu theo kịp với đà tiến hóa chung của xã hội - Bằng những thủ hình thức ấy mà con người phải tranh đấu và tranh đấu không ngừng, một khi tranh đấu, tự nhiên con người dùng mọi thủ thủ đoạn, xảo thuật để hơn thua nhau, sát phạt lẫn nhau, tìm đủ phương thức để triệt hạ đối phương một cách quyết liệt, không nhân nhượng. Vì vậy, tự nhiên con người phải áp dụng với nhau những thủ đoạn của nhau và làm như thế tức nhiên con người đương nhiên mang vào lỗi lầm với nhau.

Trong trường hợp đó, con người cần biết khoan thứ cho nhau, thông cảm lẫn nhau, con người sống chung nhau trong một cộng đồng xã hội nên tìm cách gần nhau hơn để tạo lấy cuộc đời tươi sáng hơn. Như vậy, lý tưởng của cuộc đời mới có cơ thành tựu trong sự thương yêu tha thứ lẫn nhau.

Tinh thần bao dung có giá trị là ở chỗ đó, nhằm hàn gắn cho nhau những lỗi lầm, bất kiến cùng nhau mọi người tìm lại nhau gần hơn để tạo cho mình một đời sống tốt đẹp hơn trong hiện tại.

Cuộc đời của chúng ta nên tự hàn gắn nhiều hơn là làm cho rạn vỡ. Khi con người có làm lỗi, tự nhiên tìm đến sự cảm thông cùng nhau như thể là thích hợp hơn, vì tất cả những mầm mống tội lỗi bắt nguồn từ câu chuyện không chịu tìm lại gần nhau. Sống trong trường đời điều kiện khó khăn nhất là làm sao giữ được cảm tình cho nhau mãi mãi, xa lánh hận thù mãi mãi, đời sống có giá trị hay không là ở chỗ đó và tình thương yêu con người phải đứng trước mọi thứ quyết định của lý trí cá nhân.

Con người chỉ có thể phát triển tinh thần mật với nhau bằng cách cảm thông nhau, sẵn sàng tha thứ cho nhau. Có thể đời sống con người mới gần nhau hơn và con người tự thấy tìm được cho mình một hình ảnh tươi sáng cho đời mình.

Lòng khoan dung cũng nằm trong tư tưởng ấy, nhằm phát triển sự cảm thông và lòng yêu mến giữa người và người.

Những người từ xưa đến nay thành công trong trường đời đều là những người mang lòng khoan dung đem cho khắp mọi người, tìm sự gần gũi giữa mọi người. Lòng bao dung giúp cho con người cảm thấy thương mến nhau nhiều hơn, từ sự thương mến đó mối dây thân hữu giữa con người và con người ngày thêm bền chặt.

Đối với một con người toàn vẹn, trong lãnh vực xử thế bao giờ cũng tự tìm lấy cho mình một sự khoan dung, đối với mọi người lúc nào cũng mang tình thương yêu và sự tha thứ đối đãi với

mọi người. Và, chỉ có tình thương mới có thể xóa tan tất cả những gì xa cách giữa tam hồn con người với nhau mà thôi.

Tóm lại, sự bao dung là một đức tính giúp cho con người tạo được niềm tin tưởng chung trong đời sống cộng đồng, phát huy sự thương yêu tha thứ cho nhau trong mọi vấn đề, trong mọi hoàn cảnh mà chỉ có lòng độ lượng, khoan dung mới làm được mà thôi.

CHƯƠNG XII

TÍNH QUẢNG ĐẠI

Quảng đại là tính luôn luôn rộng lượng, biết yêu thương mọi người.

Trong lãnh vực cư xử chung đối với mọi người, con người cá nhân chúng ta cần nên tự tu luyện cho chính bản thân mình một thứ tính thần mới. Đó là lòng quảng đại.

Lòng quảng đại là một thứ lòng thương người, luôn luôn thông cảm tha thứ cho mọi người. Con người nên tập cho chính bản thân mình tinh thần biết thương người. Trong vấn đề xử thế, con người thường hay nhầm lẫn hai danh từ đó là lòng nhân đạo và tính quảng đại. Thực sự thì trong hai danh từ ấy mỗi tiếng đều có một ý nghĩa riêng tư khác nhau. Lòng nhân đạo là một thứ lòng chủ trương lấy tình thương yêu làm một thứ chất liệu để đưa con người ta tiến đến gần nhau hơn, trong lúc đó thì tinh thần quảng đại không có nghĩa là lấy tình yêu thương cá nhân đối với mọi người để đưa con người tiến đến gần mình hơn. Ngược lại, tinh thần quảng đại là một thứ si khí trong con người, con người chủ trương lòng quảng đại nghĩa là những con người giàu lòng tha thứ cho nhau, coi tất cả mọi chuyện không phải là một thứ yếu tố quan trọng để

khiến con người phải thi hành cho bằng được, mà đối với những con người mang trong lòng tinh thần quảng đại thì thường giấu lòng tha thứ cho nhau. Bất cứ một công chuyện gì dù khó khăn quan trọng bao nhiêu chăng nữa, đối với con người chủ trương quảng đại thì họ lúc nào cũng sẵn sàng tha thứ, miễn người kia tự biết hối tiếc về hành động của mình.

Lòng quảng đại là như thế.

Nhưng,

Muốn tạo được tinh thần quảng đại con người cần phải có đức tính gì?

Điều kiện muốn tạo được tinh thần quảng đại con người cần phải có những đức tính căn bản như sau:

- 1- Luôn luôn tha thứ.
- 2- Lúc nào cũng nên tha thứ.
- 3- Lấy tinh thương yêu làm điều căn bản.
- 4- Sẵn sàng chỉ bảo cho nhau những gì thiếu sót.
- 5- Luôn luôn vui tính và biết người.
- 6- Luôn luôn tạo điều kiện cho cá nhân thoát khỏi những hoàn cảnh rắc rối.
- 7- Tạo được nguồn thông cảm cho nhau.

Sau đây là một vài điều cần nên tìm hiểu:

A- Luôn luôn tha thứ:

Điều kiện đầu tiên để đưa con người tiến đến tình

thần quảng đại là luôn luôn tha thứ cho nhau.

Trong một chương trước, có lần tôi đã từng trình bày cùng quý vị về một quan điểm xử thế, con người của cá nhân chúng ta không ai có thể tự hào rằng chính bản thân của riêng chúng ta là không bao giờ mang lỗi lầm, những sơ hở hàng ngày, chính vì lý do đó nên con người chúng ta nên tìm hiểu lấy điều đó để tạo nguồn thông cảm cho nhau, tạo dựng hòa khí gia đình cho nhau để mưu cầu những nguồn hạnh phúc lâu dài, vĩnh cửu cho nhau trong một cuộc sống chung tập thể.

Khi con người đã tạo nên những lỗi lầm cá nhân, nhiệm vụ đầu tiên của mỗi người cùng nhau chung sống là phải nên thông cảm lẫn nhau, luôn luôn tha thứ cho nhau.

Tha thứ cho nhau để cùng nhau tạo được nguồn vui lý tưởng cho cuộc đời, đem đến cho đời sống chung của con người chúng ta một nguồn vui miên viễn vậy.

Với những lý do đó, điều kiện duy nhất cho những con người cùng chung sống với nhau trong nghệ thuật xử thế là phải luôn tha thứ những lỗi lầm cho nhau. Sự tha thứ đó chính là một trong những yếu tố cần thiết của tinh thần quảng đại trong con người vậy.

B- Lúc nào cũng nên tha thứ:

Cùng một định kiến và lập luận như trên, tinh thần tha thứ con người ta điều kiện tiến gần đến lòng quảng đại là luôn luôn chủ trương sự tha thứ toàn vẹn. Người có tinh thần quảng đại

không bao giờ khư khư, cố chấp. Ngược lại, bao giờ và bao giờ cũng chủ trương một sự tha thứ, rộng lượng cho nhau trong khi con người tạo nên những lầm lỗi hàng ngày.

Điều mà con người chủ trương luôn luôn tha thứ, ấy chính là một thứ yếu tố khác, giúp con người có dịp tiến đến gần nhau hơn và tạo điều kiện dễ dàng để mọi người cùng nhau thông cảm cho nhau và sẵn sàng tha thứ lẫn nhau. Yếu tố nhằm tương trợ cho tinh thần quảng đại để tạo dựng cho con người tinh thần cao quý ấy.

C- Lấy tình thương yêu làm điều kiện căn bản:

Một thứ lý do chính đáng khác cũng nhằm vào tạo sự thông cảm cho con người để tiến đến tinh thần quảng đại, đó chính là yếu tố cần thiết, lý do đó là lấy tình thương yêu làm căn bản.

Đối với hầu hết những con người mang trong lòng một tinh thần quảng đại, thì đối với họ là luôn luôn chủ trương lúc nào cũng mang tình thương yêu làm một điều kiện tiên quyết, căn bản nhất trong nghệ thuật xử thế cùng dẫn dụ lòng người. Đối với số người này, chủ trương tình thương yêu của người này với người kia là một nấc thang nhằm tạo điều kiện cần nhất để mang lại sự thông cảm thành thật nhất. Tình thương là một thứ chất liệu hữu hiệu nhất có thể đưa con người ta đi đến chỗ gần nhau dễ dàng hơn mà con người ai ai cũng ưa thích.

Những con người chủ trương như vậy

thường là những con người thật xứng đáng, tình thương yêu thông cảm trong lòng họ thường làm chủ cho chính con người họ, mỗi khi họ muốn quyết định gì thì chính tình thương lại lên tiếng trước mọi thứ tiếng nói linh thiêng nhất trong tâm hồn của họ.

Những con người đó họ đã tiêu biểu được cho một số tinh thần quảng đại thuần túy, trung thực nhất trong nghệ thuật xử thế giữa người và người mà con người chúng ta nên tìm hiểu ở họ và học hỏi ở họ nhiều thêm.

D- Sẵn sàng chỉ bảo cho nhau những gì thiếu sót.

Như chúng ta đã biết trong tinh thần quảng đại, điều kiện cần bản nhất vẫn là sự tha thứ cho nhau và tạo điều kiện thuận lợi để đưa con người tiến đến gần nhau hơn. Tuy nhiên, trong bao nhiêu kinh nghiệm ấy vẫn chưa đủ, còn một thứ điều kiện cần bản nữa mà con người trước khi muốn tạo được tinh thần quảng đại cần phải ghi nhớ và luôn luôn chỉ bảo cho nhau những gì thiếu sót.

Con người chưa phải là thần thánh thì cá nhân con người chưa có quyền nghĩ đến sự toàn vẹn tuyệt đối. Một khi con người chưa toàn vẹn tuyệt đối tức là con người còn tạo nên những lầm lẫn, vấp ngã. Vậy thì một con người có tinh thần quảng đại phải luôn tha thứ, nhưng tha thứ không chưa đủ mà còn phải tha thứ và chỉ bảo cho nhau nữa.

Một khi thấy một người làm lẫn một điều gì, người có tinh thần quảng đại phải chỉ bảo và coi đó như là một bốn phần phải làm mà không như người khác phải nhớ ơn của mình.

Người quảng đại không nên vì một chút tị hiềm cá nhân, hay vì một thứ lòng tự ái mà lại dễ cho người khác phải tạo thêm những lầm lẫn. Ngược lại, phải giàu lòng tha thứ và luôn chỉ bảo để cho người khác được toàn vẹn, đó chính là lòng quảng đại vậy.

Có làm được những điều như thế, con người mới có thể tự hào là đã hiểu biết ý nghĩa thực sự của hai tiếng quảng đại.

E- Luôn luôn vui tính và biết người:

Ngoài những điều kiện kể trên còn một thứ điều kiện nữa nhằm đưa con người tiến đến chỗ tạo lập tinh quang đại nữa, đó chính là phải luôn luôn vui tính và biết người.

Người quảng đại ngoài những thứ điều kiện như đã nêu trên còn phải tập cho mình một thứ đức tính luôn luôn phải lạc quan và biết người nữa.

Vui tính có rất nhiều cái lợi trong nghệ thuật chinh phục lòng người. Đó là chuyện dĩ nhiên, nhưng chúng ta cần phải hiểu là lòng vui tính còn tạo điều kiện cần thiết để đưa con người đi đến đức tính quang đại nữa.

Một con người vui tính thì luôn luôn gây dựng được hòa khí đối với những người chung

quanh mình, có được hòa khí chung quanh mình thì lòng quảng đại mới có thể phát triển một cách dễ dàng. Người quảng đại thì lúc nào cũng luôn luôn vui tính đối với mọi người chung quanh mình, từ chỗ vui tính thì vấn đề quảng đại đối với nhau chỉ còn là vấn đề thời gian mà thôi.

Theo sau lòng vui tính ấy con người muốn thực hiện được lòng quảng đại cần phải có một điều kiện nữa đó là sự biết mình và biết người. Điều này là một điều khó, vì con người cần phải thông hiểu tâm lý người khác mới có thể mang lòng quảng đại ra áp dụng đúng lúc và đúng chỗ được, bằng không chỉ là thừa.

Vậy điều cần thiết là con người cần phải nuôi trong lòng tinh thần lạc quan và biết người, nếu chúng ta muốn tạo cho cá nhân mình đức tính quảng đại.

F- Luôn luôn tạo điều kiện cho cá nhân thoát khỏi những hoàn cảnh rắc rối:

Người có tính quảng đại còn một đức tính khác nữa là luôn luôn tạo điều kiện cho cá nhân thoát khỏi những hoàn cảnh rắc rối.

Chúng ta nên tự tìm hiểu tâm trạng của tất cả mọi người, trong công việc mọi người thường hay bối rối mà không bao giờ còn có đủ sáng suốt để định liệu, cũng như suy gẫm công chuyện của mình làm. Nên hay hư, thật hay bại thế nào, duy chỉ có những người ngoại cuộc, những người đóng vai trò làm khách bàng quan mới nhận thức

được tất cả những ưu và khuyết điểm của người đang thực hành mà thôi. Với những lý do đó cho nên con người có tinh thần quảng đại thường thường chủ trương chỉ dẫn tất cả những gì mà người đang làm còn sơ hở, sẵn sàng làm hướng đạo cho công việc đang làm. Sở dĩ những người quảng đại thường chủ trương như thế vì họ không thích đóng vai trò chứng kiến mãi. Ngược lại, đối với những người có tinh thần quảng đại, tự thấy chính bản thân họ có mang ít nhiều kinh nghiệm trong công việc làm của người kia. Chính vì tự thấy con người mình có trách nhiệm ấy cho nên họ không thích đóng vai kẻ ngoại cuộc, ngược lại sẵn sàng chỉ bảo cho nhau những gì mà họ xét ra thấy cần.

Đối với con người mang trong lòng tinh thần quảng đại thì thường hay mở rộng sự thông cảm, một khi đã thông cảm cho nhau, họ tự nhiên muốn giúp cho chính cá nhân thoát khỏi những khó khăn trong hiện tại mà người khác đang vấp phải.

Tinh thần quảng đại kết tinh bằng những thứ điều kiện tiêu biểu ấy.

G- Tạo được nguồn thông cảm cho nhau:

Điều kiện cuối cùng trong tinh thần quảng đại là tạo nguồn thông cảm cho nhau.

Như trên tôi đã trình bày, người có đức tính quảng đại tức là người thường hay chủ trương sự dung tha và rộng lượng tuyệt đối. Vì những điều kiện ấy cho nên có một thứ cuối cùng mà người

chủ trương tinh thần quảng đại thường coi như là một điều kiện tiên quyết phải có, đó chính là tạo cho nhau nguồn thông cảm chân thành.

Trong lòng quảng đại, chủ trương của nó không gì ngoài sự gia tăng tạo nguồn thương yêu và thông cảm cho nhau mà thôi. Nếu con người chủ trương lòng quảng đại, mà không tạo được nguồn thông cảm vì chân thành và lòng tha thứ cho nhau thì tất cả đều chỉ hoài công, vì chân giá trị đích thực của lòng quảng đại là sự tạo nguồn thương yêu và thông cảm cho nhau mà thôi. Những ai đã tạo được cho cá nhân mình một lòng thông cảm giữa người và người, và sự thực thương mến nhau tức là đã tạo cho mình tinh thần quảng đại rồi.

Tóm lại, tất cả những điều vừa trình bày trên đây là những thứ yếu tố quan yếu nhất để tạo nên nguồn sống cho con người, và nguồn sống ấy chính là tinh thần quảng đại vậy.

PHẦN THỨ TƯ
DANH LÝ CỔ NHÂN
(TRUNG HOA)

DANH LÝ CỔ NHÂN

Trong chương này tôi xin đưa ra một vài danh lý của người xưa để gọi là một vài tư tưởng cổ nhân hầu làm một ngọn đuốc soi đường cho chúng ta trong nghệ thuật xử thế của con người.

***

- Hiếu là nguồn gốc của ĐỨC.

- Chí là tướng của khí, khí là sức mạnh tạo nên sự sung túc trong thân thể con người. Chí đứng ngôi thứ nhất, mà khí là ngôi thứ hai. Vì thế cho nên chúng ta chẳng những giữ gìn cái chí mà cũng chớ nên làm mất cái khí.

Manh Tử

- Người quân tử vì nghĩa, tiểu nhân vì lợi.

Luận ngữ

- Hiếu là đức tinh đứng đầu trong trăm nết.

Tăng Tử

- Khi sống mà biết lo xa, khi chết thì vui thú.

Manh Tử

- Làm việc gì có chuẩn bị trước thì thành tựu, không phòng xa thì hư hỏng. Lời nói mà chuẩn bị trước thì không vấp ngã, việc làm tính trước thì không thất bại, tính nết có tính trước thì mới không sinh lầm lỗi.

Trung Dung

- Hằng ngày phải luôn thành tâm đổi mới, càng ngày càng mới và ngày càng thêm mới.

Dại Học

- Có nhiều người dù đã cố tình nỗ lực mà chẳng thành công, vẫn bền chí xông pha nơi hiểm nguy, để khi cần sẵn sàng liều thân để được thành người hữu dụng.

Luận Ngữ

- Học chỉ quý nhất là giỏi, không cứ ở nhiều.

Cổ Ngữ

- Điều cần nhất của đạo học không có gì khác lạ, chỉ cốt tìm cho mình cái tinh thần phóng khoáng mà thôi.

Mạnh Tử

- Tự xét mình, mà thấy tất cả mọi chuyện đều trong sạch và thành thật, thì không có điều gì sung sướng cho bằng.

Mạnh Tử

- Con có hiếu đối với cha mẹ, cư xử hết lòng thờ phụng, phụng dưỡng hết cả ý vui, khi đau ốm hết lòng săn sóc, lúc mất đi hết lòng thương tiếc, lúc lễ thì tuyệt đối nghiêm trang.

Khổng Tử

- Những điều gì mà mình không thích thì chớ nên làm, những điều gì mà mình cho là không nên thì chớ đem lòng ham muốn như thế mới là quý.

Mạnh Tử

- Không nên lấy chữ hại lời, không nên vì lợi mà làm hư hại tất cả ý chí, phải tự mình suy đoán lấy chí của mình.

Mạnh Tử

- Trời làm nên tai họa còn có thể tránh được, tự mình làm nên tai họa, thì không thể sống được.

Thu Kinh

- Cha nghiêm sinh con trai hiếu hạnh, mẹ nghiêm sinh gái vẹn toàn.

Thái Công

- Kẻ sĩ là người luôn luôn phải có chí khí rộng rãi và luôn luôn cương trực. Gánh thì nặng, đường thì xa, đức nhân là những thứ mà mình phải có trách nhiệm. Như vậy không phải là nặng nề sao? Đã làm được điều gì phải làm sao cho đến lúc chết mới thôi, con đường như thế chẳng phải là xa hay sao?

Luận Ngữ

- Người không biết lo xa, ắt phải buồn gần.

Luận Ngữ

- Có lỗi mà không biết sửa chữa, thật là lỗi.

Luận Ngữ

- Người có óc hướng thượng thì có chí tiến thủ trên trường đạo lý. Người giữ bền chí khí thì việc không phải là nghĩa thì chẳng chịu làm.

Luận Ngữ

- Học mà không chịu suy nghĩ thì không minh mẫn được, suy nghĩ mà không chịu học thì luôn luôn nghi ngờ.

Khổng Tử

- Phát triển, tự cường, cương dũng, quyết nghị phải có đầy đủ mới giữ gìn và bảo vệ được.

Trung Dung

- Học cho rộng, hỏi cho kỹ, suy nghĩ cho cẩn thận, phân biệt cho sáng suốt, làm việc cho hết lòng.

Trung Dung

- Mỗi ngày ta biết thêm những điều chưa biết, mỗi tháng không quên những điều ta đã biết. Như vậy mới đáng gọi là người hiếu học.

Luận Ngữ

- Kê già nhân, già nghĩa là tên giặc của Đạo Đức.

Khổng Tử

- Sự sống, chúng ta ai cũng mong ước, điều phải ta cũng ao ước. Hai việc ấy nếu không làm được cả hai thì ta nên từ chối sự sống mà chọn điều nghĩa.

Mạnh Tử

- Biết mình làm quấy thì xấu hổ

Luận Ngữ

- Điều mà dân chúng ưa thích, mình cũng ưa thích.

Điều mà dân chúng oán ghét, mình cũng oán ghét.

Thế mới gọi là cha mẹ dân.

Dại Học

- Làm việc nhỏ, khởi đầu từ chỗ dễ.

Làm việc lớn, khởi đầu từ chỗ nhỏ.

Việc khó khăn trong đời, khởi từ nơi chỗ dễ.

Việc lớn trong đời, khởi từ nơi chỗ nhỏ.

Mạnh Tử

- Không có tai họa nào to bằng khinh địch.

Mạnh Tử

- Biết người ấy là trí.

Biết mình ấy là sáng.

Tự tri giả Minh.

Lão Tử

- Làm cho ý mình thành thật, là mình không tự dối mình.

Mạnh Tử

- Hỏi người không phải là điều xấu.

Luân Ngữ

- Tự xét mình mà thấy tất cả đều thành thật, thì không còn sung sướng nào bằng.

Mạnh Tử

- Giữ mình thì kính cẩn, làm việc thì giản dị.

Luân Ngữ

- Cao hơn mọi người, vượt lên trên tất cả.

Mạnh Tử

- Chỉ có ba điều cần nhớ là trong sạch, siêng năng, cẩn thận. Biết ba điều đó là biết giữ mình.

Đổng Thân Nông

- Tay không mà bắt được cọp.

Không có thuyền, bè mà lội được qua sông.

Tất cả đều là kẻ không có mưu trí.

Khổng Tử

- Thấy người hiền phải tính sao để bằng người

Thấy người dữ phải tự xét xem mình có làm điều dữ không.

Khổng Tử

• Học để nhóm họp.

Hỏi để biết rõ dạng phân biệt.

Thượng Kinh Kiên

• Đức kém mà địa vị cao.

Tài hèn mà lo việc lớn.

Sức yếu mà hay gánh nặng.

Tất cả đều không làm được gì hết.

Kinh Dịch

- Những người ngoan cố thật đáng ghét, vì kẻ ấy làm hủy hoại Đạo đức. Lấy một chuyện mà bỏ bê trăm chuyện khác.

Khổng Tử

- Biết nghĩa tùy thời là một ý nghĩa to lớn vô cùng.

Thoảng Thượng Truyện

Túy

- Đổ mình ra sau; mình lại đứng trước.

Bỏ mình ra ngoài, mình lại được còn.

Lão Tử

- Nuôi con không dạy, lỗi ấy tại cha.

Tư Mã Ôn Dương Công

- Lòng ham muốn của con người mà thắng thì lẽ trời phải mất.

Mạnh Tử

- Cha có con cần ngăn mới tránh được điều bất nghĩa.

Đối với việc bất nghĩa, phận làm con không thể không ngăn cha.

Khổng Tử

- Nếu người không hiểu mình, mình không lấy điều đó làm giận.

Luận Ngữ

- Suối đời không tạo được tiếng khen
Người quân tử thấy mình đáng ghét.

Khổng Tử

- Siêng năng là của quý vô cùng.
Cần thận là lá bùa hộ mạng.

Thái Công

- Trên đời có một hạng người dễ tiện, họ tự tìm chỗ gò đất cao mà lên để xem bên trái, bên mặt mà lấy lợi chợ. Mọi người đều cho đó là hèn, cho nên phải đánh thuế kẻ ấy.

Mạnh Tử

- Kẻ ham học hỏi, thì gần được đức Trí,
Kẻ cố gắng, làm chuyện phải gần được đức Nhân.

Kẻ biết xấu hổ, gần được đức Dũng.

Khổng Tử

- Người thợ chính dạy cho học trò phải dùng cái qui, cái củ làm nguyên tắc. Kẻ đi học nghề mộc cũng phải theo đúng qui tắc.

Mạnh Tử

- Âm thanh đời thái bình nghe thì vui.
Chánh trị thời bình thì điều hòa.

Âm thanh thời tao loạn nghe thì oán hờn.
Chính trị thời loạn thì ngang trái.

Âm thanh vong quốc nghe thì bi thảm.
Nhân dân trong thời vong quốc thì khốn khổ.

Lã Kỳ

- Khí hạo nhiên rất to, rất mạnh. Thuận
nuôi mà không để nó hại, thì nó đầy lấp cả đất
trời.

Mạnh Tử

- Cây lớn một ôm tay.
Phát sanh từ gốc nhỏ.
Đài cao suốt chín tầng.
Khởi sự nhúm đất nhỏ.
Đi xa được ngàn dặm.
Khởi đầu một bước chân.

Mạnh Tử

- Trong cái Họa, phước thường chờ sẵn.
Trong cái Phúc, họa thường đợi sẵn.

Lão Tử

- Mình không giữ được thân mình cho
chính.

Làm sao sửa người cho chính được?

Khổng Tử

- Những kẻ anh hùng, quân tử không vì ham sống để cho hủy diệt lòng nhân, trái lại còn có lắm khi liều chết bảo vệ đức nhân cho trọn vẹn.

Luận Ngữ

- Người trí không ưa mê hoặc;
Người có Nhân không lo buồn;
Người anh hùng không sợ sệt.

Luận Ngữ

- Nghĩa, nhân là ngọn đuốc soi đường cho thiên hạ.

Mạnh Tử

- Muốn nói phải nghĩ đến làm.
Muốn làm phải nhớ đến nói.

Cổ Ngữ

- Có chí thì nên

Ngạn Ngữ

- Mỗi ngày phải tự xét mình ba điều:
a) Giúp người có hết lòng chưa?

b) Với bạn hữu có thành thật, tin tưởng chưa?

c) Lời thầy dạy có học hết chưa?

Tăng Tử

- Gốc của sự học là học làm người.

Ngạn Ngữ

- Một ngày dài nắng

Mười ngày để lạnh.

Mạnh Tử

- Cha mẹ thương con mà không dạy con, như thế là không thương con.

Liêu Dồn Diên

- Ta là người khôn ngoan tài trí hơn người,
hãy làm như kẻ ngu.

Ta là người có sức mạnh hơn người; hãy làm
như kẻ nhút nhát.

Lão Tử

- Lễ nghĩa với xa xỉ, thà rằng tiết kiệm còn
hơn.

Tang với nghi lễ phô trương bề ngoài thà
rằng thương buồn còn hơn.

Luận Ngữ

- Sự giáo dục lễ nghĩa rất màu nhiệm. Ngăn
cản được điều quấy khi chưa xuất phát khiến con
người luôn luôn làm điều phải, tránh xa những
tội lỗi mà ta không sao biết được.

Lễ Ký

- Nhạc làm xúc động ở trong, lễ làm xúc
động bên ngoài.

Cùng cực của Nhạc là Hòa, cùng cực của Lễ là
Thuận

Lễ Ký

- Không oán trời, không trách người.

Luận Ngữ

- Bạn nghèo ta không quên.

Vợ hiền không nên bỏ.

Cổ Ngữ

- Biết xấu hổ, gần được là bậc anh hùng.

Khổng Tử

- Điều gì ta không thích, chớ làm cho người.

Luận Ngữ

- Giàu sang không đánh mất được tâm tính.
Nghèo nàn không đổi được khí tiết.

Uy quyền, bạo lực không làm mình nhụt
chí.

Như thế mới đáng bậc trượng phu.
Mạnh Tử

- Người quân tử luôn luôn tôn trọng đức
tính.

Trau dồi học vấn, thật rộng lượng mà thâu
đạo tưởng tận.

Cao siêu tuyệt đối mà noi theo Trung Dung.
Ôn lại những điều cũ để hiểu thêm điều mới.
Hết lòng trung hậu để chuộng sự lễ nghĩa.
Trung Dung

- Thấy điều nguy khốn xảy ra; nên liệu thân
giúp đỡ.

Thấy điều lợi thì nên nghĩ đến chuyện
nghĩa.

Luận Ngữ

- Muốn tạo được thêm nhiều của cải có điều
quan trọng là: Số người sanh lợi phải thật nhiều,
số người tiêu phí phải ít, làm ra của phải mau
mắn, siêng năng, ăn xài phải thư tự, dè xèn, có
được như vậy tài sản mới luôn luôn đầy đủ.

Dại Học

- Lời nói hay có thể được giá cao.

Việc làm hay có thể tăng giá trị con người.
Mạnh Tử

- Thà làm khách, hơn làm chủ.

Thà lùi một bước, hơn tiến một tấc.

Mạnh Tử

- Biết quên được tiếng đời dị nghị.

Như thế là tâm hồn sáng suốt.

Trang Tử

- Gàn son thì đỏ, gàn mực thì đen, gàn người
hiền thì sáng, gàn người tài thì khôn. Gàn người
lành thì có đức, gàn người ngu thì dại, gàn kẻ
nịnh hót thì a dua, gàn đức tham lam thì trở
cướp.

Thái Công

- Mềm thắng cứng.

Yếu thắng mạnh.

Dưới trời không ai là không biết.

Nhưng,

Không ai làm được điều đó.

Mạnh Tử

- Lời nói ngay luôn luôn nghe trái ngược

Mạnh Tử

- Có ba hạng bạn bè ích lợi, và có ba hạng
làm nguy hại. Bạn ngay thẳng, bạn trung trực,
bạn nghe nhiều học rộng là bạn ích lợi.

Bạn làm nhiều bộ tịch, bạn ưa chiều chuộng,
bạn gian xảo nịnh bợ là bạn nguy hại.

Luận Ngữ

- Đạo trời không riêng một người nào.

Luôn luôn gia ân cho những kẻ hiền lành.

Mạnh Tử

- Người quân tử gặp lúc nguy khốn cũng cố giữ gìn tiết tháo trong sạch.

• Kẻ tiểu nhân lúc nguy khốn thì lại làm xằng.
Luận Ngữ

- Bình mạnh thì không thắng.

Cây mạnh thì phải gãy.

Cứng và mạnh đều ở bậc dưới.

Mềm và yếu đều ở cấp trên.

Mạnh Tử

- Kẻ sĩ không lo người đời không biết đến mình.

Chỉ sợ mình bất tài mà thôi.

Khổng Tử

- Dân là điều quý nhất, xã tắc thứ hai, vua là thường.

Mạnh Tử

- Lời thành thật thì thường không được đẹp.

Lời thật đẹp thì không bao giờ thành thật.

Mạnh Tử

- Người quân tử lúc tự cường thì không nghi.

Lúc độc lập một mình thì không sợ.

Dịch Đại

- Lấy thân mà xét thân.

Lấy nhà mà xét nhà.

Lấy làng mà xét làng.

Lấy nước mà xét nước.

Lấy thiên hạ mà xét thiên hạ.

Mạnh Tử

PHẦN PHỤ THÊM

GƯƠNG XỬ THẾ

GIỚI TỬ THÔI

Công tử Trùng Nhị dời nhà Tấn, thời Chiến quốc, vì đất nước loạn lạc, hiểm họa đao binh bộc phát dữ dội, vì lo thân mình bị âm mưu hãm hại, nên công tử Trùng Nhị cùng bọn tôi thân phải lưu vong chạy sang nước khác để lánh nạn.

Trên bước đường bôn đào dong ruổi, công tử Trùng Nhị cùng bọn quần thần đã gặp bao nhiêu tai biến dòn dập, với đường sá xa xôi, lương thực khó cạn, đoàn người lánh nạn gặp bao nhiêu điều bất hạnh xảy đến luôn luôn.

Theo chân công tử Trùng Nhị gồm một số quần thần trung tín hết lòng sống chết với đấng quân vương là Hồ Mao, Hồ Yến, Giới Tử Thôi,

Nguy Thu, v.v...

Trong những ngày bốn ba nơi đất lạ quê người chúa tôi đã cùng nhau đồng lao cộng khổ nhất quyết nuôi chí phục thù.

Trong số người theo chân công tử Trùng Nhĩ riêng một mình Giới Tử Thôi là một con người hiền lành ít nói, suốt ngày có khi không mở miệng nói lên một lời nào, dù bao khó khăn gian khổ chàng vẫn âm thầm chịu đựng không một tiếng oán than.

Vì bước bốn đào nên đi mãi cũng phải hao mòn, đến khi hết tiêu lương thực, tiền bạc cũng tiêu ma bọn chúng tôi Trùng Nhĩ có lúc phải đi an xin để lấy tiền độ nhật.

Một hôm, lương thực cạn hầu, cả chúa lẫn tôi phân đôi, phần một nên là người không sao đi được nữa. Trùng Nhĩ vì quá mệt phải gối đầu vào đùi Hồ Mao mà nằm.

Bọn tôi thân chia nhau, người đi kiếm rau, kẻ lo hái cỏ về dùng tạm qua ngày, nhưng vì mốn ăn quá ư cực khổ nên công tử Trùng Nhĩ không sao nuốt được đành nhịn đói. Đứng trước một trạng huống đau lòng như vậy, Giới Tử Thôi phân vân nghĩ ngợi, cuối cùng chàng liền quyết định cắt thịt đùi mình làm phần ăn cho công tử Trùng Nhĩ đỡ dạ.

Sau khi đã làm xong, Giới Tử Thôi liền đem bát thịt đùi dâng cho Nhĩ, phần đói, phần mệt nên Nhĩ không đắn đo suy nghĩ ăn rất ngon lành. Lúc ăn xong thấy người khỏe khoắn, công tử Nhĩ

liên hỏi Giới Tử Thôi:

- Giữa chốn thâm sơn cùng cốc này làm sao kiếm được thịt mà khanh lại dâng cho ta vậy?

Giới Tử Thôi liền lấy tay trở vào đùi mình mà thưa rằng:

- Thưa công tử, trong chốn rừng hoang vu này làm gì có thịt, sở dĩ có được bát thịt này là chính thịt đùi của tôi đây. Tôi đã từng nghe rằng, bậc hiền tử xả thân thờ cha kính mẹ, đáng tôi trung bỏ mạng để thờ vua. Nay trên bước đường lưu lạc như vậy công tử là bậc quân vương mà tôi là người phò tá, tôi thiết nghĩ bốn phận của bầy tôi không gì hơn là liều thân này để cứu lấy quân vương cho tròn đạo quân thần, nghĩ thế mà tôi phải cắt thịt để xin dâng công tử.

Nghe xong câu nói của Giới Tử Thôi, công tử Nhĩ ảm đạm lấy Giới Tử Thôi mà khóc:

- Nhà ngươi đã vì mạng sống của ta mà hy sinh vậy công lao này làm sao ta trả được, ta nguyện với trời đất nếu sau này ta phục được giang sơn nà Tần ơn của người ta sẽ khắc cốt ghi tâm.

Bước đường lưu vong của vua tôi nhà Tấn lại tiếp nối

Thời gian trôi qua, sau khi đã lấy lại được thế chủ động, trong một hôm trên sông Hoàng Hà, trên một chuyến thuyền sang sông để độ quân về nước Tấn, Giới Tử Thôi chứng kiến được cảnh công tử Trùng Nhĩ bảo Hồ Thúc hỷ ném tất cả những vật dùng ngày trước vì cho rằng

sắp về làm vua được nước Tấn, nơi đó vàng son, châu báu ngọc ngà nào có thiếu chi tội gì lại giữ những thứ đồ vô dụng.

Cảnh tượng ấy của công tử Trùng Nhĩ đã gieo vào lòng Giới Tử Thôi một nỗi buồn thấm thía. Thôi chán ngán cho tình đời đen bạc, thói đời đổi trắng thay đen, một khi được chim quên náy, đừng cá quên nôm của Nhĩ, ngày nào lưu lạc vua, tôi cùng nhau đồng cộng khổ, nay sắp đến lúc vinh quang lại quên đi những thứ mang đi ngày trước.

Bất giác, Giới Tử Thôi ngửa mặt lên trời mà than rằng:

- Thật ta lấy làm tủi nhục khi phải đứng chung thuyền với một bọn người chỉ biết có danh vọng, quyền uy!

Từ đó trở đi cho đến ngày công tử Trùng Nhĩ thu phục được giang san nhà Tấn và lên ngôi thiên tử, Giới Tử Thôi có ý xa công tử Trùng Nhĩ và dăm tòi thân.

Khi đất nước đã thu phục xong xuôi, Trùng Nhĩ lên ngôi và lấy niên hiệu là Tấn Văn Công.

Ngày lễ đăng quang, mọi người vào tấp nập chúc mừng Tấn Văn Công, Giới Tử Thôi cũng vào chào mừng lấy lệ rồi cáo bệnh từ giả ra về.

Từ đó trở đi, Giới Tử Thôi âm thầm sống ẩn dật với nghề khâu giày mượn lấy tiền nuôi mẹ mà không hề than vãn thổ lộ cùng ai.

Trong bọn người theo Tấn Văn Công ngày

trước có Giải Trương, thấy Tấn Văn Công ban thưởng cho người này đến người kia những quyền cao tước rộng, mà ngoại trừ Giới Tử Thôi không hề nghe Tấn Văn Công nhắc đến, nhà vua lại cũng quên đi bát thịt đùi của một kẻ tội trung trong những ngày hoạn nạn bốn đào. Đứng trước thế tình như vậy Giải Trương thấy uất ức không bằng lòng. Nhân khi thấy chiếu nhà vua niêm yết nơi cửa thành bảo ai có công mà chưa được đền bù xứng đáng xin nói ra để nhà vua ban ơn mưa móc, Giải Trương liền tìm đến Giới Tử Thôi và báo tin cho Thôi biết. Thôi chỉ im lặng mỉm cười mà không nói năng một lời nào.

Bà mẹ của Thôi, thấy vậy cũng bảo thêm:

- Suốt mười chín năm lưu lạc⁽¹⁾ con đã theo chân phò tá chúa công, con đã từng lóc thịt đùi cho chúa công ăn thì bây giờ chúa công đã thu phục được giang san, tại sao con không chịu nói ra để được vua ân thưởng hay ít ra cũng còn có chút chức tước còn hơn là chịu sống cảnh túng cùng khốn khó này mãi hay sao ư?

Giới Tử Thôi trả lời:

- Trong số chín người con của Tấn Hiến Công thì công tử Trùng Nhĩ (tức Tấn Văn Công)

---

(1) Khoảng thời gian lưu lạc của công tử Trùng Nhĩ sống nơi đất khách quê người từ khi bốn đào cho đến lúc thu phục nhà Tấn tính ra vừa đúng mười chín năm.

là người con hiền lành và chí hiếu nhất nên được trời ban thưởng, còn Tấn Huệ Công và Tấn Hoài Công vì thiếu đức nên bị trời trừng phạt mà truất đi. Bọn tông vong lại không biết là mệnh trời nên tự nhận là công lao của mình, vì vậy nên con nghĩ ra tự nhận là có công và nhắc lại câu chuyện năm xưa càng thêm xấu hổ bởi thế cho nên thà con cam chịu sống cảnh cơ hàn ngày ngày đi khâu giày mượn lấy tiền độ nhật mà còn xứng đáng hơn.

Cho lời nói của Thôi là phải nên mẹ chàng liền đáp:

- Con đã làm được một người hiền sĩ thà chịu cơ cực còn hơn là thọ ân mưa móc của một vị vua hội bạc thì người như mẹ không thể làm được một người mẹ của người liêm sĩ như con sao?

Bà tiếp lời:

- Theo ý mẹ nghĩ trong hoàn cảnh này mẹ con ta nên tìm một nơi nào khác kín đáo hơn ẩn thân còn hơn là ở chốn này.

Giới Tử Thôi nghe mẹ nói như thế thì lòng mừng vô hạn liền trả lời:

- Con đã chọn sẵn một nơi rồi, đó là rừng Miên Thượng, ở đấy có núi cao, hang rộng để cho mẹ con mình trú ẩn.

Thế là, sáng hôm sau, Giới Tử Thôi liền công mẹ đến đấy làm nhà trong hang đá mà ở.

Kể từ khi Giới Tử Thôi công mẹ đi rồi làng xóm láng giềng không một ai biết được tin tức

của Thôi trư Giải Trương.

Vì bức tức thương cho một kẻ trung thần khi hoạn nạn hết lòng phò tá đấng quân vương, hy sinh thân mình không tưởng tiếc chỉ lo sao cho nhà vua được sung sướng, lấy lại sức khỏe để nuôi chí lớn phục thù, thế mà ngày nay khi vinh hiển, lại nỡ quên một đấng trung thần suốt đời tận tụy lại không được nhà vua tưởng thưởng công lao xứng đáng, nghĩ như thế nên Giải Trương liền viết một bức tâm thư gửi cho Tấn Văn Công, khi đem đến Giải Trương liền mang thư bỏ trước ngõ môn quan, quân canh lược được mang vào dâng lên cho Tấn Văn Công.

Tấn Văn Công mở thư ra đọc thấy mấy dòng như sau:

"Có một con Rồng (chỉ vào Tấn Văn Công) lúc còn thất thế, thì có một đàn Rắn (chỉ vào Giới Tử Thôi) đi theo khắp nơi đây đó, cho đến khi Rồng bị đói, Rắn lại lột thịt đùi mình làm món ăn cho Rồng đỡ dạ. Than ôi! Thế mà đến khi Rồng về được rồi Rồng gắp mấy quền mắt đi con Rắn hy sinh đạo nọ. Trong một bày Rắn tất cả đều được bổng lộc, an vui vậy mà có một con lại không bao giờ được Rồng kia nhắc đến!"

Đọc xong bức thư, Tấn Văn Công bồi hồi nhớ lại thì ra trên bước đường trường chinh hạng mã có một người đã theo mình hết lòng phò tá, đến nỗi chịu hy sinh thân mạng lột thịt đùi để nuôi một thân mình, vậy mà ngày nay con người trung thần nghĩa khí ấy lại bị rơi vào trong quên

lãng. Người đó chính là Giới Tử Thôi. Phải, Giới Tử Thôi đã liều thân mình nuôi Tấn Văn Công trên bước đường hoạn nạn, mà ngày nay ta lại nào nhớ đến con người trung thực kia đâu.

Càng nhớ tới lòng Tấn Văn Công càng thêm chua xót thương cho một người hết dạ thờ vua lại không được vua ban ơn xứng đáng, Tấn Văn Công còn lo ngại Giới Tử Thôi vì bị lãng quên mà sinh ra oán hận vì vậy nhà vua liền cho người đi tìm kiếm Thôi khắp miền đây đó.

Tấn Văn Công cũng hạ lệnh truyền rao cho ai biết được tông tích của Giới Tử Thôi thì sẽ được ban ân thưởng lộc.

Nhưng, than ôi.

Tấn Văn Công chỉ làm một công việc vô ích, vì nào ai biết được Giới Tử Thôi cư ngụ nơi nào.

Một hôm, Giải Trương vào châu Tấn Văn Công, Trương liền tâu cùng Tấn Văn Công:

- Bức thư nhắc bệ hạ là do chính tay thần viết, Giới Tử Thôi vì không muốn được ban ơn mưa móc của bệ hạ nên đã cống nọc vào tận rừng sâu đất Miền Thượng.

Tấn Văn Công nghe xong không an lòng liền phán:

- Ngày nay Giới Tử Thôi đã đi rồi, nếu ta không nhờ khanh gửi bức thư này thì chắc có lẽ ta đã quên mất công lao trọng đại của Giới Tử Thôi rồi, vậy nhân đây ta cũng phong cho người chức quan đại phu để gọi là tưởng thưởng cho người vì đã nhắc ta nhớ lại công án của một trung

thần mà ta đã thọ ân, vậy ngày mai nhà ngươi hãy đưa ta đến rừng Miên Thượng để tìm cho được Giới Tử Thôi để ta tạ lỗi cho phải đạo.

Sáng hôm sau, Tấn Văn Công, Giải Trương cùng đoàn tùy tùng lên đường nhắm hướng Miên Thượng tiến bước.

Sau bao ngày lặn lội, tìm kiếm khắp vùng nhưng chẳng thấy bóng dáng Giới Tử Thôi đâu, chỉ thấy một vùng núi rừng trùng điệp. May thay, trong lúc mọi người đang lo tìm kiếm thì gặp một bọn thợ săn ở dọc đường, và họ cho biết cách đây mấy ngày có một người cõng trên lưng một mẹ già đến nơi này ngồi nghỉ mức nước suối mà uống. Sau khi uống xong lại cõng bà cụ tiếp tục leo lên triền núi rồi mất dạng.

Nghe qua, Tấn Văn Công liền cho dừng xe lại và ra lệnh cho quân sĩ mỗi người một nơi phân công lục soát mong tìm được Giới Tử Thôi.

Nhưng, cũng như lần trước bọn người ra đi rồi lại quay về mà bóng dáng người con trai họ Giới vẫn biệt tích vắng tăm. Tấn Văn Công trước một tình thế ngỡ ý không hài lòng liền hỏi Giải Trương.

- Tại sao Giới Tử Thôi lại cố tình câu nệ như thế?

Giải Trương liền tâu:

- Thưa bề hạ, Thôi là một đứa con chí hiếu, vậy thần xin dâng một kế là bề hạ hãy hạ lệnh phóng hỏa khu rừng này, thấy lửa cháy tự nhiên Giới Tử Thôi sẽ cõng mẹ chạy ra.

Vua Tấn Văn Công cho là diệu kế và truyền

lệnh phóng hỏa khu rừng. Lửa cháy, gặp gió mạnh thêm cây khô lửa bốc cháy rất mạnh và chẳng bao lâu khu rừng Miên Thượng biến thành một đồng tro tàn.

Lửa đã tàn, mà bóng chàng trai họ Giới vẫn không thấy đâu, Tấn Văn Công lấy làm lạ và rảo bước một lần nữa xem sao. Khi vào đến chân bờ suối, một cảnh tượng đau lòng hiện ra trước mắt Tấn Văn Công, mẹ con Giới Tử Thôi ôm nhau chết cháy dưới chân bờ suối.

Trước một cảnh tượng thê lương, lòng Tấn Văn Công dâng lên một niềm đau xót thương cho một người tôi trung thà chịu chết chứ không chịu nhận ơn vua. Tấn Văn Công vật vã khóc than thâm thiết đoạn ra lệnh đem thi hài mẹ con Giới Tử Thôi về mai táng và lập đền thờ. Bao nhiêu ruộng vườn quanh vùng vua lập tự điền để thu lợi tức cúng tế mẹ con Giới Tử Thôi. Cũng từ đấy ngọn núi nơi Thôi chết được đặt tên là Giới Sơn.

Sau khi Giới Tử Thôi chết rồi Tấn Văn Công buồn rầu vô hạn, lúc trở về cung liền cho người lấy cây làm gậy đi thường ngày.

Mỗi lần xỏ chân vào là Tấn Văn Công lại ngó xuống chân là thấy đôi giày cây, thấy đôi giày gợi lòng nhà vua nhớ thương người trung nghĩa, và cứ mỗi lần mang giày là Tấn Văn Công lại kêu lên "Ôi tức hạ" để nhớ đến công lao của người lấy thịt đùi dâng cho mình ăn trong những ngày lưu lạc.

LỜI CUỐI CHUYỆN

Thưa Liệt Vị,

Qua hơn trăm trang sách, tôi đã được hân hạnh hầu chuyện cùng toàn thể quý vị qua một vài vấn đề, một vài kinh nghiệm xử thế của con người trong đời sống cộng đồng của xã hội.

Với những tư tưởng của riêng tôi trong một câu chuyện đơn thuần, với một đề tài cố định là trình bày những nghệ thuật cũng như kinh nghiệm xử thế, tiếp vật ư dẫn dụ lòng người, tôi đã hầu chuyện cùng các bạn với một lập luận thông thường mà tôi tin tưởng rằng trong quý vị không ai là không hiểu. Tuy nhiên, có thể vì những tư tưởng này quá đơn giản và không chiếm được phần quan trọng là bao do đó quý vị có thể coi thường và hầu như quên lãng nó trong những khía cạnh xử thế, tiếp nhận cùng dẫn dụ lòng người trong một kinh nghiệm xử thế xưa nay.

Bằng những nguyên lý ấy đã đưa đến cho tôi một ý niệm, tìm được cho mình những hình ảnh xử thế xưa nay trong những kinh nghiệm qua hai phần kim cổ giữa hai thế hệ xưa nay.

Ghi lại những tư tưởng đó trong tác phẩm

này, điều tôi mong mỏi không gì khác hơn là sẽ giúp chư quý vị cùng tôi đi tìm cho chính mình một bản năng, cùng những kinh nghiệm xử thế qua những mẩu chuyện xưa nay vậy.

Đó là những gì đã khiến tôi viết nên tác phẩm này và tôi thiết tha tin tưởng rằng quý vị cũng sẽ cùng đồng ý với tôi. Nếu quý vị chấp nhận điều này thì đây là một vinh hạnh trọng đại cho đời cầm bút của tôi vậy.

*

*   *

MỤC LỤC

PHẦN THỨ NHẤT	RÈN LUYỆN TÍNH THẦN	9
CHƯƠNG I	NHÂN CÁCH LÀ GÌ	10
CHƯƠNG II	RÈN LUYỆN NHÂN CÁCH	16
CHƯƠNG III	TỪ NHÂN CÁCH ĐẾN XỬ THẾ	21
CHƯƠNG IV	NHỮNG CÁCH CHINH PHỤC LÒNG NGƯỜI	26
PHẦN THỨ HAI	CÁCH XỬ THẾ	32
CHƯƠNG I	NHỮNG NGUYÊN TẮC XÃ GIAO	33
CHƯƠNG II	BÌNH TĨNH ĐI BẠN	39
CHƯƠNG III	CỨ QUÊN ĐI TẤT CẢ MỌI CHUYỆN BÊN NGOÀI	73
CHƯƠNG IV	HÃY CAN DẢM CƠI THƯỜNG TẤT CẢ	77
CHƯƠNG V	ĐỪNG QUÁ CHÁN NẢN KHI THẤT BẠI	81
CHƯƠNG VI	LUÔN LUÔN TẠO CHO MÌNH MỘT ĐÚC ĐIỀM TĨNH	85
CHƯƠNG VII	ĐỪNG BAO GIỜ GỖ CHỈ KHI CÒN RỐI	89
PHẦN TÓM LƯỢC	TÍNH TRĂM TÍNH	95
PHẦN THỨ BA	NGHỆ THUẬT Ở ĐƠN	101
CHƯƠNG I	LÀM NGƯỜI KHÓ	102
CHƯƠNG II	CHẶN THÀNH	107
CHƯƠNG III	GIẢN DI	110
CHƯƠNG IV	KHIÊM TỐN	115

CHƯƠNG V	NHƯỜNG NHỊN	121
CHƯƠNG VI	VUI TÍNH	125
CHƯƠNG VII	VÔ TƯ	130
CHƯƠNG VIII	BIẾT HƯỚNG THƯỢNG	135
CHƯƠNG IX	LÒNG VỊ THA	141
CHƯƠNG X	LÒNG NHÂN ĐẠO	147
CHƯƠNG XI	LÒNG BAO DUNG	152
CHƯƠNG XII	TÍNH QUẢNG ĐẠI	156
PHẦN THỨ TƯ	DANH LÝ CỔ NHÂN (TRUNG HOA)	165
DANH LÝ CỔ NHÂN		
PHẦN PHỤ THÊM	GIỜNG XỬ THẾ	179
	GIỚI TỬ THỜI	179
	LỜI CUỐI CHUYỆN	189

Phát hành tại : Nhà sách **HÔNG ÂN**
Số 20 Nguyễn Thị Minh Khai, Q.1 - TP.HCM
ĐT : 08083017 - 08083021